

รายงานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์

และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

DEVELOPING A TRAINING CURRICULUM FOR DEVELOP CREATIVE

WRITING AND CREATIVITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ACCORDING TO ACTIVE LEARNING

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง

ณัฐกิตต์ สิริวัฒนาทากุล

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์

และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

DEVELOPING A TRAINING CURRICULUM FOR DEVELOP CREATIVE

WRITING AND CREATIVITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ACCORDING TO ACTIVE LEARNING

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง

ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทย 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเลือกแบบอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบ แบบประเมินความสามารถ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยสรุปว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น พบว่า ครูภาษาไทยมีความต้องการที่จะให้มีการฝึกอบรม ทั้งนี้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นอย่างดี และต้องนำแนวคิดการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 2) ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.58) และมีความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.60) 3) ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้พบว่า ก่อนอบรมได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 18.20$, S.D. = 0.66) หลังอบรมได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 28.25$, S.D. = 0.57) หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญ .05 ความสามารถการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.58) 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของครู และนำไปใช้เสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนได้

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม; การเขียนเชิงสร้างสรรค์; การคิดสร้างสรรค์; แนวคิดเชิงรุก

Abstract

This research aims to 1) study the conditions and needs in developing a Thai language teacher training curriculum, 2) design and develop a Thai language teacher training curriculum, 3) test the Thai language teacher training curriculum, and 4) evaluate and improve the Thai language teacher training curriculum. The samples used in the experiment were primary Thai language teachers and primary school students by selecting volunteers. The research instruments were the training curriculum, the test, the ability assessment form, and the achievement test. The statistics used in the research were the mean, standard deviation, and the t-test.

The research results concluded that 1) The results of the study of basic information and the need found that Thai language teachers need training. In this regard, Thai language teachers at the secondary level must have knowledge and understanding in the area of learning management based on the proactive concept and must apply the concept of enhancing creative writing and thinking for students to develop learners. 2) The results of the design and development of the training curriculum found that the draft training curriculum was consistent overall with an average value of ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.58) and was appropriate overall with an average value of ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.60). 3) The results of the curriculum trial use found that: Before training, the mean score was equal to ($\bar{x} = 18.20$, S.D. = 0.66). After training, the mean score was equal to ($\bar{x} = 28.25$, S.D. = 0.57). After training, the mean score was significantly higher than before training at .05. The overall learning management ability score was equal to ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.58). 4) The results of the evaluation and curriculum improvement found that the teacher training curriculum was consistent with teachers' needs and could be used to enhance creative writing and thinking for students.

Keywords: Training courses; Creative writing; Creativity; Proactive thinking

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาจากที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่หลักเป็นที่ปรึกษางานวิจัยนี้ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือคอยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนการให้ประสบการณ์ในการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่ด้วยความเมตตา เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน โรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้เอื้อนนาม และขาดมิได้คือ กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกท่านที่ได้เมตตาแก่คณะผู้วิจัย

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ครอบครัว ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนาม ที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้คณะผู้วิจัยมีมานะ พยายามในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ผู้ทรงคุณวุฒิ และครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่คณะผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์	6
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	8
2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	12
2.3 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอน	49
2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	50
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	52
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์	62
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์	66
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	78
2.9 สรุปกรอบแนวความคิด	83
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น (Need Analysis: R ₁)	86
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D ₁)	94
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R ₂)	113
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation: D ₂)	122

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	124
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	152
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	169
ประวัตินักวิจัย	219

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
<p>ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁) ระยะที่ 1</p>	92
<p>ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2</p>	105
<p>ตารางที่ 3.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation) ระยะที่ 3</p>	116
<p>ตารางที่ 3.4 ดำเนินการใช้กระบวนการโค้ชเพื่อติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ ครูผู้สอนภาษาไทย</p>	117
<p>ตารางที่ 3.5 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R₂) ระยะที่ 3</p>	120
<p>ตารางที่ 3.6 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) ระยะที่ 4</p>	123
<p>ตารางที่ 4.1 การวัดและประเมินผลหลักสูตร</p>	137
<p>ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม</p>	139
<p>ตารางที่ 4.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ฉบับร่าง</p>	142
<p>ตารางที่ 4.4 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา</p>	147
<p>ตารางที่ 4.5 แสดงผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา</p>	148
<p>ตารางที่ 4.6 แสดงผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา</p>	149

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักสูตร	19
ภาพที่ 2.1 กรอบการวิจัย	83

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Rating (เขียนได้) และ (A) Rithmetic (คิดเลขเป็น) 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ Compassion (ความมีเมตตา กรุณา มีคุณธรรม รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมไปถึงการมีระเบียบวินัย) (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 19) ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สามารถพัฒนาได้ โดยครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะต้องบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเอง เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ สร้างชิ้นงานที่สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ในสังคม

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติที่ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพและสร้างบุคลิกภาพของปวงชนในชาติให้มีความภูมิใจแห่งความเป็นไทย ทั้งยังเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และใช้ติดต่อสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบอาชีพ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างผาสุก ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการสร้างอาชีพให้มั่นคง เป็นมรดกที่คู่ควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในปัจจุบันการเรียนภาษาไทยมิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตรจริง สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่นๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้เป็นสาระที่ 2 มีมาตรฐานการเรียนรู้ ท 2.1 ที่กำหนดไว้ว่า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ

เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดให้เรียนรู้การเขียนเกี่ยวกับ การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1 - 3)

การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะสามารถใช้บันทึกเรื่องราว วิชาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้และยาวนานกว่าการพูด และยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมด้านสติปัญญาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้อย่างยั่งยืนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ทักษะหนึ่งนอกเหนือจากทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะการเขียนเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะใช้ในการสื่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รับรู้และทราบถึงความต้องการของผู้เขียน การสื่อสารด้วยวิธีการเขียนจะต้องอาศัยความสามารถของผู้เขียนในการนำเสนอความคิดที่เป็นระบบและมีเหตุผล ตลอดจนศิลปะการใช้ภาษาให้ความกระจ่างชัด น่าสนใจ และน่าติดตามอ่าน ดังนั้น การเขียนทำให้ผู้เขียนมีความคิดเป็นระบบและรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะต้องใช้ทั้งความรู้ที่ต้องฝึกฝน และเทคนิควิธีการของผู้เขียนแต่ละคนที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจงานเขียนนั้น โดยเฉพาะการเขียนที่เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์, 2542 : 15; ถวัลย์ มาศจรัส, 2546 : 2)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือผู้เขียนต้องแสดงความคิดริเริ่มที่เกิดจากจินตนาการของตนเอง โดยไม่ได้เลียนแบบวิธีการของผู้อื่น มีอิสระในการคิดรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากแนวคิดเดิมที่มีอยู่ทำให้เกิดความน่าสนใจและไม่ซ้ำแบบกัน ทั้งนี้ยังมีประโยชน์และความสำคัญต่อนักเรียนและครู โดยจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการการใช้ภาษาด้วย รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและสะท้อนคุณลักษณะของนักเรียนด้านการใช้ภาษา นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกร่างอย่างอิสระ ใช้บันทึกแทนความจำเพื่อป้องกันการลืม สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง ส่งผลให้ครูทราบเจตคติ ประสบการณ์ และความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 275) กล่าวไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ พื้นฐานสำคัญของการสื่อสาร ในสมัยปัจจุบันที่มีรูปแบบของการเขียนที่หลากหลาย อีกทั้งงานเขียนที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและการฝึกฝน การสอนทักษะการเขียนค่อนข้างมีปัญหาและอุปสรรค ซึ่งทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากนักเรียนมีความเคยชินกับตอบคำถามโดยใช้ความจำและลักษณะข้อสอบก็ไม่เอื้อให้เกิดทักษะการคิดและส่วนใหญ่เป็นข้อสอบแบบปรนัย ทำให้นักเรียนขาดทักษะ

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้งซึ่งเฉพาะบุคคลที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุม และผสมผสานจน

ได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ (อารี รังสินันท์, 2532 : 3) อีกอย่างหนึ่ง ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดนอกเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดนอกเนกนัย ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) (Guilford, 1959 : 470) ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีอิสรภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่นการสร้างผลงานด้วยตนเองจะสร้างความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก (Getzels, 1962 : 450 - 455)

อย่างไรก็ตามแม้การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ จะมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แต่ก็พบว่า ปัจจุบันนี้ผู้เรียนไม่สามารถเขียนเรื่องราวได้อย่างแปลกใหม่ ไม่มีการใช้จินตนาการนำไปสู่การเขียน ขาดการสังเคราะห์ความคิดใหม่ ๆ เป็นการเขียนเรื่องราวเดิม ๆ ซ้ำไปมาทวน ทำให้ผู้อ่านไม่สนใจที่จะอ่านงานเขียนนั้น ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทย และมีโอกาสได้ฝึกอบรมครูภาษาไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูภาษาไทยยังขาดหลักสูตรอบรมหรือนวัตกรรมในการนำมาแก้ไขปัญหาผู้เรียน ไม่มีรูปแบบการสอนเขียนที่ดี นักเรียนในยุคปัจจุบันนี้ไม่สนใจในการเขียน เขียนไม่ถูกต้อง เขียนไม่สร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ต้องการเขียนอะไรก็เขียนได้ตามใจชอบหรือตามที่ตนเองอยากเขียน ขาดการคิดพิจารณา ไตร่ตรองให้ดีก่อนเขียน มองว่าการเขียนนั้นเป็นทักษะที่ยาก ไม่รู้จะเขียนไปทำไม เขียนแล้วได้อะไรเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้มองเห็นและพยายามแก้ไขตลอดเวลา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า หลายรูปแบบการสอนสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าวได้

การพัฒนาผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยครูจะต้องเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีผ่านกระบวนการอบรมอย่างเข้มข้น ซึ่งการอบรมนั้นถือว่าเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนอย่างดี ดังที่ จันทรานี

สงวนนาม (2548 : 20 - 23) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรม เป็นกลไกสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารองค์การอย่างแท้จริงเนื่องจากการฝึกอบรมเป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อจัดหรือ บรรเทาปัญหา รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้บังเกิดขึ้นกับบุคลากรและองค์การได้ในที่สุด การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กิจกรรมจะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องความจำเป็นในการฝึกอบรม เกิดขึ้นจากการมี ปัญหาข้อขัดแย้งและอุปสรรคที่ไม่พึงปรารถนาในหน่วยงานหรือองค์กร การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ไข ปัญหาในหน่วยงานหรือองค์กรได้ทั้งหมด การฝึกอบรมที่วางแผนอย่างดีก็น่าจะแก้ไขปัญหาได้อย่าง เหมาะสม การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคลและการฝึกอบรมสามารถแก้ไขได้บ้างหาก เกิดปัญหาจากอุปกรณ์วัสดุต่าง ๆ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ทั้งนี้เพื่อจะให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการ พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครู ภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตาม แนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.2.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.2.4 เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มทดลอง

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

จัดอบรมให้กับครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 คนที่กำลังสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นระบบออนไลน์ โดยใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ประชากร

ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 1,500 คน

กลุ่มทดลอง

ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 10 คน โดยได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample)

ระยะที่ 2 การทดลองใช้กับนักเรียน

ประชากรและกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่กำลังสอนนักเรียนมัธยมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นครูที่เข้าร่วมการอบรมตามหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) โดยได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่กำลังเรียนอยู่ใน ภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน โดยได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3.2 เนื้อหาสาระ

การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน

1.3.3 ระยะเวลา

ระยะเวลาในการอบรมครูภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และระยะเวลาในการทดลองกับนักเรียน ภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

1.4 นิยามศัพท์

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกอบรมเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) สารการเรียนรู้ประจำหน่วย 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) กิจกรรมการเรียนรู้

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการในการเขียนสื่อความที่สร้างขึ้นโดยใช้ความรู้ความสามารถในด้านการคิด ประสบการณ์และจินตนาการของตนเอง จากคำ ภาพ และหัวข้อที่กำหนดมาเรียบเรียงลำดับความคิดโดยใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา เขียนขึ้นในรูปแบบของตนเอง ทั้งนี้ไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบ

การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดทางสมองที่สามารถนำไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่หรืออาจจะคิดเพิ่มเติมจากความคิดเดิม และก่อให้เกิดผลงานหรือนวัตกรรมที่ค้นพบขึ้นมาใหม่ โดยความคิดอาจจะเชื่อมโยงจากประสบการณ์ของตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ได้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.5.2 ได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

1.5.3 ได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้แก่ครูภาษาไทย

1.5.4 ได้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน
- 2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนตน ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้น การเรียนภาษาไทย จึงต้องพัฒนาทักษะการสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ให้เกิดความชื่นชมซาบซึ้ง และภูมิใจ โดยเฉพาะคุณค่าทางภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้ได้อย่างงดงาม

ภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์ วิจารณ์ คิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล การใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาในทางสร้างสรรค์อย่างสละสลวย ย่อมเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือด้วย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียน เป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ได้ตรงตามความหมายและถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

วิสัยทัศน์

มุ่งให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการสื่อสารทั้งด้านการอ่าน การฟัง ดู พูดและเขียน มีความคิดสร้างสรรค์ รักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้ ตระหนักในวัฒนธรรม การใช้ภาษาไทยและความ เป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษา สามารถนำทักษะทางภาษามาพัฒนาตนเองและประยุกต์ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมตามสถานการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม ก้าวไปในสากลบนพื้นฐานความเป็นไทยอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในการใช้ภาษาไทยให้มีมาตรฐานการศึกษาชาติ
2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูดตลอดจนการใช้ภาษาให้มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
5. ปลุกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภาษาไทย ภูมิปัญญาไทย ในฐานะที่เป็นมรดกของชาติ

6. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 5)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์วรรณคดี

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่นำการศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมาย มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมายของหลักสูตร

กาญจนา कुमारักษ์ (2540 : 14) กล่าวว่า “หลักสูตร” หมายถึง โครงการหรือแผนข้อกำหนดอันประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมและวัสดุต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนมีความสามารถและเกิดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้เอื้อต่อบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

อึ้ง บั๋วศรี (2542 : 7) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรมและประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 95) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร (Curriculum) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “race-course” หมายถึง เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขันเนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคตและในปัจจุบัน

ณัฐพงษ์ชัย ไทรพงษ์พันธ์ (2557 : 120) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า “หลักสูตร” หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ตามความสามารถ ซึ่งหลักสูตรสามารถอธิบายความหมายได้ 2 อย่าง คือ 1) หลักสูตรความหมายอย่างกว้าง และ 2) หลักสูตรความหมายอย่างแคบ

Saylor, Alexander and Lewis (1981 : 8) ได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า คือ การจัดเตรียมมวลประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล ความมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และจุดมุ่งหมายเฉพาะโรงเรียน

Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนสำหรับการเรียนรู้ หลักสูตรทุกประเภทต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบที่แน่นอน ตามปกติหลักสูตรจะบรรจุข้อความที่เป็นจุดมุ่งหมาย และจุดมุ่งหมายเฉพาะหลักสูตรชี้ให้เห็นถึงการเลือกและการจัดเนื้อหา ทั้งยังบ่งบอกหรือ แสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นเพราะมีจุดมุ่งหมายหรือการจัดเนื้อหาเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตาม ประการสุดท้ายหลักสูตรจะรวมแผนการประเมินผลเข้าไว้ด้วย

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์สอนที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งหลักสูตรทุกประเภทต้องประกอบด้วยส่วนประกอบที่แน่นอน

2.2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียน ในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่ จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

চারنج บัศวารี (2542 : 9 - 10) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาและการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ความสำคัญต่อการศึกษารวม หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนาธรรมหรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตร คือ สิ่งที่น่าเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียนหรือ สถานศึกษา ถ้าจะกล่าวว่า หลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษาก็คงไม่ผิด เพราะถ้าขาดหลักสูตรเสียแล้ว การศึกษาก็ย่อมดำเนินไปไม่ได้ และ 2) ความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสพการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของการสอนและเป็นแนวทางที่กำหนดให้การเรียนการสอนได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

ฉนันท ชาติทอง (2552 : 8) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู
2. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์ผู้เรียนโดยตรงและสังคม
4. หลักสูตรย่อมกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม
5. หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุก
6. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตคติในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศ

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายของผลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา
4. หลักสูตรในระดับโรงเรียนจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

6. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์

7. หลักสูตรกำหนดว่ามีเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตดีงามอยู่ในสังคมเป็นพลเมืองที่ดีและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

8. หลักสูตรกำหนดว่ามีวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้ราบรื่นและผาสุกอย่างไร

9. หลักสูตรยอมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

10. หลักสูตรยอมกำหนดความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และชาติบ้านเมือง

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรเป็นแนวทางในการปฏิรูปครู ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นตัวกำหนดแนวความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ และเจตคติที่ดีของผู้เรียน

2.2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร มีความสำคัญต่อหลักสูตร เพราะหากผู้ใช้หลักสูตรจัดองค์ประกอบหลักสูตรไม่ครบ หลักสูตรนั้น ๆ อาจจะไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2532 : 8) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. เป้าประสงค์ และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากการเรียนจบ

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะ และแผนผังที่แสดงการจำแนกวิชาหรือกลุ่มวิชา

4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนวิชานั้นแล้ว

5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะ และความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม และแถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้ง อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพ การเรียนการสอน

กาญจนา คุณารักษ์ (2558 : 20 - 21) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบไปด้วย

1. จุดประสงค์ (Objective) จะเป็นแนวทางของการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ว่า จุดประสงค์อะไรในการสอน ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนให้แก่ใคร สอนทำไม และจะมีวิธีการสอนและการประเมินผลอย่างไร

2. เนื้อหาวิชา (Subject Matter) หมายถึง สารของความรู้และประสบการณ์ ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดของสารความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้ได้มีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ (Methods and Organization) หมายถึง การแปลงจุดประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน และสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

4. การประเมินหลักสูตร (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้จุดประสงค์เป็นแนวทางหรือเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

สิทธิพล อัจฉินทร์ (2561 : 11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

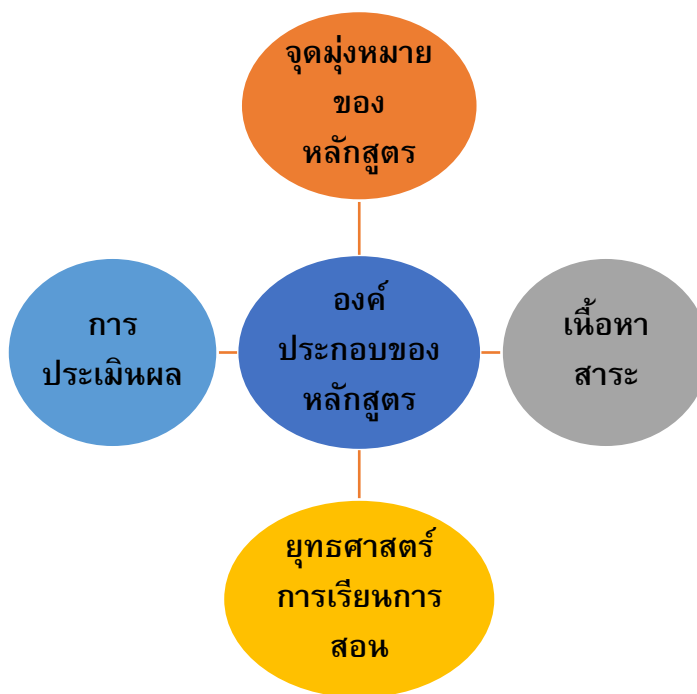
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรถือเป็นองค์ประกอบแรกของหลักสูตร ที่แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนั้น ๆ จะมีคุณสมบัติคุณลักษณะอย่างไร ควรมีพฤติกรรมอะไรบ้าง จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

2. เนื้อหาสาระ หลักสูตรจะต้องกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่แสดงให้เห็นถึงขอบข่ายของเนื้อหาสาระต่าง ๆ ทั้งหมดที่ผู้เรียนจะต้องได้รับซึ่งเนื้อหาที่ได้รับเลือกมา

บรรจุในหลักสูตรนั้น จะต้องเป็นเนื้อหาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติ คุณลักษณะและพฤติกรรมตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. แนวการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องทำให้การนำหลักสูตรไป ใช้หรือการแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะ กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาสาระตามที่กำหนดไว้ อันจะ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติ คุณลักษณะและพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

4. การประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้มาว่าของสิ่งนั้นมีคุณภาพหรือคุณค่าอย่างไรเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การประเมินผลการเรียนรู้จึงเป็นการกำหนดแนวทางการพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ และข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นข้อมูลสำคัญในการใช้ ประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงในทุก ๆ องค์ประกอบของหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป สามารถ สรุปลงองค์ประกอบของหลักสูตรได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักสูตร

2.2.4 การพัฒนาหลักสูตร

1) ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและกว้างขวาง จึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือการวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา การปรับปรุงแบบเรียน คู่มือและสื่อการเรียน การวัดและการประเมินผล การใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและบริการหลักสูตร

ทัศนีย์ บุญเติม (2551 : 23) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง 1) การสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction) หรือการร่างหรือวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) หรือการทำหลักสูตร (Curriculum Making) ขึ้นมาใหม่จากภาวะที่ไม่เคยมีหลักสูตรนี้อยู่เลย หรือ 2) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) หรือการทบทวนหลักสูตร (Curriculum Revision) ที่มีอยู่ก่อนแล้วให้ดีขึ้น

สุเทพ อ่วมเจริญ (2558 : 33) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานในการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นจริงในการพัฒนาหลักสูตรนั้นประกอบด้วยพื้นฐานอย่างน้อย 3 ด้าน คือ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา และพื้นฐานด้านสังคม

ทาบ (Taba, 1962 : 454) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดีขึ้น ทั้งในด้านวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียน จัดการเรียน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร แต่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลกระทบต่อความคิดและความรู้สึกของทุกฝ่าย

กู๊ด (Good, 1973 : 157) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอนแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร คือการวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมาย มี 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การพัฒนา

หลักสูตรต้องอาศัยความจำเป็นพื้นฐาน 3 ด้าน คือ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา และพื้นฐานด้านสังคม

2) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้หลักสูตรมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตอบสนองและความต้องการของผู้ใช้หลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงดังนี้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (1949) ได้กล่าวถึงรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. What is the purpose of the education? โรงเรียนควรมีจุดประสงค์ทางการศึกษาอย่างไร

2. What educational experiences will attain the purposes? กิจกรรมการสอนเพื่อประสบการณ์ทางการศึกษาใดที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว

3. How can these experiences be effectively organized? ทำอย่างไรจึงจะจัดกิจกรรมการสอนเพื่อประสบการณ์ทางการศึกษาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. How can we determine when the purposes are met? ทำอย่างไรจึงจะระบุได้ว่าบรรลุจุดประสงค์แล้ว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการ สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมาย แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ความสามารถ วัยของผู้เรียน โดยเนื้อหาที่มีความเชื่อถือและสำคัญต่อการเรียนรู้

4. จัดเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระต้องจัดโดยคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้: ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล: ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor, Alexander and Lewis (1981 : 30) ได้กล่าวถึงรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals, Objectives and Domains) การพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมาย แต่ละประเด็น จะบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่ง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่

- 1.1 พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development)
- 1.2 ความสามารถทางสังคม (Social Competence)
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills)
- 1.4 ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)

เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่าง ๆ จะได้รับการคัดเลือกจากตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ ทักษะและความต้องการทางสังคม แนวนโยบายของรัฐ ข้อค้นพบงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือก และจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกแล้ว ทั้งนี้รูปแบบของหลักสูตรที่เลือกควรมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instruction Plans) ตามรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอน วัสดุ สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้ระบุไว้

4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินหลักสูตร เป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่

สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรได้ จุดเน้นของการประเมิน ได้แก่ หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมิน ตัวหลักสูตร คุณภาพของการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ผลจากการประเมิน ด้วยเทคนิควิธีการประเมินที่เลือกแล้วนี้จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไข หรือควรยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba,1962) มีแนวคิดหลักว่าหลักสูตร คือ แผนสำหรับการเรียนรู้ (plan for learning) ที่จะเป็น เครื่องมือสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยทาบได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ (Taba, 1962 : 12)

1. วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of needs) ใช้วิธีสำรวจสภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียนและของสังคม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) เมื่อข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการแล้ว จึงกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุในสิ่งที่ตั้งเอาไว้
3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วก็ต้องเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนด้วย
4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of content) เนื้อหาสาระที่รวบรวมต้องคำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
6. การจัดรวบรวมประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ
7. กำหนดวิธีวัดและประเมินผล (Determination of what to evaluate and the ways and means of doing it) มีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดวิธีการประเมินรวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และวัดและประเมินผล

3) การนำหลักสูตรไปใช้

3.1) แนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

การจะสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลได้เป็นอย่างดีนั้น ก่อนอื่นจะต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้เสียก่อน ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายคนทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 140 - 141) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้มีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดหมายมี 3 กลุ่ม คือ ครูใหญ่ ครูประจำชั้น และชุมชน ในจำนวนนี้ครูใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดที่จะต้องศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยมีขั้นตอนสรุปสั้น ๆ ได้ดังนี้

1. เตรียมวางแผน
2. เตรียมจัดอบรม
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดวัสดุประกอบหลักสูตร
6. การประชาสัมพันธ์
7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมิน

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975 : 169) กล่าวว่า สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูผู้นำหลักสูตรไปใช้มีหน้าที่แปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยใช้หลักสูตรเป็นหลักในการพัฒนาวิธีการสอน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามเป้าหมาย

1. ครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร
  2. ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จได้
- ผู้นำที่สำคัญที่จะรับผิดชอบได้ดี คือครูใหญ่

ทานการ์ด (Tankard, 1974 : 46 - 88) ได้ให้ความเห็นว่า ความสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ที่การวางแผนการทดลองใช้ ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ

1. รายละเอียดของโครงการ
2. ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย
3. แผนการนำไปใช้และการดำเนินการ

จากแนวคิดของการนำแนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอบเขตและ

ภาระงานของการนำหลักสูตรไปใช้นั้นมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้นำหลักสูตรไปใช้จึงต้องใช้ความระมัดระวังและรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้หลักสูตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2) หลักการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ การนำหลักสูตรไปใช้จึงมีหลักการดังนี้

สิทธิพล อาจอินทร์ (2561 : 201) ได้กล่าวถึงหลักการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

1. การนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีการเตรียมการ วางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การนำหลักสูตรไปใช้ควรให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้
3. ครูผู้สอนเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะเป็นผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงในห้องเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อวางแผนและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีการจัดปัจจัยต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ หากมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรหรือปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาคารสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด
6. การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) เพื่อปรับปรุงการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เพื่อทราบผลการนำหลักสูตรไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลักการนำหลักสูตรไปใช้นั้นจะต้องมีการเตรียมการและการวางแผน ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ครูซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความบทบาทมากที่สุดจึงจำเป็นต้องเข้าใจหลักสูตรให้ถ่องแท้ การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องคำนึงถึงปัจจัย

ต่างๆ ที่สนับสนุนหลักสูตร ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ถ้าหากเกิดปัญหาบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกัน แก้ปัญหา และต้องมีการติดตาม นิเทศ กำกับ ตลอดจนประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

3.3) ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้

จากลักษณะงานและกิจกรรมของการนำหลักสูตรไปใช้ดังกล่าวสามารถสรุปขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553 : 269 - 277) ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการใช้หลักสูตร
2. ขั้นดำเนินการใช้หลักสูตร
3. ขั้นติดตามและประเมินผล

1. ขั้นเตรียมการใช้หลักสูตร

ในการเตรียมการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะการนำเอาหลักสูตรใหม่เข้ามา แทนที่หลักสูตรเดิมจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ต่อเมื่อได้มีการเตรียมการเป็นอย่างดี ตั้งแต่การตรวจสอบ ทบทวนหลักสูตรตามหลักการ การศึกษานำร่องเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลการทดลอง การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร

1.1 การตรวจสอบลักษณะหลักสูตร

จุดประสงค์ของการตรวจสอบหรือทบทวนหลักสูตรเพื่อต้องการทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อศึกษาหาวิธีการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ปฏิบัติได้จริงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร รวมทั้งศึกษาองค์ประกอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและบริบททางสังคมอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

การตรวจสอบลักษณะหลักสูตรเพื่อดูความชัดเจนของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ความกระชับชัดของคำชี้แจง คำอธิบายสาระสำคัญและปฏิบัติต่าง ๆ ของหลักสูตร นอกจากนั้น จะดูความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์การเรียน เนื้อหาสาระ กิจกรรมประสบการณ์การเรียน และการประเมินผลมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจริงหรือไม่ รวมทั้งความหวังของสังคมได้สะท้อนเข้ามาอยู่ในส่วนใดของตัวหลักสูตร ความซับซ้อนของเนื้อหาไม่มากน้อยเพียงใด สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักสูตรนั้นสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่

รวมทั้งบุคลากรและสิ่งอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ผู้บริหาร งบประมาณ การบริหารสนับสนุนการใช้หลักสูตรได้ตามจุดประสงค์

คณะบุคคลที่ทำการตรวจสอบหลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการร่างหลักสูตร ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้เรียนและผู้ปกครอง ซึ่งควรจะได้มีบทบาทในการประชุมสัมมนาเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน เห็นคุณค่า เกิดการยอมรับ และมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการจะนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป

1.2 การวางแผนและทำโครงการศึกษานำร่อง

เป็นสิ่งที่จำเป็นจะตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้ของหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริง วิธีการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติประการแรกคือเลือกตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะทำ การใช้หลักสูตร จากนั้นแปลงหลักสูตรสู่กระบวนการเรียนการสอน พัฒนาวัสดุหลักสูตร เตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร จัดหาแหล่งบริการที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร งบประมาณ จัดสิ่งแวดล้อมที่จะสนับสนุนการสอน ติดตามผลการทดลองทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งศึกษาระบบการบริหารของโรงเรียน ในปัจจุบันระบบหลักสูตรจะเข้าไปปรับใช้ให้เข้ากับระบบบริหารที่มีอยู่เดิมให้ผสมผสานกันได้อย่างไร โดยไม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเดิม

1.3 การประเมินโครงการศึกษานำร่อง

อาจจะกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การประเมินผลการเรียนจากผู้เรียน โดยการประเมินแบบย่อย และการประเมินรวมยอด การประเมินหลักสูตรทั้งระบบการใช้หลักสูตร และปรับแก้จากข้อค้นพบ โดยประชุมสัมมนากับผู้เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เพื่อนำความคิดเห็นบางส่วนมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามย่อมมีผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเสมอไม่ว่าทางใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ครูผู้สอน ซึ่งจะต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้นมากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรณี ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะหลักสูตรเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างไม่เฉพาะเรื่องการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันไปถึงวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ อาคารสถานที่ และงบประมาณค่าใช้จ่าย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับบุคคลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจะต้องปรับตัวแก้ไขวิธีการทำงานและพฤติกรรมการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้การใช้หลักสูตรผลสำเร็จตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้เขาเหล่านั้นจึงจำต้องทราบ ว่า กำลังจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้น อันที่จริงการประชาสัมพันธ์ไม่ใช่ว่าจะ

มาเริ่มต้นจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสร็จแล้ว แต่ควรเริ่มต้นตั้งแต่มีแผนการที่จะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรโดยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบเป็นระยะ ๆ ว่าได้มีการดำเนินการไปแล้วแค่ไหนเพียงใด

การประชาสัมพันธ์อาจได้หลายรูปแบบ เช่น การออกเอกสารสิ่งพิมพ์ การใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้ การประชุมและการสัมมนาที่ครั้งเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรให้ผู้เกี่ยวข้องทราบก็คือสิ่งสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นคืออะไร จะมีประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างไร และจะมีผลต่อบทบาท

1.5 การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรต้องคำนึงและต้องกระทำอย่างรอบคอบ นับแต่ขั้นเตรียมการสำรวจข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวางแผน และวิธีการฝึกอบรมบุคลากร เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการใช้หลักสูตรซึ่งจะมีความแตกต่างของความพร้อมของใช้หลักโรงเรียนในตัวเมืองขนาดใหญ่ย่อมมีความพร้อมหลาย ๆ ด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครู กลุ่มผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ปกครอง วิธีการอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมและงบประมาณที่ใช้ในแผนนี้

วิธีการฝึกอบรมจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีการอบรมจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับนโยบาย เจตนารมณ์ของหลักสูตรการจัดงบประมาณและบริการสนับสนุนการใช้หลักสูตรและการสอน วิธีการที่ใช้ส่วนมากจะเป็นการประชุมชี้แจงสาระสำคัญและ แนวทางการปฏิบัติ เป็นต้น วิธีการที่ใช้ส่วนมากจะเป็นมุ่งเน้นการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพราะการที่จะเข้าใจหลักสูตรจนสามารถปฏิบัติการสอนได้นั้นต้องลงมือฝึกปฏิบัติจริงครูจึงจะเห็นภาพรวมและเกิดความมั่นใจในการสอน วิธีการฝึกอบรมแบบนี้จะสิ้นเปลืองงบประมาณและต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ดังนั้นทรัพยากรต่าง ๆ การเตรียมวัสดุสำหรับการฝึกอบรม จะต้องมีการวางแผนอย่างดีเพื่อไม่ให้ครูเกิดความสับสนและไม่แน่ใจซึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่ยอมรับหลักสูตรใหม่ตามมา นอกจากนั้นครูให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ทราบผลของการฝึกอบรมปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้อบรมได้มีส่วนวางแผนการแก้ปัญหา และตัดสินใจ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผลของการพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปสู่การปฏิบัติจริงได้มากขึ้น

2. ขั้นตอนการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การใช้หลักสูตรจะมีงานหลัก 3 ลักษณะ คือ

2.1 การบริหารและบริการหลักสูตร

2.2 การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.3 การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

2.1 การบริหารและบริการหลักสูตร

หน่วยงานบริการหลักสูตรส่วนกลางของคณะพัฒนาหลักสูตรจะมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากรเพื่อใช้หลักสูตรและการบริหารและบริการหลักสูตร ส่วนงานบริหารและบริการหลักสูตรในระดับท้องถิ่นซึ่งได้แก่โรงเรียนก็จะเกี่ยวข้องกับการจัดบุคลากรเข้าสอนตามความถนัดและความเหมาะสม

1) การบริหารและการบริการหลักสูตรในโรงเรียน ได้แก่

1) การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน หมายถึง การจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหาและกลวิธีการใช้บุคลากรอย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและประสบการณ์ รวมทั้งสามารถพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดครูเข้าสอนโดยหลักสูตรทั่วไปจะเป็นงานของหัวหน้าสถานศึกษาแต่ละแห่ง การรับครูเข้าสอนจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อหลักสูตรให้มากที่สุด

2) บริการวัสดุหลักสูตร วัสดุหลักสูตรที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความสะดวก และช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง งานบริการหลักสูตรจึงเป็นภารกิจของหน่วยงานส่วนกลางซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องดำเนินการบริหารและบริการสื่อหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ถึงมือผู้ใช้ในโรงเรียนแต่ละแห่งอย่างครบถ้วนและทันกำหนด

3) การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน การจัดบริการหลักสูตรภายในโรงเรียนได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น การบริหารห้องสอนวิชาเฉพาะบริการเกี่ยวกับห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลและการแนะแนว เป็นต้น ผู้บริหารโรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในการจัดทำหรือจัดหาแหล่งวิชาการต่าง ๆ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกโรงเรียนอีกด้วย

2) การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1) การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาใช้กับประชากรโดยส่วนรวมในพื้นที่กว้างขวางทั่วประเทศนั้น มักจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมใน

ท้องถิ่น และสามารถสนองความต้องการของผู้เรียน ควรจะได้มีการปรับหลักสูตรกลางให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ

2.2) การจัดทำแผนการสอนหรือการจัดทำแผนการสอนเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติโดยการกำหนดกิจกรรมและเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ แผนการสอนควรจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) แผนการสอนระยะยาว จัดทำเป็นรายภาคหรือรายปี

(2) แผนการสอนระยะสั้น นำแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง

(2.1) วางเป็นแนวทางในการสอน ซึ่งจะช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการสอนให้ได้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

(2.2) ให้ความสะดวกแก่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ในการช่วยเหลือแนะนำและติดตามผลการเรียนการสอน

(2.3) เป็นแนวทางในการสร้างข้อทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้มีการครอบคลุมกับเนื้อหาสาระที่ได้สอนไปแล้ว

จะเห็นได้ว่าแผนการสอนจะเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรของครู ถ้าหากไม่มีการจัดทำแผนการสอน การใช้หลักสูตรก็จะเป็นไปอย่างไม่มีจุดหมายทำให้เสียเวลาหรือมีข้อบกพร่องในการใช้หลักสูตรเป็นอย่างมากอันจะส่งผลให้การบริหารหลักสูตรเกิดความล้มเหลว

2.3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีนักปราชญ์ทางด้านหลักสูตรหลายคนได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่จัดโดยโรงเรียน ดังนั้น จึงถือว่าการจัดการเรียนการสอนซึ่งจัดขึ้นโดยครูเพื่อให้สนองต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตรจึงเป็นส่วนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติโดยแท้จริง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งจำเป็นต้องเริ่มจากการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจทำได้หลาย ๆ ชนิด ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปอย่างมากในเรื่องการใช้เวลา การใช้แรงงาน การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการใช้งบประมาณ โดยเหตุนี้ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนควรพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เห็นว่า จะก่อให้เกิดความรู้ หรือประสบการณ์ และสามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายที่สุด เร็วที่สุด ประหยัดเวลาที่สุด ประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่ายมากที่สุด การสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง อาจจะเลือกใช้เฉพาะกิจกรรมที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดเพียง 1 - 2 กิจกรรม ก็เพียงพอแล้ว

ไม่จำเป็นจะต้องทำทุก ๆ กิจกรรมเพราะการทำเช่นนั้นนั้นนอกจากไม่เป็นการประหยัดด้วยประการทั้งปวงแล้วอาจจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายอีกด้วย

2.4) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีขั้นตอนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ คือ การวัดและประเมินผล เพราะการวัดและประเมินผล จะได้ข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ของการสอนและความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของนักการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูและนักการศึกษาเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอน การแนะนำ การประเมินหลักสูตรแบบเรียนการใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจนการจัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังไม่ช่วยปรับปรุงการเรียนของนักเรียนให้เรียนถูกวิธียิ่งขึ้น เช่น ผลการสอบของนักเรียนที่ไม่ดี ไม่เพียงแต่แสดงความอ่อนของนักเรียนแต่ละคนเท่านั้น เพราะถ้าพิจารณาผลการสอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในการสอนไม่ดีของครูด้วย และถ้าพิจารณาผลการสอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในด้านการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ และคณะผู้บริหาร ยิ่งกว่านั้น ถ้าเราพิจารณาผลสอบรวมทั้งประเทศอีกด้วย ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา

การวัดและประเมินผลเป็นส่วนที่จะใช้พิจารณาตัดสินว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด การวัดและประเมินผลจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องสัมพันธ์กับกระบวนการการเรียนการสอนซึ่งจำเป็นต้องจัดให้เป็นระบบที่ชัดเจนเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอน อันเป็นส่วนสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้

3) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.1) การจัดงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมากสำหรับสถานศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนประจำปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงและยังประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเงินของโรงเรียนจะต้องมีสมรรถภาพในการจัดงบประมาณของโรงเรียนได้ดี ไม่มีผิดพลาด จึงจะสามารถจัดงบประมาณของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มวิชาได้เป็นอย่างดี

3.2) การใช้อาคารสถานที่ เป็นสิ่งสนับสนุนการใช้หลักสูตรซึ่งผู้บริหารการศึกษาพึงตระหนักอยู่เสมอว่า อาคารสถานที่ และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในสถานศึกษาย่อมเป็นส่วนประกอบสำคัญต่อการเรียนการสอน และการอบรมเพราะนิสัยแก่ผู้เรียนได้ทั้งสิ้นแต่เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่ง

อาจมีปริมาณและคุณภาพของอาคารสถานที่แตกต่างกัน ฉะนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องวางโครงการและแผนการใช้อาคารสถานที่ทุกแห่งให้เหมาะสม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ โดยจะต้องสำรวจศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ แล้วจึงวางแผนว่าควรดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุตามเจตนารมณ์ หรืออุดมการณ์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

3.3) การอบรมเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร ขณะที่ดำเนินการใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาปัญหาและปรับแก้สิ่งต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพจริงและความเป็นไปได้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้โดยไม่ให้เสียหลักการใหญ่ของหลักสูตรสิ่งที่ครูต้องการมากที่สุดคือการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อสร้างความพร้อมในการสอนของครูให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น การฝึกอบรมจะกระทำจากการวิเคราะห์ส่วนที่ขาดในบทบาทหน้าที่ของครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และที่สำคัญที่สุดคือการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน

3.4) การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรภารกิจเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนกลางซึ่งเป็นผู้พัฒนาหลักสูตร หน่วยงานนี้ควรหาทางสนับสนุนและส่งเสริมหน่วยงานผู้ใช้หลักสูตรให้สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรด้วยความมั่นใจ การจัดตั้งศูนย์วิชาการ อาจจะทำในลักษณะของศูนย์ให้บริการแนะนำช่วยเหลือ หรือจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่าง หรือตั้งที่กรมวิชาการได้จัดตั้ง “โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร” ที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตรก็ได้ โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรที่กรมวิชาการจัดตั้งขึ้น จะเป็นโรงเรียนที่สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งพอจะเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ วิธีการเช่นนี้จะเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนผู้ใช้หลักสูตรได้มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรในโรงเรียนของตน และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ด้วย

3. ขั้นตอนติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

3.1 การนิเทศและการใช้หลักสูตรในโรงเรียน การนิเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งในหน่วยงานทุกแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษ เพื่อเป็นการช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน สัจจอุทรานันท์ (2532 : 268 - 269) กล่าวว่า การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในระหว่างการใช้หลักสูตรนั้น หน่วยงานส่วนกลางในฐานะผู้พัฒนาหลักสูตรควรจัดส่งเสริมเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพิ่มเติม และติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนว่า ได้ดำเนินการด้วยความถูกต้องหรือไม่ มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่หากไม่มีปัญหาก็จะได้แก้ไขให้ลุล่วงไปสำหรับหน่วยงานในระดับ

ท้องถิ่นอาจดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรให้ดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง

การนิเทศการใช้หลักสูตรหรือนิเทศการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศ คือ การให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช้การตรวจสอบเพื่อจับผิดแต่ประการใด โดยลักษณะเช่นนี้ ผู้นิเทศจำเป็นจะต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศจะต้องดำเนินไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตยและร่วมมือกัน

3.2 การติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะต้องมีการวางแผนไว้ให้ชัดเจนว่าจะทำการประเมินส่วนใดของหลักสูตร ถ้าการวางแผนเกี่ยวกับการประเมินไม่ชัดเจนเมื่อมีความต้องการจะทำการประเมินในหัวข้อนั้นหรือส่วนนั้น บางครั้งอาจจะกระทำไม่ได้ต่อเนื่อง ดังนั้นการวางแผนเพื่อการประเมินหลักสูตรจะต้องชัดเจน และจะต้องใช้วิธีการประเมินอย่างไรจึงจะได้ผลเป็นภาพรวมที่สามารถนำมาอธิบายได้ว่า สิ่งใดเป็นบรรยากาศ หรือสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเท่าที่ดำเนินการใช้หลักสูตรไปแล้วบรรลุถึงสิ่งที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สามารถตอบสนองความมุ่งหมายหลักที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินหลักสูตรว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การออกแบบประเมินที่กว้างและลึก คือการมองภาพรวมทั้งหมดของการใช้หลักสูตรการหาตัวบ่งชี้สำคัญ ๆ นั้นจะต้องระมัดระวังเรื่องตัวแปรทางด้านวัฒนธรรมสังคมและทางเศรษฐกิจด้วยเพราะบางอย่างผู้ประเมินอาจจะมองข้ามไป เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมได้เปรียบกว่าโรงเรียนขนาดเล็กองค์ประกอบที่ตั้งของโรงเรียน ถ้าชุมชนให้ความสนับสนุนอย่างดีก็มีผลต่อการใช้หลักสูตร หรือโรงเรียนเล็กมากเกินไป เช่น มีนักเรียน 40 - 50 คน มีครู 2 - 3 คนบางครั้งอาจจะจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนาได้มากเท่าที่ควรหลักการจะร่างให้ดีสมบูรณ์สักเท่าใดก็ตามการนำหลักสูตรไปใช้ก็ควรพิจารณาให้รอบคอบ ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้จะมีระบบกลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือก็ตาม บริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่มาช่วยเสริมให้สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่าเหตุใดการนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผล เพราะมีปัจจัยแทรกซ้อนทางเศรษฐกิจสังคมและค่านิยมของบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยข้อพิจารณาในการประเมินหลักสูตร

กระบวนการในการประเมินผลเพื่อควบคุมภาพของหลักสูตร ในแง่ของการปฏิบัติการกระบวนการของการประเมินผลเพื่อควบคุมคุณภาพของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือการตรวจสอบหาประสิทธิผลและความตกต่ำของคุณภาพของหลักสูตร การตรวจสอบหาสาเหตุของความตกต่ำของคุณภาพ และการนำวิธีการต่าง ๆ มาแก้ไขพร้อมทั้งตรวจสอบประสิทธิผลของวิธีการเหล่านั้น รายละเอียดของแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

1) การตรวจสอบประสิทธิผลและความตกต่ำของคุณภาพของหลักสูตร วิธีการตรวจสอบเริ่มด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (Basic Data) เพื่อใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลระหว่างการ

ดำเนินการ ข้อมูลพื้นฐานนี้ควรเก็บรวบรวมในระหว่างที่นำหลักสูตรไปทดลองในภาคสนาม ควรเก็บให้ได้มากและหลากหลาย เราจะสรุปว่าคุณภาพของหลักสูตรต่ำลงก็ต่อเมื่อข้อมูลผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ ที่รวบรวมได้หลังจากการทดลองใช้ในภาคสนาม มีค่าต่ำกว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จากการทดลองใช้ในภาคสนาม อย่างไรก็ตามสิ่งที่พึงระมัดระวังก็คือ ในการเก็บข้อมูลทั้งสองครั้งนั้นจะกระทำในสภาพที่ใกล้เคียงกันที่สุด มิฉะนั้นแล้วจะนำข้อมูลทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกันไม่ได้

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากการนำเอาหลักสูตรมาใช้ในระยะเวลาหนึ่งแล้ว มีข้อมูลที่ควรรวบรวม 3 รายการ คือ ผลการทดสอบขั้นสุดท้าย (ผลการสอบปลายปี) ผลการสอบแต่ละวิชาในแต่ละภาคเรียนและข้อมูลจากพฤติกรรมของเรียนและการเครื่องมือวัด เช่น แบบทดสอบ ความสนใจและเจตคติ นอกจากนี้เราอาจเก็บข้อมูลอื่นที่มีผลพาดพิงถึงคุณภาพของหลักสูตรด้วยก็ได้ เช่น สถิติการยืมหนังสือของห้องสมุดการเลือกเรียนวิชาที่ไม่ได้บังคับ และบันทึกเรื่องราวการกระทำต่าง ๆ ของผู้เรียน เป็นต้น

2) การตรวจสอบหาเหตุที่ทำให้คุณภาพตกต่ำ งานนี้เริ่มขึ้นเมื่อได้มีการพบแล้วว่าคุณภาพของหลักสูตรตกต่ำลง มีสมมุติฐานหลายเรื่องที่น่านำมาใช้ในการค้นหาสาเหตุที่สำคัญคือ

2.1) ความล้มเหลวในการใช้หลักสูตร การที่จะใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิผลในทุกสภาพย่อมเป็นไปได้ หลักสูตรแต่ละหลักสูตรย่อมมีจุดหมายที่แตกต่างกัน และการที่บรรลุจุดหมายก็ต่อเมื่อได้มีการใช้หลักสูตรในสภาพและเงื่อนไขที่เหมาะสมเท่านั้น ดังนั้น สิ่งแรกที่พึงกระทำในการตรวจสอบหาสาเหตุก็คือ ตรวจสอบดูว่าได้มีการนำหลักสูตรมาใช้อย่างไร ผู้สอนใช้วิธีการสอน ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนถูกต้องหรือไม่ ฯลฯ ข้อมูลที่รวบรวมได้นี้ จะช่วยให้ตรวจสอบได้ว่าสาเหตุของการตกต่ำของคุณภาพเกิดจากอะไร

2.2) ความเปลี่ยนแปลงของสภาพและเงื่อนไขในเวลาที่น่าหลักสูตรไปใช้ สภาพภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่น่าหลักสูตรไปใช้ย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น ในตอนที่ทำการทดลองใช้ในภาคสนามขวัญและกำลังใจของผู้สอนดีมาก แต่ตอนที่เอาหลักสูตรไปใช้จริง ๆ กลับลดต่ำลง และถ้าสภาพแบบอย่างอื่น ๆ ยังคงเหมือนเดิมเราก็อาจสรุปได้ว่า ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนในตอนแรกและตอนหลังย่อมมีสาเหตุจากความเปลี่ยนแปลงด้านขวัญและกำลังใจนั่นเอง อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพไม่ได้มีเพียงอย่างเดียว ลักษณะเดียว หรือรูปแบบเดียว ดังนั้น การเก็บข้อมูลอย่างละเอียดหลาย ๆ ด้าน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อตรวจสอบดูว่าข้อมูลที่แตกต่างกันมากนั้น เป็นข้อมูลด้านใด ความกระตือรือร้นในการทำงาน ความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อหลักสูตรความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการใช้หลักสูตรใหม่ ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตรรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ที่ตั้งของโรงเรียน (อยู่ในเมือง

ชนบท อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ฯลฯ) ขนาดของชั้นเรียนความสมบูรณ์ของวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สื่อ การเรียนการสอนและความร่วมมือของชุมชน

2.3) ความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ว่า ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองภาคสนามกับที่นำหลักสูตรมาใช้จริงมีความแตกต่างกันมาก เช่น ในด้านระดับความรู้ความสามารถ เจตคติ และค่านิยมที่มีต่อการเรียนในกรณีดังกล่าว ประสิทธิภาพของหลักสูตรย่อมเปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขปัญหาทำได้โดยการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อควบคุมคุณภาพให้ใกล้เคียงกัน

2.4) วิธีการวิเคราะห์ผลการทดสอบ เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการทดสอบหรือ การประเมินผลนั้นมีทั้งการทดสอบระหว่างการดำเนินการ หรือการทดสอบย่อย (Formative Evaluation) และการทดสอบขั้นสุดท้าย หรือการทดสอบรวม (Summative Evaluation) การทดสอบรวมเป็นการทดสอบที่บอกให้เราทราบว่าหลักสูตรดีขึ้นหรือเสื่อมคุณภาพลง แต่ไม่สามารถชี้แจงเจาะจงลงไปว่าปัญหาอยู่ที่ตรงไหนเพราะเหตุใด ในทางตรงข้ามการทดสอบระหว่างดำเนินการหรือการทดสอบย่อย ซึ่งใช้ในการวินิจฉัยจุดอ่อนของผู้เรียนสามารถช่วยให้เราทราบว่าหลักสูตรมีจุดอ่อนในเรื่องอะไร และเป็นเพราะเหตุใด ด้วยเหตุนี้เราจึงใช้การทดสอบย่อยเป็นเครื่องชี้ถึงสาเหตุการตกต่ำของหลักสูตร

วิธีวิเคราะห์การทดสอบย่อยมีหลายวิธี วิธีแรกก็คือการเปรียบเทียบของการ สอบในภาคเรียนหรือปัจจุบันกับผลการสอนในภาคเรียนหรือปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าผลการสอนของปัจจุบัน ดีกว่าปีที่ผ่านมา ผู้สอนก็ควรได้รับความชมเชย และได้รับการสนับสนุนให้ปรับปรุงตน เพื่อให้ดียิ่งขึ้นไป อีก แต่ถ้าผลต่ำกว่าที่ผ่านมาก็ควรให้ผู้สอนตรวจสอบให้ทราบว่าเป็นเพราะเหตุใด และทำอย่างไรจึงจะ แก้ไขได้

อีกวิธีหนึ่งคือการเปรียบเทียบผลการสอนที่ทำติดต่อกันหลาย ๆ ครั้งโดยใช้ ผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน ถ้าปรากฏว่าผลการสอบมีอัตราการสอบตกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็แสดงว่าผู้สอนไม่ได้แก้ไข ข้อบกพร่องจากผลการสอบในครั้งก่อน ๆ แต่ถ้าผลออกมาในทางตรงกันข้ามก็แสดงว่าได้มีการนำเอาผล การสอบในครั้งก่อน ๆ มาปรับปรุงการสอนของตน

วิธีการวิเคราะห์อีกวิธีหนึ่งคือการวิเคราะห์ที่ให้ละเอียดลงไปว่าในจำนวนข้อสอบ ทั้งหมดนั้นผู้เรียนทำผิดข้อใดมากที่สุด และข้อใดที่ทำผิดลดหลั่นลงมา ผลการวิเคราะห์จะช่วยให้ทราบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องใด และจากผลนี้ทำให้ตั้งสมมุติฐานได้ว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา

นอกจากข้อมูลจากผลการสอบย่อยแล้ว ยังมีข้อมูลที่สามารถสรุปได้จากการ ประเมินผลและการวัดผลโดยวิธีอื่น ๆ อีก เช่น การสังเกตพฤติกรรมและกิจกรรมในชั้นเรียน ระเบียบและ รายงานการวัดเจตคติ ความเข้าใจ รวมทั้งผลจากการอภิปรายการสัมภาษณ์ และการศึกษารายกรณี

ทั้งหมดนี้ล้วนมีประโยชน์ และเมื่อนำมาวิเคราะห์จะช่วยให้ทราบว่าจุดอ่อนของหลักสูตรคืออะไรอย่างไรก็ตามวิธีการนี้มีข้อเสียตรงที่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลามาก

3) แก้ไขและตรวจสอบประสิทธิผลของวิธีการที่นำมาแก้ไข หลังจากที่ได้ทราบแล้วว่าความตกต่ำของคุณภาพหลักสูตรคือเรื่องอะไร และเกิดจากสาเหตุอะไรแล้วขั้นต่อไปของกระบวนการควบคุมคุณภาพก็คือการแก้ไข สำหรับการแก้ไขนี้อาจทำได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาเหตุและปัญหาที่ทำให้คุณภาพตกต่ำ ในบางกรณีอาจใช้วิธีปรับปรุงวิธีการสอนและแก้ไขหลักสูตรบางส่วน เช่น ตัดทอนหรือเพิ่มเติมเนื้อหาสาระแก้ไขวิธีสอนโดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เล็กลง หรือให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น หรือร่นช่วงเวลาการทดสอบให้สั้นเข้า เพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลจากผลการสอบเร็วขึ้น

การแก้ไขอาจก้าวไกลออกไปถึงขั้นการอบรมผู้สอน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำหลักสูตรมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การที่จะอบรมอย่างไรและเรื่องอะไร ย่อมขึ้นอยู่กับปัญหาซึ่งพบจากการตรวจสอบในตอนต้น อย่างไรก็ตามการแก้ไขการพัฒนาหลักสูตรจะต้องติดตามดูผลอย่างใกล้ชิด การแก้ไขไม่จำเป็นต้องทีเดียวทั้งหมดแต่ควรใช้วิธีการทดลองกับกลุ่มเล็กๆ ก่อนเมื่อได้ผลเป็นที่พอใจแล้วจึงค่อยนำเอายุทธศาสตร์และวิธีการนั้นมาใช้ในวงกว้างต่อไป

3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรประกอบด้วย การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และการตั้งศูนย์บริการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 58) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการเตรียมข้อสนเทศเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร ข้อสนเทศดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับโปรแกรมที่สมบูรณ์ทั้งหมด หรือองค์ประกอบเพียงบางส่วน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 192) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นว่าอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

กูด (Good, 1945 : 209) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรคือการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหา และผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนการจัดโครงการต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ

ลี ครอนบาช (Lee J. Cronbach, 1970 : 231) ให้ความหมายว่าการประเมินหลักสูตรคือการรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจในเรื่องโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา

สตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam Daniel L. et., 1971 : 128) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าการประเมินหลักสูตรคือกระบวนการหาข้อมูลเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า หมายถึงกระบวนการหาข้อมูลสารสนเทศ เพื่อตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยการวัดจากสิ่งต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทราบว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่อย่างไร มีคุณภาพเพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

5. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962 : 310) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จะครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ขอบเขตของเนื้อหา คุณภาพของผู้ใช้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียนความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน ฯลฯ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 218 - 219) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรโดยทั่ว ๆ ไปจะมีจุดมุ่งหมายดังนี้เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรโดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพื่อวัดผลดูว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตรรวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตรและการบริหารและบริการหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่การประเมินหลักสูตรจากผู้เรียนเองหรือการประเมินผลผลิตเพื่อตรวจสอบดูว่าลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

6. รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

ในเรื่องรูปแบบของการประเมินหลักสูตร มีนักวิชาการซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมินผลเสนอแนะหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งสามารถนำมาศึกษาเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ในปัจจุบันรูปแบบของการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ๆ เป็นการประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ กลุ่มนี้จะเสนอรูปแบบที่เด่น ๆ คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบปุยแซงค์ (Puissance Analysis Technique)

2. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรในระหว่างหรือหลังการใช้หลักสูตรสามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

2.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่จะประเมินว่าหลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือพิจารณาว่าผลที่ได้รับเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดเป้าหมาย (Goal Free Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่นำความคิดของผู้ประเมินเป็นตัวกำหนดความคิดในโครงการประเมิน ผู้ประเมินจะประเมินเหตุการณ์ที่เกิดตามสภาพความเป็นจริง ความเป็นอิสระในการประเมิน และไม่ต้องมีความลำเอียง เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน (Michael Scriven)

2.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) ที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสแตค (Robert E. Stake)

2.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Malcolm Provus) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของดอริสโกว์ (Doris T. Gow) เป็นต้น

การประเมินหลักสูตรมีขอบเขตต่าง ๆ ที่จะต้องทำการประเมินกว้างขวางมาก ดังนั้นวิธีการประเมินหลักสูตรจึงต้องได้รับการวิเคราะห์และออกแบบให้สามารถที่จะประเมินได้ครบถ้วนในขอบข่ายสาระทั้งหมด รูปแบบต่าง ๆ ที่จะใช้ประเมินผลมีหลายรูปแบบ ผู้มีหน้าที่ในการประเมินผลจำเป็นต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด และจะต้องนำรูปแบบต่าง ๆ ไปใช้อย่างถูกต้องตรงตามจุดหมายและลักษณะของขอบข่ายสาระแต่ละอย่าง ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าการประเมินผลขอบข่ายสาระทั้งหมดของหลักสูตรจำเป็นต้องใช้วิธีการหลายวิธีหรือหลาย ๆ รูปแบบจึงจะได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นในการที่จะนำไปพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณค่าเหมาะสมกับความต้องการของสังคม รูปแบบการประเมินมีดังนี้

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence Contingency Model)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตคเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลักสูตร สเตคกล่าวไว้ว่า การบรรยายและการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมิน โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินผลหลักสูตรโดยการประเมิน จึงเสนอว่า ควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตร 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านสิ่งที่มาก่อน หรือสภาพก่อนเริ่มโครงการ (Antecedent) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้วประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยครู

1.2 ด้านเนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชนขณะที่มีการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ และบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

1.3 ด้านผลผลิต หรือผลที่ได้รับจากโครงการ (Outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทศนคติของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบันซึ่งรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตคแสดงให้เห็นเป็นตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 2.1 วิเคราะห์หลักสูตรของสเตค

เกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสินใจ
1. สภาพก่อนเริ่มโครงการ - บุคลิกและนิสัยของนักเรียน - บุคลิกและนิสัยของครู - เนื้อหาในหลักสูตร - อุปกรณ์การเรียนการสอน - บริเวณโรงเรียน - ชุมชน				
2. กระบวนการในการเรียน				

เกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร	ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์หลักสูตร			
	ข้อมูลเชิงบรรยาย		ข้อมูลเชิงตัดสิน	
	ผลที่คาดหวัง	ผลที่เกิดขึ้น	มาตรฐานที่ใช้	การตัดสินใจ
<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสาร - เวลาที่จัดให้ - ลำดับของเหตุการณ์ - การให้กำลังใจ - สภาพสังคมหรือบรรยากาศ <p>3. ผลที่ได้รับจากโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสำเร็จของนักเรียน - ทักษะของนักเรียน - ทักษะของนักเรียน - ผลที่ครูได้รับ - ผลที่สถาบันได้รับ 				

จากแบบตัวอย่างของสแตคนี้จะเห็นว่าขั้นตอนในการประเมินผลหลักสูตรจะเป็นดังนี้ คือ

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร

สแตคได้เสนอหัวข้อของเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรได้ 3 หัวข้อ คือ เรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาก่อนกระบวนการในการสอน และผลที่เกิดขึ้น เขาให้ความคิดเห็นว่าการประเมินจากผลที่ได้รับนั้นยังไม่พอที่จะประเมินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่เพียงใดเพราะผลที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่างเป็นต้นว่า หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็ได้หมายความว่าหลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ไม่ดี การที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ต้องการ อาจมาจากองค์ประกอบทางด้านเวลา เช่น ให้ความแก่ผู้เรียนน้อยไปเวลาที่จัดให้ไม่เหมาะสม ดังนั้น การที่จะช่วยดูแลผลที่ได้รับและนำมาประเมินค่าหลักสูตรนั้นเป็นการไม่เพียงพอและอาจจะไม่สามารถช่วยชี้ช่องทางการปรับปรุงหลักสูตรนั้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้สแตคจึงได้เสนอว่าควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรถึง 3 ด้านดังที่กล่าวมาแล้ว

2. การหาข้อมูลมาประกอบ

หลังจากที่ได้ตั้งเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลหลักสูตรแล้วผู้ประเมินผลหลักสูตรจะต้องทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาตามแบบตัวอย่างของสแตคแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ส่วนที่เป็นการบรรยายหรือเรียกว่า “ข้อมูลเชิงบรรยาย” (Descriptive Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

1.1) ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งที่มาก่อนกระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร

1.2) ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงซึ่งสังเกตได้หรือทดสอบได้เกี่ยวกับสิ่งที่มีก่อนกระบวนการเรียนการสอน ผลผลิตของหลักสูตร

ผู้ประเมินจะต้องอธิบายความสัมพันธ์ (Contingency) ระหว่างสิ่งที่มาก่อน (Antecedents) กระบวนการเรียนการสอน (Transactions) และผลผลิต (Outcomes) ของหลักสูตรและการศึกษาความสอดคล้อง (Congruence) ระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่อย่างไรจากการพิจารณาข้อมูลในลักษณะแนวดิ่งและแนวนอนนี้ สรุปเป็นแผนภูมิเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องของหลักสูตร

2) ส่วนที่เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงตัดสิน” (Judgemental Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

2.1) ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน (Standards) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เช่นครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ เชื่อว่าควรจะใช้

2.2) ข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดตัดสินคุณภาพและความเหมาะสมของบุคคลต่าง ๆ ผู้ประเมินจะต้องตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานและข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีส่วนใดดีหรือส่วนใดไม่ดี

3) วิธีกรใช้ตารางในการประเมินผลของหลักสูตร

เริ่มต้นด้วยการพิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวด ตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น เช่น จากตารางแบบตัวอย่างของ ส.ศ. จะเริ่มที่ข้อ ก. ด้านสิ่งที่มีมาก่อนข้อ ก.1 บุคลิกและนิสัยของนักเรียน เราจะพิจารณาว่าผลที่คาดหวังหรือวัตถุประสงค์ในด้านนี้คืออะไร และนำมาเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นว่าตรงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด และผลที่เกิดขึ้นนั้นใช้มาตรฐานอะไรวัดและถืออะไรเป็นหลักในการตัดสินยกตัวอย่าง เช่น ในเรื่องของบุคลิกและนิสัยของนักเรียน

ผลที่คาดหวัง : ต้องการนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นผู้นำกล้าซักถามโต้ตอบและโต้แย้ง

ผลที่เกิดขึ้น : ได้นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นผู้นำประมาณ 20% และได้นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นผู้นำตาม 80%

มาตรฐานที่ใช้ : ครูและนักบริหารการศึกษาเห็นว่านักเรียน 100% ครบมีทั้งลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามอยู่ในตัว

ที่มาของหลักสูตรการตัดสินใจ : สังคมประชาธิปไตย

จากการเปรียบเทียบเกณฑ์ข้อมูลในหมวดต่าง ๆ ในลักษณะข้างต้น ผู้ประเมินจะสามารถเห็นว่าหลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่ในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

นอกจากนั้นการพิจารณาข้อมูลตามแนวตั้ง ผู้ประเมินนั้นจะพบว่าหลักสูตรนั้นมีความสัมพันธ์ในตัวเองหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ในเรื่องบุคลิกและนิสัยของนักเรียน

ในลักษณะเช่นนี้การเปรียบเทียบข้อมูลตามแนวตั้งของหลักสูตร ผู้ประเมินหลักสูตรจะสามารถตรวจสอบได้ทันทีว่าการจัดการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งที่มีมาก่อน กระบวนการในการสอน และผลที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันถูกต้องหรือไม่

การวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับความสัมพันธ์กันของหลักสูตรนี้จะเป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอันมาก

2. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

แดเนียลแอลสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาเอาไว้ว่าเป็นกระบวนการการบรรยายการหาข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางเลือก ฉะนั้นรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมจึงเป็นรูปแบบเหมาะสมแก่การช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด ตามปกติสถานการณ์ในการตัดสินใจ (Decision Setting) โดยทั่วไปจะประกอบด้วยมิติที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) มิติด้านข้อมูลที่มีอยู่ (Information Grasp) คือถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่าง เราจำเป็นต้องคำนึงว่าเรามีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่มากน้อยเพียงใด

2) มิติด้านปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Degree of Change) คือความหมายว่าถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เราต้องคำนึงว่าเมื่อทำไปแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากน้อยสักแค่ไหน

จากรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมแสดงให้เห็นว่า

1. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่ทว่าข้อมูลที่จะช่วยให้การตัดสินใจนั้นมีอยู่มากสถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Homeostatic

2. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจก็มีอยู่น้อย สถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Incremental

3. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แต่ข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจมีอยู่น้อย สถานการณ์การตัดสินใจแบบนี้เรียกว่า Neomobilistic

4. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจมีอยู่มาก สถานการณ์การตัดสินใจแบบนี้เรียกว่า Metamorphism

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การตัดสินใจนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์แบบใดก็ตามก็จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประมาณ (Evaluation Data) มาช่วยเป็นพื้นฐาน เพราะการตัดสินใจใด ๆ ของผู้บริหารที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงประมาณมาเป็นพื้นฐานในการหาทางเลือกย่อมเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการดำเนินงานตามทางเลือกนั้นอย่างมาก

ส่วนการตัดสินใจทางการตัดสินใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจะจัดเนื้อหาวิชาในหลักสูตรอย่างไรจะจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีไหน จะใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไร ถ้าพิจารณาในแง่ของวิธีการกับผลที่เกิดขึ้นและสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เราอาจจำแนกการตัดสินใจออกได้เป็น 4 ประเภท

1. Planning Decisions เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าเราต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาอย่างไร เช่นหลังจากที่นักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้วนักเรียนควรจะมีความสมบัติที่เด่น ๆ อย่างเป็นบ้าง ฉะนั้นการตัดสินใจชนิดนี้จึงนำมาเป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือในการวางแผนจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงเรียกรการตัดสินใจอย่างนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน

2. Structuring Decisions เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าถ้าต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาตามที่คาดหวังไว้ในข้อ 1 นั้นเราควรจะวางโครงสร้างหรือวางรูปแบบของการใช้หลักสูตรที่พึงประสงค์เอาไว้ได้อย่างไร เช่น ถ้าจะให้ให้นักเรียนมีความสมบัติตรงตามที่คาดหวังเอาไว้ นั้น โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมอย่างไรการบริหารงานควรเป็นแบบใด ครูควรจัดการเรียนการสอนอย่างไร ควรให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไรบ้าง ฯลฯ จึงเรียกรการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

3. Implementing Decisions เป็นการตัดสินใจว่า ตามความเป็นจริงนั้นได้มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ มีการควบคุมหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วิธีการที่เกิดขึ้นจริง ๆ เป็นไปตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด จึงเรียกรการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปใช้

4. Recycling Decisions เป็นการตัดสินใจหลังจากศึกษาตามหลักสูตรไปแล้วนั้นจริง ๆ แล้วนักเรียนมีความสมบัติอย่างไร มีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ เป็นอย่างไรและเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ มีอะไรบ้างที่ต้องรักษาไว้ มีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือต้องปรับเปลี่ยนเสียใหม่ จึงเรียกรการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์

ทั้งหมดที่กล่าวมา 4 ข้อนี้ คือประเภทการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ตามความคิดของ สตีเฟล บีม นั้น การตัดสินใจทุก ๆ เรื่องจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประเมินในการพิจารณาขั้นพื้นฐาน และสตีเฟล บีม ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมา กำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนา หลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สภาพการณ์ที่คาดหวังและสภาพ ที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการหรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการ ตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไรบ้าง ฯลฯ ในการประเมินสภาพแวดล้อมนี้ ผู้ประเมินอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด (Conceptual Analysis)

1.2 การทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์จริงๆ (Empirical Studies)

1.3 การอาศัยทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้จะ ช่วยให้เราได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning Decision)

2. ประเมินตัวป้อน (Inputs Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลมา ช่วยตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ จะใช้วิธีจัดการ เรียนการสอนแบบใดดีจึงจะประเมินด้วยตัวป้อนอาจทำได้โดย

2.1 จัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการ

2.2 อาศัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ทำเอาไว้แล้ว

2.3 ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาให้การปรึกษา

2.4 ทำการวิจัยเชิงทดลองเป็นการนำร่อง

อนึ่ง ขอให้สังเกตว่าวิธีการประเมินนี้มีความแตกต่างกันออกไปมาก นับแต่ใช้วิธีง่าย ๆ โดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือของคณะกรรมการ

ไปจนถึงวิธีการที่ซับซ้อน เช่น การวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการให้มีการ เปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่มากหรือน้อยนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ในการตัดสินใจแบบ Homeostatic ที่ต้องการให้ มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่ทว่าข้อมูลที่จะมาช่วยในการสนับสนุนนั้นมีอยู่มากแล้วในบางกรณี อาจไม่จำเป็นต้องประเมินผลในลักษณะที่ยุ่ยากซับซ้อนแต่ประการใด อย่างไรก็ตามถ้าสถานการณ์การ ตัดสินใจแบบ Incremental หรือ Neomobilistic ที่ต้องการนำนวัตกรรมบางอย่างมาใช้ในหลักสูตร

ประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนจำเป็นต้องใช้วิธีการที่รอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้ผลที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้นั่นเอง

ฉะนั้น การประเมินตัวบ่อนี้จะช่วยให้เราได้ข้อมูลในการตัดสินใจ ถ้าเราจะจัดการศึกษาตามหลักสูตร เราควรจะขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกหรือไม่ควรจะหาวิธีใด วิธีการหนึ่งที่มีอยู่แล้วหรือวิธีการที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ การดำเนินงานในโรงเรียน เช่น การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ฯลฯ ควรเป็นอย่างไรจึงจะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จ การประเมินตัวบ่อนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านโครงสร้างหรือการวางรูปแบบในการดำเนินงาน (Structuring Decision)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานในชั้นทดลอง การใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นต้องมีการจัดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลาย ๆ อย่างต่าง ๆ กัน เช่น

- 3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมปฏิบัติ
- 3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์
- 3.3 การสัมภาษณ์
- 3.4 การใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า
- 3.5 การเขียนรายงานประเภทปลายเปิด

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินกระบวนการนี้ บางครั้งจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลขึ้นมาโดยเฉพาะ และให้คณะกรรมการชุดนี้มีเวลาการทำประเมินอย่างเต็มที่ เช่น ถ้าเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาก็อาจจะได้แก่ทีมงานในหน่วยวิจัยของสถาบันนั่นเอง แต่ถ้าเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ก็อาจจะได้แก่ศึกษานิเทศก์ของจังหวัดเพราะการตั้งครูในโรงเรียนทำหน้าที่ประเมินผล โดยเฉพาะทำได้ยากเนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น

เรื่องเวลาซึ่งมีความจำเป็นมากในกรณีที่สถานการณ์การตัดสินใจเป็นแบบ Incremental และ Neomobilistic เพราะมีข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจอยู่แล้วน้อยมาก แต่ถ้าหากสถานการณ์การตัดสินใจแบบ Homeobilistic ซึ่งต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่จะนำมาใช้สนับสนุนอย่างมากแล้ว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอาจช่วยกันทำการประเมินก็ได้

การประเมินกระบวนการนี้ให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจด้านการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง ๆ (Implementing Decisions)

4. การประเมินผลผลิต (Products Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่า ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากเพียงใด อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพัทธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้

ในกระบวนการศึกษานั้นการประเมินผลผลิตจะให้ข้อมูลที่นำมาช่วยตัดสินใจว่ามีกิจกรรมทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรทำต่อไป เลิกทำหรือควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่นอกจากนั้นยังให้ข้อมูลที่นำไปเชื่อมต่อหรือสานต่อเข้ากับขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการทางการศึกษาได้อีกด้วย เช่น โรงเรียนหนึ่งมีปัญหาครูไม่พอสอนหรือครูมีภาระกิจมากจนไม่มีเวลาจะเตรียมการสอนให้ได้ผล จึงได้คิดค้นนวัตกรรมทางการสอนแบบ RIT (Reduced Instructional Time) ขึ้นมาใช้ เสร็จแล้วการทำประเมินผลผลิตของการเรียนแบบ RIT พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นอยู่ในขั้นที่จะนำไปเผยแพร่ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาอย่างเดียวกันได้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองมากนัก อย่างไรก็ตามผู้บริหารการศึกษาที่อาจใช้ผลจากการประเมินดังกล่าวมาช่วยตัดสินใจประกาศให้โรงเรียนต่าง ๆ นำนวัตกรรม RIT ไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลผลิตนี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่าจะเก็บรักษาไว้ เลิกใช้หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (Recycling Decisions) เนื่องจากสตีฟเฟิลบีมให้แนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่จะต้องประเมินอยู่ 4 อย่าง คือ Context, Input, Process และ Products รูปแบบการประเมินผลของเขาจึงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็น CIPP Model

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 248) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของคณะ กรรมการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ไทเลอร์มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรจึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ควรจะปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อการประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

ด้วยเหตุนี้การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการประเมินคุณค่าของหลักสูตร ไทเลอร์ได้จัดลำดับการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (Goal Screens)

2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียน

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ จะเห็นว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (Pre-Post Measurement) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การประเมินผลในลักษณะนี้จึงเป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Hammond)

โรเบิร์ต แฮมมอนด์ (Robert Hammond) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายไทเลอร์ แต่แฮมมอนด์ได้เสนอแนวคิดที่ต่างจากไทเลอร์ โดยที่แฮมมอนด์เสนอว่า โครงสร้างสำหรับการประเมินนั้นประกอบด้วยมิติ (Dimensions) ใหญ่ ๆ หลายมิติด้วย แต่ละมิติก็จะประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรขึ้นอยู่กับการปะทะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างตัวแปรในมิติต่าง ๆ เหล่านี้ มิติทั้ง 3 ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

1) มิติด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร คือ

1.1) การจัดชั้นเรียนและตารางสอน คือการจัดครูและนักเรียนให้พบกันและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่

1.2) เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน การจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ

1.3) วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

1.4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หมายถึง สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร และการสอนด้านอื่น ๆ

1.5) งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนครู ค่าจ้างบุคลากรที่จะทำงานการใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

2) มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร 5 ตัวแปร คือ

2.1) นักเรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว

2.2) ครูมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่างการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1 - 3 ปี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3) ผู้บริหาร หมายถึง มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการศึกษา เงินเดือน ลักษณะทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1 - 3 ปี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

2.4) ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง มืองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.5) ครอบครัว มืองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนบุตรที่อยู่ในโรงเรียนนี้ และจำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

2.6) ชุมชน มืองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพชุมชน จำนวนประชากร การกระจายของอายุของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการสุขภาพอนามัย และการรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3) มิติด้านพฤติกรรม มืองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านความ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain)

แนวคิดการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ เริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตรมีดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และจำกัดระดับชั้นเรียน

2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน

3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง

1. พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด

2. เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

3. เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าคุณนักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มาก

น้อยเท่าใด

4. ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนดพิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินใช้อยู่เพื่อตัดสินใจ รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ และเป็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

แนวคิดในการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนต์ใช้แนวคิดของไทเลอร์เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และการการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่แฮมมอนต์ในแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอน และมิติด้านสถาบันซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรนั้นด้วย

5. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus Discrepancy Evaluation Model)

โพรวัส ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรซึ่งเรียกว่า “การประเมินผลความแตกต่างหรือการประเมินความไม่สอดคล้อง” (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรทั้งหมด 5 ส่วน คือ

1. การออกแบบ (Design)
2. ทฤษฎีหรือสิ่งที่เริ่มตั้งไว้เมื่อใช้หลักสูตร (Installation)
3. กระบวนการ (Process)
4. ผลผลิตของหลักสูตร (Products)
5. ค่าใช้จ่ายหรือผลตอบแทน (Cost)

ในแต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลโดยจะดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Standards – S) ของสิ่งที่ต้องการวัดก่อน เช่น มาตรฐานด้านเนื้อหา เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการวัด (Performance – P)

ขั้นที่ 3 ผู้ประเมินนำข้อมูลที่รวบรวมได้ขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare – C)

ขั้นที่ 4 ผู้ประเมินศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy – D)

ขั้นที่ 5 ผู้ประเมินส่งผลการประเมินไปให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมิน หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติ หรือเกณฑ์มาตรฐานให้คุณภาพดีขึ้น (Decision Making)

S = Standard เป็นขั้นแรกของการประเมินหลักสูตร กล่าวคือ ประเมินผลต้องตั้งสิ่งมาตรฐานที่ต้องการวัดไว้ก่อน

P = Performance หลักจากดำเนินการขั้นแรกเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริง ในสิ่งที่ต้องการวัดให้เพียงพอ ข้อมูลที่รวบรวมความเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

C = Compare เมื่อตั้งมาตรฐานและรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ก็นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

D = Discrepancy จากการเปรียบเทียบข้อมูลกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้ประเมินพบว่า มีช่องว่างอะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

D = Decision Making ผู้ประเมินจะส่งผลประเมินไปให้ผู้ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขั้นตอนการประเมินดังกล่าว สามารถอธิบายเป็นรูปแบบดังนี้

แบบการประเมินผลหลักสูตรของโพรวุสนี้ นับว่าสะดวกแก่การประเมินหลายประเภทและเป็นกระบวนการที่ให้เห็นถึงผู้บริหารจะตัดสินใจ จะใช้หรือไม่ หรือจะปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจะหยิบยกข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมาพิจารณา

ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นมีข้อดีและข้อบกพร่องในส่วนไหน ทั้งนี้จะได้เป็นประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุงหลักสูตรได้ตรงประเด็นมากที่สุด
2. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน หรือเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่
3. ทำให้มีความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้หลักสูตรและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ทำให้สามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
5. ช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนเข็มทิศทางการเรียน หากพบข้อบกพร่องจะได้ช่วยแก้ไขการเรียนรู้อของผู้เรียนในครั้งต่อไป
6. สร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับทิศทางทางการศึกษาของชาติ
7. ทำให้ทราบถึงผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรว่ามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอย่างไร
8. ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าบรรลุผลหรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
9. ช่วยให้เห็นคุณค่าของหลักสูตรที่สถานศึกษากำลังใช้
10. เป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าจะใช้หลักสูตรต่อไปหรือยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวในอนาคต เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2.3 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน

การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่นิยมนำมาใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษา โดยการวิจัย และพัฒนาเป็นกระบวนการของการศึกษาที่เป็นระบบเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่หรือนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการคิดค้น ออกแบบ สร้างสรรค์ผลงานที่ดี มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ระยะดังต่อไปนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 230-254)

ระยะที่ 1 วิจัย (Research : R1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพการปฏิบัติจริง ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือการประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย การวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์ ไปสู่ขั้นต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนา (Develop : D1) คือ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาโดยนำผลจากขั้นตอนที่ 1 (R1) มาพัฒนานวัตกรรมทำให้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และในขั้นพัฒนา (D1) นี้ต้องพัฒนานวัตกรรมให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพก่อน

ระยะที่ 3 วิจัย (R2) คือนำนวัตกรรมไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายโดยมีการประเมินระหว่างใช้และเมื่อใช้แล้ว ดำเนินการในขั้นต่อไป

ระยะที่ 4 พัฒนา (D2) โดยประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมหรือวิธีการที่นำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายและอาจมีการปรับปรุงแก้ไขหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกันเพื่อทำให้ผลการวิจัยมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งคุณค่าของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Cresswell and Plano Clark, 2007 : 9 - 10) คือ

1) ช่วยลดจุดอ่อนของงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เนื่องจากงานวิจัยเชิงปริมาณจะขาดข้อมูลเชิงลึกทางบริบทและข้อมูลของผู้ที่มีส่วนร่วมในขณะที่งานวิจัยเชิงคุณภาพมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่น้อยและขาดความเป็นปรนัย

2) ให้หลักฐานที่ชัดเจนเนื่องจากผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่งจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากกว่าที่จะทำเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

3) ช่วยให้ได้คำตอบที่ชัดเจนมากขึ้นเนื่องจากการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้อย่างครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย

4) เป็นการส่งเสริมให้ผู้วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ทำงานร่วมกัน

5) สนับสนุนให้มีการใช้กระบวนการที่ค้นที่หลากหลาย

6) เป็นงานวิจัยที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยใช้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยออกแบบการวิจัยแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แบบจำลองของการออกแบบระบบการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบจำลองในการออกแบบการเรียนการสอนซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design) เป็นการระบุกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ การเลือกสื่อ และวิธีการจัดการเรียนการสอน

3) ขั้นตอนการพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรม และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง

5) ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการจัดการเรียนรู้และสิ่งที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน แล้วดำเนินการออกแบบการเรียนการสอนโดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 : 70 - 71 ; ทิศนา ขมมณี, 2551 : 221 ; Joyce and Weil, 2009 : 100 - 101) คือ 1) หลักการของรูปแบบ เป็นความเชื่อ แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นเป้าหมายเฉพาะเจาะจงที่ต้องการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอย่างไร 3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบอธิบายถึงการจัดการรูปแบบที่เป็นขั้นเป็นตอนและรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การวัดและการประเมินผลรูปแบบเป็นแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของรูปแบบหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 5) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นการระบุถึงสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.4 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิด Active Learning เพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการและจิตคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนการสอนอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แนวคิด Active Learning ผสมกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของกานเย่ ทฤษฎีพัฒนาการ

ทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ และทฤษฎีแรงจูงใจ โดยสังเคราะห์แนวความคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การสืบเสาะความรู้ (Inquiry based learning) การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity based learning)

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเซวี่ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกอทสกี (Vygotsky) เพียเจต์อธิบายว่า พัฒนาการทางเซวี่ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้ของมนุษย์มีทั้งในเชิงจิตวิทยาและเชิงสังคมวิทยา ทฤษฎีด้านจิตวิทยา เริ่มต้นจาก เพียเจต์ (Piaget) ซึ่งเสนอว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นกระบวนการที่มีความเป็นอัตโนมัติ วิกอทสกี (Vygotsky) ได้ขยายขอบเขตการเรียนรู้ว่าเกิดจากการสื่อสารทางภาษากับบุคคลอื่น สำหรับด้านสังคมวิทยา Emile Durkheim และคณะ เชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ใหม่ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนว Constructivism จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (cognitive psychology) มีความเชื่อว่า ความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนของครูหรือผู้สอนเพียงอย่างเดียวแต่ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) องค์ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นจากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (cognitive apparatus) ของตนและมีความเชื่อว่า การเรียนรู้ตามแนว Constructivism คือ โครงสร้างทางปัญญา เป็นผลของผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยา ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing) จะได้ดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ประสบการณ์และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นั้นเอง (ทิสนา แซมมณี, 2554 : 90)

ผลของงานวิจัยมีข้อค้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด Active Learning นั้นช่วยส่งผลให้นักเรียนมีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (จิตรลดา คันธะวงศ์, 2558; กุสุมา แสงมามาศ, 2555 : 103 - 104; จุฬากร เมืองโคตร, 2555 : 82 - 83; ัญญรัตน์ ชาญรัตน์, 2554 : 90 - 91) โดยรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวนักเรียนมีบทบาท ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง 2) มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 3) เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ 4) วางแผนและดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตัวเอง 5) ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ 6) ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เกิดจากการได้ลงมือทำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนบทบาทและหน้าที่ของครู มีดังนี้ 1) วิเคราะห์และจัดโครงสร้างของเนื้อหาก่อนออกแบบการเรียนการสอน 2) ตรวจสอบประสบการณ์และความรู้เดิมของ

นักเรียนในเรื่องที่จะสอน 3) กำหนดเนื้อหาของการสอนในแต่ละครั้ง 4) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนอย่างเพียงพอ 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปหานามธรรม 6) บอกภาพรวมของเรื่องที่จะสอนก่อน 7) ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน 8) เห็นคุณค่า ยอมรับ ชื่นชม ส่งเสริมในความคิดของนักเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีลักษณะ ดังนี้ 1) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน 2) เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง 3) ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด กระบวนการสร้างความรู้และตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น ๆ 4) เป้าหมายของการเรียนรู้ต้องมาจากการลงมือปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ต้องทำได้และแก้ปัญหาได้

สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้มีลักษณะ ดังนี้ 1) ปลอดภัย น่าไว้วางใจ อบอุ่น มีอิสระ ไร้ความสนใจ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ 2) สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 3) มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้มีลักษณะดังนี้ 1) ประเมินผลตามตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ 2) ใช้วิธีการที่หลากหลาย 3) ประเมินบ่อย ๆ 4) ประเมินจากมุมมองที่เกิดขึ้นภายในมากกว่าการเรียนรู้จากการท่องจำ 5) ประเมินผลเป็นกลุ่มและรายบุคคล

2.5 แนวคิดเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.5.1 ความหมาย

บุหงา วัฒนะ (2546 : 30 - 31) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ด้วยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยครูต้องลดบทบาทในการสอนและให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง มาเป็นการเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรม

ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา (2547 : 25) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้บทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยการลงมือทำและคิดในสิ่งที่ตนกำลังทำ ผ่านการอ่าน พูด ฟัง คิด เขียน อภิปราย แก้ปัญหาและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อทดแทนการสอนแบบบรรยาย

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2551 : 1) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน โดยเน้นพัฒนาทักษะตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียน

วูทิสค์ดี โภชนุกูล (2552 : 2) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การได้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

จากที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับฝึกหัดและมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรม สำรวจตรวจสอบ คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และให้นักเรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับการพูด (Talk) การฟัง (Listen) การอ่าน (Read) การเขียน (Write) และการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึก ความคิดเห็นจากความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้ว

2.5.2 ธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุก

เมเยอร์ และโจนส์ (Mcyers & Jones, 1993 : 6) กล่าวเกี่ยวกับธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า “หลักการสำคัญของการเรียนรู้ มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับการได้พูด (Talk) ได้ฟัง (Listen) ได้อ่าน (Write) และได้สะท้อน (Reflect) ความคิดเห็นจากความรู้ที่นักเรียนได้รับไปแล้ว” และสอดคล้องกับแนวคิดของ บอนเวลล์ (Bonwell, 1996 cited in Shenker, Goss, & Bemstein, 1996 : 1) ซึ่งกล่าวว่า สรุปได้ว่า ธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ลักษณะสำคัญต่อไปนี้ 1) เป็นการเรียนรู้ที่ลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง เน้นพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน 3) ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน 4) เน้นคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน 5) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้ และ 6) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ บราดส์ และจีนนิส (Brades & Ginnis 1996 cited in Sheffied Hallam University, 2000 : 7) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้เชิงรุกในฐานะการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ศักดา ไชยกิจภิญโญ (2548 : 1) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกประกอบไปด้วย ลักษณะต่อไปนี้

- ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
- ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล
- ผู้เรียนมีทัศนคติอยากเรียนรู้ เช่น กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุก จะเห็นได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรคพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้

2.5.3 ประโยชน์ของการเรียนรู้เชิงรุก

บอนเวลล์ และอีสัน (Bonwell & Eison, 1991) ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาแห่งบัฟฟาโล (Buffalo Educational Technology Center, 2001) และ ซาเลมิ (Salemi, 2001) ได้สรุปประโยชน์ของการเรียนรู้เชิงรุกไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้ (อ้างถึงใน ศิริวรรณ ชาวดร, 2551 : 14 - 15)

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง เกิดความคงทนและการถ่ายโยงความรู้ได้ดี การเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมที่มีความสนุก ทำซ้ำ และเข้าใจให้ติดตามอยู่เสมอ มีโอกาสใช้เวลาสร้างความคิดกับงานที่ลงมือกระทำมากขึ้น สามารถใช้เทคนิคที่สำคัญในการแก้ปัญหา พัฒนาคำตอบของตนเอง บูรณาการ และพัฒนามโนทัศน์ที่กำลังเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างชัดเจน ความสามารถและทักษะทั้งในเชิงความคิดและเทคนิควิธีที่จะใช้ปฏิบัติงานและแก้ปัญหาในชีวิตจริง

2. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ ผู้เรียนสามารถแก้ไขและปรับความเข้าใจในเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนได้ทันที เพราะได้ใช้เทคนิคพูดคุยและเขียนสื่อสารซึ่งกันและกัน วิเคราะห์โต้แย้งระหว่างเพื่อนและผู้สอน ยังสามารถจัดระบบการคิด และสร้างวินัยต่อกระบวนการแก้ปัญหา รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากรูปแบบการสอนที่หลากหลาย การเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนที่มีผู้เรียนทั้งเก่งและอ่อน โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนเข้าใจ และสามารถมอบหมายให้ผู้เรียนที่เรียนได้เร็วกว่า ช่วยอธิบายให้เพื่อนฟังและเป็นการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน

4. ส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียน การเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับเจตคติผู้เรียนต่อการเรียนรู้ได้ เนื่องจากผู้เรียนได้รับความพอใจจากเนื้อหาและแบบฝึกหัดที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้เห็นความสำคัญ เกิดความพยายามและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้มากขึ้น อันเนื่องจากการเห็นคุณค่าของการลงมือปฏิบัติจริง

5. ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนกับเพื่อนผู้เรียนมีโอกาสตั้งคำถาม ตอบโต้ วิพากษ์วิจารณ์ และชื่นชมการทำงานที่มีวิธีการและมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละคน และแต่ละกลุ่ม สร้างความท้าทาย จูงใจทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้สนุกสนาน น่าตื่นเต้น ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน

เมเยอร์ และโจนส์ (Meyers & Jones, 1993) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยบ่งชี้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกก่อประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเพิ่มแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ ลดการแข่งขัน และการแยกตัวจากชั้นเรียนของผู้เรียนทุกๆ คน เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน และสามารถได้ข้อมูลป้อนกลับทันที เนื่องจากธรรมชาติของการเรียนรู้แบบที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่า คำแนะนำที่ได้จากการเรียนรู้กับเพื่อนมีคุณค่า

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บาร์ลควิน และวิลเลียมส์ (Baldwin & Williams, 1988 : 187; อ้างถึงใน สัญญา ภัทรากร, 2552 : 17) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำนักเรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะอยากเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน และสรุปความคิดเห็นของกลุ่มอีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติม โดยจัดทำเป็นรายงานหรือให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น ๆ

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสอนของมหาวิทยาลัยแคนซัส (Center for Teaching Excellence University of Kansas, 2002 :1 - 3; Drake, 2003 : 1 - 3) ได้กำหนดแนวการเรียนรู้เชิงรุกหรือการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะผู้เรียน การเรียนเริ่มต้นจากความรู้เดิมของผู้เรียน ผู้สอนมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและกระตุ้นแรงจูงใจของผู้เรียน สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยต้องปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน และสนับสนุนความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้สอนเป็นผู้จัดหาจุดมุ่งหมายที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างหรือเลือกจุดมุ่งหมายเพิ่มเติม

3. บรรยากาศในชั้นเรียน มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และสนับสนุนช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดี และเคารพในภูมิหลัง สถานภาพ ความสนใจ และจุดมุ่งหมายของกันและกัน ผู้สอนจะใช้การสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนอภิปราย ทำงานกลุ่ม และร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้น

4. กิจกรรมการสอนยึดปัญหาเป็นสำคัญ การเรียนเริ่มจากปัญหาที่แท้จริง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ จุดมุ่งหมายและความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการเลือกปัญหา จัดระบบการปฏิบัติงาน และตารางเวลา ผู้สอนจะเริ่มสอนตั้งแต่ปัญหาง่าย ๆ เพื่อให้เกิดมโนทัศน์ รูปแบบของกิจกรรม ต้องลด ความซ้ำซ้อนของภาระงานที่ไม่จำเป็นให้อยู่ในระดับต่ำสุด ส่งเสริมและกำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติงานร่วมกัน

5. สนับสนุนให้มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการประเมินผลนั้น ควรทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้การสอน โดยเน้นที่การป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การประเมินผลควรอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced) มากกว่าอิงกลุ่ม (Normative) และ ให้ครอบคลุมข้อเท็จจริง เป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic) อย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนได้รับ อนุญาตให้แก้ไขงานปรับปรุงงานใหม่ หากการปฏิบัติงานนั้นไม่ได้มาตรฐาน โดยระดับผลการเรียน พิจารณาจากงานที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและความสามารถของตนเอง ให้คำแนะนำโดยเน้นให้ผู้เรียนปรับปรุง งานให้ดีขึ้นมากกว่าระบุข้อผิดพลาดเพื่อกล่าวโทษ

6. การสอนเป็นการพัฒนามากกว่าการชี้แนะ หรือการนำเสนอการสอนเน้นที่ความเข้าใจ และ การประยุกต์ใช้ความรู้มากกว่าการจดจำและการทำซ้ำ โดยให้ความสำคัญกับคำตอบที่หลากหลาย มากกว่าคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว เน้นการใช้เทคโนโลยี สื่อ และวิธีการใหม่ ๆ ส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้เรียนชี้นำตนเองและมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มิใช่ผู้รับข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียว ผู้สอนเป็นผู้จัดหาแนวทางหรือแหล่งข้อมูล รวบรวมข้อมูลและนำ ข้อมูลจากการเรียนรู้ขึ้นไปใช้ประโยชน์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบและวิธีการเรียนและช่วยผู้เรียน แก้ปัญหาด้านการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ผู้สอนจึงเป็นผู้แนะแนวทาง ไม่ใช่ผู้กำหนดขั้นตอนกิจกรรมให้ ผู้เรียนปฏิบัติตามทุกชั้น แต่ต้องเน้นและสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชิงวิเคราะห์ (Metacognition)

ส่วนมหาวิทยาลัยอลาสก้าแปซิฟิก (Alaska Pacific University, 1978 อ้างถึงใน ศิริวรรณ ชาวตร, 2551 : 28) ได้ยึดปรัชญาการศึกษาบนความเชื่อที่ว่า วิธีเรียนมีความสำคัญเท่ากับสิ่งที่เรียน และ เสนอว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก จะรวมถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การกำหนดแนวทางการชี้นำตนเอง (Self-direction) ของผู้เรียน โดยผู้เรียนกำหนดมโน ทัศน์และการปฏิบัติงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จ
2. การบูรณาการ (Integration) หรือการรวมความเข้าใจวิชาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เข้า ด้วยกัน
3. ความร่วมมือกัน (Collaboration) หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. ปฏิบัติงานอย่างมีจรรยาบรรณ (Ethical action)

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้เชิงรุก มีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing maternal) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for manipulation) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Choices for children) ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น (Language from children) และการได้รับการสนับสนุนกระตุ้นให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายจากผู้ใหญ่ (Adult support) (อัมพิกา ภูเดช, 2541 : 57)

เซนเกอร์, กอส และเบิร์นสไตน์; ซาเลมิ (Shenker, Goss, & Bernstein, 1996; Salemi, 2001 อ้างถึงใน ศิริวรรณ ขาวดร, 2551 : 29) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการนำการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในชั้นเรียน มีข้อควรคำนึง ดังนี้

1. การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการขยายทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนความสามารถของการประยุกต์เนื้อหาของผู้เรียน ดังนั้น จะต้องสื่อสารการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

2. การเรียนรู้เชิงรุกจะต้องส่งเสริมความรับผิดชอบในการค้นคว้าและส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาของผู้เรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

3. การเรียนรู้เชิงรุกต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

4. การเรียนรู้แบบบรรยายในชั้นเรียน อาจจะครอบคลุมเนื้อหามากกว่า แต่เมื่อผู้เรียนออกจากชั้นเรียน เนื้อหาที่มากจะทำให้ผู้เรียนลืมและไม่เข้าใจได้ ถึงแม้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกจะใช้เวลาสอนมากกว่า และผู้เรียนรู้มโนทัศน์ได้น้อยกว่า แต่ผู้สอนสามารถปรับแก้ไขได้โดยสอน มโนทัศน์ที่สำคัญ และสื่อสารอย่างชัดเจน ซึ่งผู้เรียนจะทำได้ดี เพราะผู้เรียนมีความเข้าใจในมโนทัศน์ที่ได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้กับการเรียนมโนทัศน์ใหม่ด้วยตนเอง

5. วิธีการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ อาจทำให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ในขณะที่การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น เกิดความสนใจ และเกิดทักษะในการวิเคราะห์ สามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจที่เรียนได้

6. การเรียนรู้เชิงรุกวิธีหนึ่ง ๆ ไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ผู้สอนต้องเลือกกลวิธี และกิจกรรมที่เหมาะสม ศึกษาข้อมูลที่ผู้เรียนบางคนปฏิเสธ ได้เถียง และปรับกลวิธีการสอน ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกจะมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยาย

ชนิภูฐา กาญจนรังสินนท์ (2551 : 2) ได้กล่าวถึงกิจกรรมพื้นฐานการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า มี 4 ลักษณะ ซึ่งในแต่ละวิชาหรือในแต่ละช่วงของการเรียนการสอนอาจใช้กิจกรรม 2 - 3 อย่างก็ได้ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่

1. การคุยและฟัง เมื่อผู้เรียนพูดถึงเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเพื่อตอบคำถามผู้สอนหรืออธิบายประเด็นบางอย่างให้เพื่อนฟัง เขาก็ต้องชัดเจนและเสริมแรงสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ เมื่อเขาฟังเราต้องการให้แน่ใจว่าเป็นการฟังที่มีความหมาย เรื่องที่เขาฟังเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขาอยู่ในห้องเรียน ผู้เรียนต้องมีเวลาเป็นช่วงๆ ที่จะพ้นจากการนั่งฟังผู้สอนบรรยายเพื่อจุดจับสิ่งที่ได้ยิน และหาความหมายของการฟังผู้สอนอาจตั้งคำถามก่อนบรรยายที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียน เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนอยากจะค้นหาเพื่อตอบคำถามนั้น

2. การเขียน การเขียนทำให้ผู้เรียนได้ประมวลข่าวสารใหม่ ๆ ในภาษาของตัวเอง วิธีนี้เหมาะสำหรับห้องเรียนใหญ่ ๆ และกับบุคคลที่ต้องการความเป็นอิสระในการเรียนรู้

3. การอ่าน ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับการอ่านมาก แต่ไม่ค่อยได้รับการแนะนำให้อย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกหัดแบบการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การตรวจ การสรุป การบันทึกย่อ สามารถช่วยให้ผู้เรียนประมวลสิ่งที่อ่านแล้วช่วยให้เขาพัฒนาความสามารถในการเน้นสาระที่สำคัญ

4. การสะท้อนความคิด เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่เพิ่งเรียนกับสิ่งที่รู้แล้ว หรือใช้ความรู้ที่ได้รับไปทำอะไรได้บ้าง การให้ผู้เรียนหยุดคิดและบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าเรียนแล้วได้อะไรบ้าง ก็จะเป็นความรู้สำหรับคนอื่นด้วย หรือแม้แต่การตอบคำถามประจำวันก็เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดเพื่อจะเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความรู้

2.5.4 เทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการ (Approach) ที่มีความหมายกว้างครอบคลุมวิธีการสอนหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสู่สถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก อาจารย์รวมทั้งการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ การเขียนตอบในชั้นเรียน การสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การอภิปรายการแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม และการสอนกลุ่มย่อย เป็นต้น ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน อาทิเช่น มนัส บุญประกอบ และคณะ (2543 : 13 - 23) และกาญจนา ชูครุทวงศ์ (2544 : 8 - 62) ได้เสนอแนะวิธีสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกไว้อย่างสอดคล้องกันดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม (Group discussion) เป็นกลวิธีที่จัดให้มีขึ้นด้วยเจตนาร่วมกัน ที่จะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยนำข้อปัญหา และแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นมากล่าวให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น หรือช่วยขบคิดเกี่ยวกับข้อปัญหานั้น เพื่อหาข้อสรุป ทุกคนมีส่วนร่วมในการพูดออกความเห็นอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแยกผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวิธีที่ทำให้เกิดผลดีมากมาย เพราะเป็นการเริ่มจากความรู้พื้นฐานของผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ช่วยพัฒนาทางเจตคติ ยกระดับความสนใจและ

การมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนจากการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้กระบวนการที่นำผู้เรียนให้คิดสื่อสารและแบ่งปันความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ต่อกัน อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1.1 การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) เป็นกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างหนึ่ง ที่สามารถใช้ได้กับการเรียนวิทยาศาสตร์ทุกบทเรียน ในกรณีที่ต้องการให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง

1.2 การอภิปรายทั้งชั้นเรียน (Whole class discussion) เป็นการอภิปรายที่มักมีผู้สอนเป็นผู้นำในการอภิปราย มักใช้เร้าความสนใจให้ผู้เรียนเริ่มแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือสรุปบทเรียนเทคนิคที่ดีเทคนิคหนึ่ง สำหรับการอภิปรายกลุ่มที่ช่วยให้การลงสรุปแนวความคิดรวดเร็ว คือ การระดมสมอง (Brain storming) หากใช้วิธีระดมสมองได้อย่างเหมาะสม จะกระตุ้นแนวคิดใหม่และส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจุดมุ่งหมายชี้ชัดเจนว่าไม่ต้องการคำตอบถูกผิด แต่ต้องการแนวทางแก้ปัญหาหลายแนวทาง ซึ่งระหว่างการระดมสมองทุกคนมีอิสระที่จะพูดและนำเสนอความคิดที่แตกต่างได้

2. เกม (Game) หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ผู้เล่นหนึ่งคนหรือมากกว่า เป็นการแข่งขันที่มีกฎเกณฑ์ หากเป็นเกมวิทยาศาสตร์ ต้องใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ช่วยให้ผู้เรียนสนุก ตื่นเต้น มีส่วนร่วมและกระตุ้นให้เรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะแก้ปัญหา สื่อสาร การฟังความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้สอนสามารถใช้เกมในการเสริมแรง ทบทวน สอนข้อเท็จจริง ทักษะและมโนทัศน์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนอ่อนเกิดกำลังใจในการเรียนมากขึ้น ทั้งอาจใช้เป็นการประเมินผลการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เกมมีหลายประเภท อาทิเช่น การจับคู่ การทายคำ โดมิโน ปริศนาอักษรไขว้ และไพ่ เป็นต้น

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นกลวิธีที่ดีมาก เมื่อผู้สอนต้องการสำรวจความเข้าใจ ทักษะ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ หรือต้องการให้ผู้เรียนรู้ชัดว่า บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์หนึ่งๆ นั้นรู้สึกอย่างไร และเพื่อเป็นการให้ข้อมูลสำหรับการอภิปรายต่อไป โดยจัดให้มีการแสดงในสถานการณ์ที่คล้ายชีวิตจริง ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในสถานการณ์นั้น สิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ค่านิยม คือการอภิปรายหลังการแสดง นอกจากการเป็นผู้สังเกตการณ์แล้ว ผู้สอนจะเป็นผู้นำอภิปราย ผู้กำหนดบทบาท ผู้ควบคุมเวลา และช่วยแก้ไขปัญหาก่อนเกิดขึ้นระหว่างการแสดงบทบาทสมมติ โดยองค์ประกอบหลักของการแสดงบทบาทสมมติ จะประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประเด็นปัญหาที่จะทำความเข้าใจ

4. การแสดงละคร (Drama) คล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ กล่าวคือเป็นวิธีการที่ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทตามที่ได้รับ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องราวที่แสดง แต่ใช้เวลามากกว่าบทบาทสมมติ จึงเหมาะสำหรับใช้สอนในเนื้อหาที่ยาก

5. การใช้กรณีศึกษา (Case study) เป็นวิธีหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมเฉพาะเรื่อง “กรณี” อาจเป็นเรื่องสมมติขึ้นหรือชีวิตจริงที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน มักจะเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้หนึ่งหรือหลายคนกำลังประสบอยู่ การใช้กรณีศึกษาจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมพิจารณา แสดงความรู้สึก เพื่อสรุปปัญหา แนวคิด และแนวทางแก้ปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา และสภาพความเป็นจริงที่ลึกซึ้ง พัฒนาความคิด ทักษะการแก้ปัญหา การประยุกต์ความรู้เดิม สร้างความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของตนเองมีความสำคัญ และเชื่อถือได้

6. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation techniques) หมายถึง การสอนที่มีการเลียนแบบสภาพเหตุการณ์ หรือสมมติสถานการณ์ให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง และสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน จากนั้นเสนอเป็นกิจกรรมการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติ ออกความคิดเห็นหรือตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้น ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจในหลักการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการต่างๆ ที่ไม่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ต่อไป โดยผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์ บัตรกำหนดบทบาท และสถานที่ ตลอดจนกล่าวนำและอธิบายบทบาทของผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน ลักษณะของสถานการณ์จำลองที่ดี จะต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) ที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ในชีวิตได้ รวมทั้งมีความครอบคลุม (Coverage) ต่อสิ่งสำคัญที่ควรเน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตที่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป เป็นประโยชน์ต่อการทดลอง (Experiment utility) ที่ผู้เรียนสามารถทดลอง อภิปราย และสรุปได้ และต้องมีส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงให้นำไปใช้ใน ชีวิตจริงได้

7. การอ่านที่กระตือรือร้น (Active reading) เป็นกลวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น ไม่ใช่การอ่านอย่างคร่าว ๆ หรืออ่านไปเรื่อย ๆ เหมือนการอ่านทั่วไป แต่เป็นการยกย่องที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบหรือตั้งคำถาม โดยประมวลความคิดจากสิ่งที่อ่าน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนได้รับสาระจากการอ่านอย่างต่อเนื่อง ทั้งได้ใช้วิจารณ์ญาณ พิสูจน์วิเคราะห์เรื่องที่อ่านเป็นการอ่านเนื้อหาอย่างสนใจ และก่อให้เกิดความสนใจค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังนี้

การเน้นคำ (Emphasizing) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเลือกคำ วลี ประโยค หรือข้อมูล ออกจากเนื้อหาที่กำหนด เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคำหลัก หรือมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ทำได้ หลายวิธี เช่น ชีดเส้นใต้ ระบายสี วงรอบข้อมูล เป็นต้น

การเว้นคำ (Clozing) เป็นกิจกรรมเชิงคาดคะเน โดยลบคำสำคัญ (Keyword) ในเนื้อหา ออกบางส่วนแล้วให้ผู้เรียนเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ ผู้สอนอาจกำหนดคำสำคัญสำหรับเติมหรือไม่กำหนดก็ได้

การเรียงลำดับ (Sequencing) เป็นกิจกรรมตัดแบ่งเนื้อหาความรู้ออกเป็น ส่วน ๆ สลับ คละกัน แล้วให้ผู้เรียนจัดเรียงลำดับเชิงเหตุผลของเหตุการณ์ตามเนื้อหาให้ถูกต้อง

การระบุชื่อ (Labeling) ให้ผู้เรียนตัดชิ้นส่วนของข้อความที่เตรียมให้ แล้วนำมาติดบน แผนภาพที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความรู้ที่ถูกต้องในการค้นหาชื่อ หรือคำที่เหมาะสมกับแผนภาพและใช้ แผนภาพเป็นเครื่องช่วยจำและแยกแยะเนื้อหา

การเขียนแผนภาพ (Drawing diagrams) ให้ผู้เรียนเขียนแผนภาพหรือแผนภูมิลำดับ ความคิดจากเนื้อหาที่อ่าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพ ตรวจสอบ และบันทึกความเข้าใจ มโนทัศน์ที่ กำหนดให้อ่าน

การอ่านเนื้อความแล้วตั้งคำถาม (Devising question) ผู้สอนเตรียมเนื้อหาให้ผู้เรียน อ่าน แล้วตั้งคำถามแลกเปลี่ยนคำถามกัน เพื่อค้นหาคำตอบ หรืออภิปรายร่วมกัน

การผสมภาพหรือสัญลักษณ์กับคำ (Pictogram) เป็นการเปลี่ยนคำหรือพยัญชนะบางตัว ของข้อมูลให้เป็นรูปภาพหรือสัญลักษณ์แทน ผู้เรียนทำความเข้าใจข้อมูลที่กำหนดจากการอ่านเรียงลำดับ ภาพสัญลักษณ์และคำต่าง ๆ คล้ายปริศนาภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนุก กระตุ้นการอ่าน การเก็บ ข้อมูลและคัดเลือกข้อมูล

8. การเขียนที่กระตือรือร้น เป็นกลวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกเชิงความรู้ ความเข้าใจ ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการเขียน ดังนี้

บันทึกประจำวัน (Diary) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของ ตนเองอย่างอิสระ โดยสื่อสารแนวความคิดของตนเองด้วยการเขียนรายงานในหนังสือพิมพ์ (Newspaper reports) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนสาระเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในรูปของบทความ บทสัมภาษณ์ สำหรับตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือให้เลือกบทความจากวารสาร หนังสือพิมพ์ เพื่อนำมา เขียนรายงานข้อเท็จจริง หรือประเด็นทางวิทยาศาสตร์

การเขียนร้อยแก้ว โคลง กลอน (Phase and poet) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานเขียนที่นำไปสู่มนทัศน์ หรือการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ การบรรยายประสบการณ์ หรือความรู้สึกของผู้เรียน การเขียนรายงานโครงการ หรือรายงานการทดลองทางวิทยาศาสตร์

บทละคร (Drama) ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการเขียนบทละคร โดยใช้เนื้อหาทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้ แนวคิด ความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การเขียนจดหมาย (Letter) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสื่อสารสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยการเขียนจดหมายโต้ตอบกับผู้ใกล้ชิด หรือนักวิทยาศาสตร์ เพื่อทบทวน พัฒนาและเสริมความเข้าใจมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

การนำเสนอ (Presentation) เป็นการรายงานผลการค้นคว้าของผู้เรียนให้ผู้อื่นทราบ อาจอยู่ในรูปแบบของการทำโปสเตอร์ แผ่นพับ

9. การทำงานกลุ่ม (Small group work) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มย่อย ๆ พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น วิธีนี้จะประสบผลเมื่อผู้เรียนมีเวลาสะท้อนความคิดในสิ่งที่เรียน หรือประสบการณ์ที่ได้รับ และเมื่อผู้สอนชี้จุดสำคัญของกิจกรรม

10. การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative leaning) จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1997 : 24 - 31) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือร่วมใจที่จะให้การเรียนประสบผลสำเร็จ 5 ประการ คือ 1) มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก (Positive interdependence) 2) มีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิกในกลุ่ม (Face to face intersection) 3) มีการรับผิดชอบและการตอบสนองของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual accountability and personal responsibility) 4) มีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) และ 5) เป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม (Group processes)

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.6.1 ความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารในยุคปัจจุบัน เพราะทุกวันนี้ข้อมูลข่าวสารได้แพร่หลายไปทุกที่ทุกเวลา เพียงไม่กี่วินาทีก็สามารถรับรู้ข้อมูลเหล่านั้นได้ ดังนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นอย่างรอบครอบ และถี่ถ้วน การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญดังนี้

1. ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้แพร่กระจายอย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณประกอบการตัดสินใจ

2. ช่วยให้ผู้อ่านได้พิจารณา ไตร่ตรอง ข้อมูลข่าวสารอย่างรอบครอบก่อนเชื่อหรือไม่เชื่อ
3. การศึกษาหาความรู้หรือค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และพิจารณาอย่างรอบครอบ
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้อ่านเป็นคนที่มีความคิดเพิ่มขึ้นในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
5. การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะเสริมสร้างสติปัญญาของผู้อ่าน นำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาได้

นอกจากนี้ นกตล จันทรเพ็ญ (2535 : 73 - 74) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ส่งเสริมความคิดอ่าน และฉลาดรอบรู้ ปัจจุบันนี้ข่าวเหตุการณ์เรื่องราวความเคลื่อนไหวและความรู้ต่างๆ เรารู้ได้จากการอ่านมากกว่าจากวิธีอื่น ๆ สร้างบุคลิกภาพเป็นผู้รอบรู้ มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลเพราะมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนเป็นที่น่าเชื่อถือ

2.6.2 ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการอ่านที่ต้องอาศัยความพยายามในการฝึกฝนเป็นประจำสม่ำเสมอ ผู้อ่านที่นับว่าเป็นผู้มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

ศิริพร ลิ้มตระการ (2534 : 33) กล่าวถึงความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การเข้าใจความคิดของผู้เขียน
3. การตีความหมายเกี่ยวกับภาพ หรือสัญลักษณ์
4. การประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
5. การแสดงปฏิกิริยาต่อน้ำเสียงหรือความประทับใจจากข้อความที่อ่าน
6. การทำนายสิ่งที่จะอ่านล่วงหน้าได้
7. การสรุปความตามหลักฐานที่ได้
8. การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและสรุปได้
9. การเปรียบเทียบความเห็นที่คล้ายกันและต่างกันได้
10. การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเวลา สถานที่ การลำดับเรื่อง และเหตุผล
11. การรู้ถึงน้ำเสียงของเรื่อง

เฉลิมลาภ ทองอาจ (2552 : 50) กล่าวถึงความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. บอกได้ว่า สารหรือแก่นเรื่อง ที่ผู้เขียนต้องการเสนอมายังผู้อ่านคืออะไร และผู้เขียนใช้กลวิธีการใดในการนำเสนอ
2. กลวิธีการนำเสนอสารหรือแก่นเรื่องข้างต้นนั้น มีความถูกต้องหรือสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด
3. อะไรคือปัจจัยที่จะทำให้งานเขียนเรื่องนั้นถูกต้อง/น่าเชื่อถือ หรือไม่ถูกต้องไม่น่าเชื่อถือ
4. ข้อมูลที่ผู้เขียนนำมาประกอบการสนับสนุนแก่นเรื่องหรือประเด็นความคิดของตนนั้นมีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
5. ข้อมูลที่นำเสนอในงานเขียน ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็น และข้อมูลใดที่เป็นข้อเท็จจริงหรือคิดเห็นนั้น น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2.6.3 หลักการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีหลักการอ่าน ซึ่ง สนิท ตั้งทวี (2526 : 157) ได้กล่าวถึงหลักการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. พินิจดูความถูกต้องของภาษา ภาษาที่เราอ่านเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้ และความคิดของผู้เขียน ภาษาที่ไม่ถูกต้องย่อมมีผลต่อความคลาดเคลื่อนจากความหมายอันแท้จริง และจะเป็นความล้มเหลวเสียแต่แรกอย่างสิ้นเชิง ความไม่ถูกต้องของภาษามีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน เช่น การใช้ความผิดความหมาย การวางตำแหน่งของคำในประโยคไม่ตรงกับหน้าที่ของคำ การไม่รู้จักวันวรรคตอน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสื่อความหมาย
2. พินิจดูความต่อเนื่องประโยค โดยหลักของตรรกวิทยา ข้อความที่จะนำมาต่อเนื่องกันได้จะต้องเป็นข้อความเหมือนกันไปกันได้ หรือเป็นข้อความที่มีความขัดแย้งกัน หรือเป็นข้อความที่ให้ความก้าวหน้าแก่กัน ดังนั้นข้อความใดที่มีเนื้อความสับสนวุ่นวายคือ ไม่เข้ากับหลักใดหลักหนึ่งในสามข้อนี้ ขอให้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรอ่านให้เสียเวลา
3. พินิจดูความต่อเนื่องของความหมาย ความหมายที่ต่อเนื่องต้องมีแกนหลักตัวอย่าง เช่น การเขียนสารคดีประเภทชีวประวัติ อาจจะใช้ช่วงเวลาของชีวิตเป็นแกนหลัก โดยเริ่มตั้งแต่ วัน เดือน ปี เกิด ประวัติการศึกษา และการทำงาน ฯลฯ แต่ถ้าหากเขียนขึ้นด้วยการกล่าวถึงวัน เดือน ปีที่ตาย แล้วต่อยด้วยประวัติการทำงาน หรือตามด้วยประวัติการศึกษาอย่างนี้แล้วความสับสนก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน
4. แยกความรู้ออกมาจากความคิดและความรู้สึก ผู้อ่านต้องระลึกไว้อย่างหนึ่งว่าข้อความที่เราอ่านนั้นอาจจะบรรจุทั้งความรู้ และความคิดซึ่งเป็นความคาดหวังส่วนบุคคลรวมกับความรู้สึกซึ่งเป็นภาพสะท้อนใจของผู้เขียนส่งรวมมาให้ผู้อ่านด้วยก็ได้

5. ความสัมพันธ์ของหลักการ และตัวอย่าง โดยทั่วไปข้อความใดที่เป็นเหตุการณ์หรือเรื่องที่ค้นพบใหม่ ถ้าผู้เขียนอ้างอิง หรือยกตัวอย่างมาให้เห็นด้วยจะเป็นการเพิ่มน้ำหนักของความเชื่อถือให้มากขึ้น ดังนั้น ก่อนที่เราจะเชื่ออะไรก็ขอให้พินิจถึงความสัมพันธ์ของหลักการ และยกอย่างที่น่ามาประกอบว่ามีความจริงเพียงไร สมเหตุสมผลหรือไม่

6. ประเมินความสำคัญของความจริง อันได้แก่ ความรู้ ความคิด และความรู้สึกริเคราะห์ความเป็นไปได้ของความคิดของผู้เขียน กับความคิดเห็นส่วนตัวของเราผลลัพธ์แห่งการประเมินนั้น จะก่อเป็นความคิดสร้างสรรค์กับเราหรือไม่

2.6.4 แนวปฏิบัติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการอ่านระดับสูงที่มีความแตกต่างจากการอ่านประเภทอื่น ๆ เนื่องจากต้องใช้ความคิดในการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวที่อ่านอย่างรอบคอบ จึงจำเป็นต้องฝึกฝนเป็นประจำ ซึ่งผู้อ่านจะต้องศึกษาแนวทางการปฏิบัติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังนี้

1. ต้องรู้จักผู้แต่งเป็นอย่างดี กล่าวถึงผู้อ่านจะต้องรู้ว่าใครเป็นผู้แต่งเรื่องนั้น ๆ เป็นที่น่าเชื่อถือได้หรือไม่ มีภูมิรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่เขียนอย่างไร

2. ต้องรู้จักจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการแต่ง ผู้อ่านที่ดีจะต้องรู้ว่าผู้แต่งนั้นมีจุดมุ่งหมายอะไรในการแต่งเรื่องนั้น เขียนเพื่อจรรโลงใจ บันเทิงใจ หรือเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงหรือไม่

3. ต้องรู้จักความคิดของผู้แต่ง ว่าผู้แต่งนั้นมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องที่เขียน มีความสมเหตุสมผลหรือไม่

4. ต้องรู้จักข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งในเรื่องที่เขียน ผู้อ่านจะต้องใช้วิจารณญาณในการพิจารณาว่าผู้ข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งของผู้เขียนนั้นเป็นเช่นไร

5. การอ้างอิงข้อมูล ผู้อ่านจะต้องศึกษาและพิจารณาแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการเขียนว่าถูกต้อง น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เป็นหลักฐานที่เกาเกินไปหรือไม่

2.6.5 ลำดับขั้นของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจนัก การศึกษาได้แบ่งลำดับขั้นตอนของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้เช่น เพ็ญศรี รังสิยากุล (2538 : 123) แบ่งลำดับขั้นของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้สรุปได้ว่าประการแรกต้องทำความเข้าใจตามตัวอักษรคือเข้าใจคำพูดที่ผู้เขียนใช้ประการที่สองต้องรู้จักตีความหมายคือผู้อ่านต้องทำความเข้าใจว่าผู้เขียนหมายถึงสิ่งใดและประการที่สามต้องสรุปประเมินค่าสิ่งที่อ่านคือนำสิ่งที่ได้จากการอ่านรวบรวมสรุปและประเมินค่าได้ส่วนบันลือ พุกกะวัน (2539 : 82) กล่าวถึงลำดับขั้น ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้สรุปได้คือเมื่ออ่านแล้วต้องอภิปรายให้เหตุผลถึงความถูกต้อง ความเชื่อถือได้หรือไม่โดยยกข้อความจากเรื่องประกอบ

ต้องฝึกวิจารณ์ฝึกคิดเสนอแนะเหตุผลในสิ่งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยและสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 154 -172) ได้นำลำดับขั้นของบลูม (Bloom) มาประยุกต์ใช้ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยแบ่งระดับขั้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 6 ขั้นดังนี้

1. ระดับขั้นรู้สามารถจำความหมายของคำยากประโยคข้อความเนื้อเรื่องบอกเหตุการณ์สำคัญได้ถูกต้อง
2. ระดับขั้นเข้าใจสามารถบอกลำดับเหตุการณ์ได้ย่อเรื่องได้เล่าเรื่องด้วยคำพูดของตัวเองบอกมโนทัศน์ได้
3. ระดับขั้นประยุกต์ใช้สามารถนำเหตุการณ์หรือประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
4. ระดับขั้นวิเคราะห์สามารถแยกองค์ประกอบย่อยของแนวคิดที่ได้จากการอ่านรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่างและบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย
5. ระดับขั้นสังเคราะห์สามารถสรุปแนวคิดของเรื่องค้นหาลักษณะโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยอ่านนำเรื่องทีอ่านไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์อื่น ๆ เช่นสำนวนสุภาษิตคติหรืออุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องและสามารถสรุปแนวคิดที่เหมือนกันและต่างกันได้ด้วย
6. ระดับขั้นประเมินค่าเป็นขั้นสูงสุดของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ผู้อ่านต้องรู้จักตัดสินเรื่องทีอ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริงและอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จพิจารณาและค้นหาคุณค่า ที่ปรากฏในเรื่องเช่นความรักความกตัญญูความซาบซึ้งรวมถึงความเป็นเหตุเป็นผลรู้จักสังเกต การใช้ถ้อยคำการบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

2.7 แนวคิดเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

2.7.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุมและผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์อาร์ี รังสินันท์ 2532 : 3; อ้างอิงจาก Guilford, 1959: 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด

(Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เกตเซล (Getzels, 1962 : 450 - 455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ดเขากล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลายๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีอิสรภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก

กูดและโพรฟี (ประสาท อิศรปริดา, 2538 : 141; อ้างอิงจาก Good; & Prophy, 1986 : 685) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดที่แปลกใหม่ (Novel) และมีคุณค่า (Value) ด้านความถูกต้อง เช่น แก้ปัญหาได้ถูกต้อง หรือเป็นคุณค่าด้านความสุขทางใจ เช่น ดนตรีทำให้ผู้ฟังมีความสุข

เทเลอร์ (สุวรรณ ก้อนทอง, 2547 : 31; อ้างอิงจาก Taylor, 1964 : 108 - 109) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่จะย้อนกลับเพื่อการแก้ปัญหาแนวทางใหม่ซึ่งเสนอว่าความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดจากภายในและร่วมกันใช้ความคิดเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความมั่นใจมากขึ้น ความคิดยืดหยุ่นเป็นการพิจารณาปัญหาได้หลายแง่และความคิดริเริ่มเป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในทางที่แปลก

ทอแรนซ์ (สุวรรณ ก้อนทอง, 2547 : 30; อ้างอิงจาก Torrance,E.P. 1964) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการของความรู้สึกละเอียดต่อการแก้ปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นและทำการทดลองสมมติฐาน และรายงานผลที่ได้จากการค้น ความคิดสร้างสรรค์ของคนมีความแตกต่างกันตามระดับความมากน้อย ซึ่ง ทอแรนซ์ (Torrance , E.P. 1964) ได้ให้ทัศนะว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องถึงขั้นสูงสุด ดังเช่นการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างทฤษฎีที่ต้องใช้ความคิดด้านนามธรรม แต่อาจจะเป็นขั้นหนึ่งขั้นใดใน 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นแสดงออกมาอย่างอิสระในด้านความคิดริเริ่ม โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน

ขั้นที่ 2 งานที่ได้ผลผลิต ขั้นนี้ต้องอาศัยทักษะบางอย่าง

ขั้นที่ 3 เป็นงานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร

ขั้นที่ 4 เป็นการปรับปรุงงาน ขั้นที่ 3 ให้ดี

ขั้นที่ 5 เป็นงานที่เกิดจากการคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด เช่น ค้นพบทฤษฎีหรือหลักการใหม่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 40) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของ การคิดอย่างปกติเป็นลักษณะภายในของบุคคล ที่จะคิดได้หลายแง่หลายมุม ประสมประสานกันอันได้ผลิตผลใหม่ที่ต้องสมบูรณ์

ดิลก ดิลกานนท์ (2534 : 40) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TUT – DP (The test for Creative Think drawing Production) (Jellen; & Urban, 1984) ซึ่งสร้างตามคำนิยามว่าความคิด

สร้างสรรค์หมายถึงการคิดอย่างมีสาระ (Production Thinking) ในเชิงวัตกรรมการจินตนาการและความคิด
 อเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality)
 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk - taking) และอารมณ์ขัน (Humor)

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2537 : 20 - 21) ได้สังเคราะห์คำอธิบายจากแนวคิดและทฤษฎี
 ต่าง ๆ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะตรงกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดใหม่ แปลก แตกต่างจากเดิมซึ่งอาจเกิดจากความคิด
 ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือการใช้จินตนาการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา

2. เป็นการคิดมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากความต้องการของบุคคล หรือความจำเป็นจาก
 สิ่งแวดล้อมโดยมีลักษณะของความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกถึงปัญหาหรือการคิดค้นปัญหาในแง่มุมหรือ
 รูปแบบที่แตกต่างจากธรรมดา

3. เป็นการคิดที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ มิใช่คิดฟุ้งซ่านให้แปลก ๆ แตกต่าง แต่ไร้สาระหรือ
 เป็นอันตราย เป็นการคิดแปลกใหม่ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา มีทางเป็นไปได้และใช้ประโยชน์ได้จริง
 หรือความคิดหลายทิศหลายทางที่นำไปสู่กระบวนการคิดประดิษฐ์ สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดการค้นพบ
 วิธีการแก้ปัญหาใหม่ตลอดจนความสำเร็จในด้านการคิดค้นพบทฤษฎีต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
 ในทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

อารี รังสินันท์ (2526 : 15) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์
 ที่สามารถนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึง
 หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดกว้างไกล เน้นทั้งปริมาณ และคุณภาพอาจเกิดจากการคิด
 ผสมผสานเชื่อมโยงกับความคิดใหม่ๆ ที่แก้ปัญหาหรือเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

อารี พันธมณี (2540 : 6) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองที่คิดใน
 ลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยความคิดดัดแปลงปรุงผสมผสานกันให้เกิดสิ่ง
 ใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ

จากความหมายต่าง ๆ ของความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึง
 กระบวนการคิดทางสมองที่สามารถนำไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ หรืออาจจะคิดเพิ่มเติมจากความคิดเดิม
 และก่อให้เกิดผลงานหรือนวัตกรรมที่ค้นพบขึ้นมาใหม่ โดยความคิดอาจจะเชื่อมโยงจากประสบการณ์ของ
 ตนเอง

2.7.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เฮอร์ลอค (วารุณี นวลจันทร์, 2539 : 12; อ้างอิงจาก Hurlock, 1972 : 319) ได้กล่าวว่าความคิด
 สร้างสรรค์ให้ความสนุกความสุขและความพอใจแก่เด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมากไม่มีอะไรที่จะ

ทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ได้ ท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกดูถูก หรือถูกว่าสิ่งของที่เขาส่งมานั้นมาเหมือนของจริง

มุสตี กุญอินทร์ (2537 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. คุณค่าความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคม ได้แก่การที่บุคคลได้คิดสร้างสรรค์สิ่งหนึ่งเพื่อเป็นประโยชน์สุขและความก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีแก้ไขจนประสบความสำเร็จมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญก้าวหน้าด้านการเกษตร การคมนาคม และความเจริญก้าวหน้าในด้านการแพทย์

2. คุณค่าความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเองความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการการสร้งผลงานขึ้นใดขึ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่นการที่เด็กสร้งผลงานด้วยตนเองจะสร้งความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก

อารี รังสินันท์ (2532 : 498) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเอง และต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. ต่อตนเอง

1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการ ปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิด หากทำได้ตามที่คิดจะทำให้ลดความเครียด และความกังวล เพราะได้สนองตอบความต้องการพื้นฐานของตนเอง ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็นความสนใจศึกษาค้นคว้า ต้องการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น

1.2 มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้เล่น ได้ทดลองกับความคิดจะรู้สึกพอใจตื่นเต้นกับผลงานที่จะเกิดขึ้นจะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจังเต็มกำลังเต็มความสามารถและทำอย่างมีความสุขแม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ย่ายและเบาจะเห็นว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยา ศาสตร์ และนักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้ง ละหลาย ๆ ชั่วโมง และทำอย่างต่อเนื่องกันหลายปีจนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลสร้างสรรค์ออกมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริงเมื่องานนั้นได้ประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองหากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบาง

อยากจากความไม่สำเร็จ ช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุมานะ พยายาม และมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมล้าหลัง

2.2 ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประดิษฐ์กรรมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์เช่น เครื่องจักรรถยนต์แทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มาก ช่วยลดความเหนื่อยยากลำบากและความทรมานได้มาก ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว การค้นพบจักรยาน รถยนต์ เรือ เครื่องจักร ทีวี เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้การคมนาคมติดต่อกันการเดินทางขนส่งสะดวกสบายก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น การค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตราย การค้นพบยารักษาโรค ป้องกันโรค เช่น การค้นพบวัคซีนต่าง ๆ ทำให้มนุษย์รอดพ้นจากการเป็นโรคโปลิโอ วัณโรค เป็นต้นการค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องโภชนาการการออกกำลังกายการดูแลสุขภาพอนามัยต่าง ๆ ทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้าน การป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนทำให้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลา แรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่าง ๆ ทาง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษาการเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำพลังงานไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจได้มากขึ้นมีเวลาหาความรู้ชื่นชมกับความงาม สุนทรียภาพและศิลปะได้มากขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึง จำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติ ความคิดสร้างสรรค์ด้าน วิทยาศาสตร์การแพทย์ ศิลปะ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ช่วยยกมาตรฐานการดำเนิน ชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุข และสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญต่อตนเอง และต่อผู้อื่นความคิดสร้างสรรค์จะส่งผล ให้บุคคลมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและก่อให้เกิด

ความก้าวหน้า รวมทั้งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมและสติปัญญาให้แก่เด็ก เพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ประเทศชาติต่อไป

2.7.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2532 : 506 - 510) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ฟรอยด์จิตแพทย์ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึกกับความรู้สึกลึกซึ้งในสังคม ดังนั้นเพื่อให้แรงขับทางเพศได้แสดงออกมา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจเป็นความขัดแย้งเรื่องไม่พึงพอใจในสภาพของตนจึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็นไปตามที่ตนพอใจ เช่น รุจิรา เด็กวัยรุ่นอายุประมาณ 15 ปี ไม่พอใจสภาพห้องนอนของเธอ เพราะมันเรียบเธอจึงคิดตกแต่งด้วยการติดภาพประดับตามผนังและโยกย้ายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มแจกันดอกไม้ให้ห้องดูสดชื่นสวยงาม ติดมานั่งต่างและอื่น ๆ เป็น ตนฟรอยด์มีความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศกับความรู้สึกลึกซึ้งในสังคมแรงขับทางเพศถูกกลั่นกรองออกมาในรูปแบบพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเป็นความคิดสร้างสรรค์

2. ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองหรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา เป็นแนวทางของกิลฟอร์ด นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ทางสติปัญญาเป็นเวลาประมาณ 20 ปีโดยค้นพบความคิดเอกนัยและอเนกนัยเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content หมายถึงเนื้อหาข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิดแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (Figural: F) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น

2. สัญลักษณ์ (Symbolic: S) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรีและสัญลักษณ์อื่น ๆ

3. ภาษา (Semantic: M) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน ใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น

4. พฤติกรรม (Behavior: B) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงออก กิริยา อาการ การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงานหรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรับการเข้าใจ (Cognition: C) หมายถึงความสามารถทางสมองของบุคคลที่ตีความเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้
2. การจำ (Memory: M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่างๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ
3. การคิดแบบบอบเนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking: D) หมายถึงความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม
4. การคิดแบบเอกนัยหรือความคิดรวม (Convergent Thinking: N) หมายถึงความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด
5. การประเมินค่า (Evaluation: E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินเกี่ยวกับความดีความงามความเหมาะสมสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ ตั้งขึ้น

มิติที่ 3 ผลของการคิด หมายถึง มิติที่แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงาน การจัดการกระทำวิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ

1. หน่วย (Unit U) หมายถึงสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ
2. จำพวก (Class: C) หมายถึงประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน
3. ความสัมพันธ์ (Relation: R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วยจำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ
4. ระบบ (System: S) หมายถึง การเชื่อมโยงของสิ่งเร้า โดย อาศัยกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนบางอย่าง
5. การแปลงรูป (Transformation: T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลงตีความขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือการวัดหาปัญหาของกิลฟอร์ด แบ่งออกเป็น 120 เซลล์ หรือ 120 องค์ประกอบ โดยในแต่ละตัวจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของ 3 มิติ เรียงจากเนื้อหาวิธีการคิด และผลของการคิด (Content Operation-Product)

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม มาสโล (Abraham Maslow) และโรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่ยึดมั่นตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเองยอมรับตนเองทั้งในส่วนที่บกพร่องและในส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเองฟังตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจ เลือกทำสิ่ง ๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุขการที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าว กลุ่มมนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ต้องประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต

1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคน

1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมินหรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงาน ทุกค่างานด้วยความสบายใจ

1.3 ความมั่นใจในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก

2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

2.2 ปราศรณานาที่จะเล่นกับความคิด และสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ นักมนุษยวิทยามีความเชื่อว่าบุคคลที่ยึดมั่นคนตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ ภายใต้ความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ และการมีเสรีภาพในการแสดงออก จะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ้านของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของ สมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะวรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ต้องเกิดจากการรวบรวมวิเคราะห์ และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้นหากสมองทั้ง 2 ซีก คือ

ซีกซ้าย และซีกขวา ได้พัฒนาอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติ อย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะจึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของบุคคลการศึกษาการทำงานของสมองแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา กล่าวคือ สมอง ซีกขวา จะทำหน้าที่คิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ และมีความโน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี และ ศิลปะส่วนสมองซีกซ้าย คิดวิเคราะห์หาเหตุผล โนม์เอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จะนั้นถ้าสมองได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ทั้ง 2 ด้านก็จะสามารถสร้างสรรค์และก่อประโยชน์ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาลขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอน แรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสำนึกในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมี สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ การมีชีวิตที่ดี และเข้าใจนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจ และให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมและ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงเทคนิค วิธีการ กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ซึ่งรวมเทคนิค และวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริงเป็นการ พัฒนาบุคคลไป สู่การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริงเป้าหมายสูงสุดคือบุคคลสามารถถึงศักยภาพ ความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคมอย่างเต็มที่การรู้จัก ตนเองตรงสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วย

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับเข้ากับตนได้
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์

3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
 4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้ลำดับขั้นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของโอต (The Model AUTA) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
2. ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดของความคิดสร้างสรรค์
3. เทคนิควิธีการและกลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์
4. การเพิ่มพูนศักยภาพในมนุษย์

ความคิดสร้างสรรค์มีทฤษฎีและแนวคิดที่สนับสนุนหลายทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม ทฤษฎี ความคิดสองลักษณะและทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของโอตา โดยแต่ละทฤษฎีต่างให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็กเพราะเป็นช่วงที่สมองกำลังพัฒนาได้ดีที่สุด

2.7.5 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (อารี พันธมณี, 2545 : 35 - 42; อ้างอิงจาก Guilford, 1967 : 145 - 151) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหา ถ้อยคำที่เหมือนกันได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลา ที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ สามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึงความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น

กิลฟอร์ดและฮอฟเนอร์ (Guilford; & Hoepfner. 1971 : 125 - 143) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบคือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity of Problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึ่มซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

เยลเลน และเออร์บัน (วีณา ประชากุล, 2547: 32 – 33; อ้างอิงจาก Jellen; & Urban, 1986 : 141) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม
4. ความคิดละเอียดลออ
5. การกระทำที่แสดง ถึงการเสี่ยงอันตราย
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ได้แบ่งความคิดออกเป็น 4 ประเภทคือ ความคิดริเริ่มคือความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา ความคิดคล่องแคล่วคือคิดได้เร็วไม่ช้าใคร่ ความคิดละเอียดลออ คือมีความคิดในรายละเอียดมีขั้นตอน และความคิดยืดหยุ่นคือ คิดดัดแปลงได้ไม่ช้าใคร่

2.7.6 กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

ฮัททิสัน (Hutchison, 1949 : 42 - 44) กล่าวถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์เกิดจากการหยั่งรู้ (Intuition) ซึ่งมีขั้นตอนของการคิดดังนี้

1. ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation) เป็นการรวบรวมประสบการณ์เก่า ๆ มาลองผิดลองถูกและตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา
2. ขั้นคิดแก้ปัญหา (The Stage of Frustration) เป็นระยะที่เกิดความกระวนกระวายใจเกิดความรู้สึกเครียด อันเนื่องมาจากการครุ่นคิดแก้ปัญหา แต่ยังไม่คิดไม่ตก
3. ขั้นเกิดความคิด (The Period of Moment of Insight) เป็นระยะที่เกิดแนวความคิดแวบขึ้นมาในสมอง คิดคำตอบได้ออกมาในทันทีทันใด
4. ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification) เป็นระยะเวลาของการตรวจสอบ ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่วอลลาส (Wallas, 1962 : 36) ได้แบ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นเตรียม (Period of Preparation) เป็นขั้นที่พยายามรวบรวมข้อเท็จจริงเรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างของปัญหา ประเมินผลถึงวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา
2. ขั้นเพาะความรู้ (Period of Incubation) ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักเพื่อนำความรู้ที่รวบรวมไว้แต่แรกเข้าประสมกลมกลืนเข้าเป็นร่องรอย และครุ่นคิดอยู่นั้นจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
3. ขั้นเกิดความคิด (Period of Illumination) เป็นระยะที่เกิดการหยั่งรู้ ตระหนักถึงคำตอบที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหานั้น
4. ขั้นพิสูจน์ (Period of Verification) เป็นการเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการหยั่งรู้แล้วทดสอบว่าสิ่งนั้นสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ และสรุปเป็นเกณฑ์ต่อไป

ทอแรนซ์ (วีณา ประชากุล, 2547 : 33; อ้างอิงจาก Torrance, 1965 : 121 - 124) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งแบ่งเป็นขั้นดังนี้

1. ขั้นค้นพบความจริง (Fact Finding) ขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดความกังวลใจ มีความสับสน วุ่นวายเกิดขึ้นในใจ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้พยายามตั้งสติและพิจารณาดูว่าความยุ่งยาก สับสนวุ่นวาย หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวลใจนั้นคืออะไร
  2. ขั้นค้นพบปัญหา (Problem Finding) เมื่อพิจารณาโดยรอบครบแล้ว จึงสรุปได้ว่า ความกังวลใจ ความสับสนวุ่นวายในใจนั้น ก็คือการมีปัญหาเกิดขึ้นนั่นเอง
  3. ขั้นตั้งสมมติฐาน (Idea Finding) เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะ พยายามคิด ตั้งสมมติฐานขึ้นและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป
  4. ขั้นค้นพบคำตอบ (Solution Finding) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐานในขั้นที่ 3
  5. ขั้นยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding) ขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์ อันนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งใหม่ต่อไป เรียกว่า New Challenge
- สรุปได้ว่า กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยเริ่มจากการค้นพบปัญหา พร้อมทั้งมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น การตั้งสมมติฐานการทดสอบสมมุติ และผลที่ได้ รับผิดชอบคำตอบ การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านกระบวนการของ ความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นผลงานต่าง ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉันทพร บุษปฤกษ์ (2554) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) ทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) ประเมินผลหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 3.1) เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร 3.2) ประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ระหว่างการใช้หลักสูตร 3.3) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง

บุคคลของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร 3.4) ศึกษาความคิดเห็น หลักสูตร เสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลังการใช้หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ ให้มีความสามารถทางด้านอารมณ์ ความสามารถทางด้านสังคม ร่วมกับความสามารถ ทางด้านปัญญาพร้อมกันไป โดยจัดเป็นหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ นักศึกษาได้รับการฝึกในสถานการณ์จริง หรือเสมือนสถานการณ์จริง ด้วยการฝึกเป็นกลุ่มร่วมกับ เพื่อน เพื่อให้เกิดความสามารถ 3 ส่วน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้คือ 1.1) ความสามารถในการเข้าใจ ตนเอง 1.2) ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น 1.3) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับสังคม โดยใช้กิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์ 2) องค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการ ของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการ เรียนรู้ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ 3) ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล พบว่า ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ค่าเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับสูง 5) ความคิดเห็นที่มีต่อการสร้าง สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล พบว่า ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 6) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับสูงที่สุดและ 7) ประสิทธิภาพของหลักสูตรระหว่างและหลังการทดลองใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ E_1 เท่ากับ 84.40 ประสิทธิภาพ E_2 เท่ากับ 85.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

สมหวัง มหาวัง (2554) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมิน หลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและประเมิน ความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษา 4) การ ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) การนิเทศติดตามและประเมินผลงานครูผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเหมาะสม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลและเกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม 2) ครูมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

แกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีเจตคติ ได้แก่ ตระหนักและเห็นความสำคัญ รักการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมและการเห็นคุณค่าของตนเอง และครูมีทักษะ ได้แก่ สามารถทำช่วยการเรียนรู้ และรายวิชาเพิ่มเติมได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะครู ได้แก่ วิสัยทัศน์และเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายสถานศึกษา ระยะเวลาในการเสริมสร้างสมรรถนะภาระหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นของครู การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการและการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติการ 3) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ และมีการประเมินตนเองด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติและด้านทักษะปฏิบัติ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประเมินความเหมาะสมการใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) นักเรียนที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนทุกหน่วยการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

พีระพรรณ ทองศูนย์ (2556) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการสัมภาษณ์บุคคลและการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูพบว่า หลักสูตรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การวัดและประเมินผล คำอธิบายรายวิชา เพื่อให้ครูนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 2) หลักสูตรฝึกอบรมมีจำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยฝึกอบรมที่ 1 เรื่อง การวางแผนพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Planning: P) หน่วยฝึกอบรมที่ 2 การเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรอิงมาตรฐานกับหลักสูตรสถานศึกษา (Standard-based Curriculum: S) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นำแนวคิดการจัดการความรู้ (CSKTL) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ หน่วยฝึกอบรมที่ 4 การบริหารจัดการหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Management System: M) หน่วยฝึกอบรมที่ 5 การสร้างเครือข่ายหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Network: N) 3) การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า

ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) การประเมินหลักสูตรและการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การวัดและประเมินผล คำอธิบายรายวิชา เพื่อให้ครูนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม

สุนน ไวยบุญญา (2557) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครู ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ส่งเสริมทักษะ การสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมของหลักสูตรมีความเหมาะสม ตามเกณฑ์มากที่สุด และมีการตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริงโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 2) ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครู ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า 2.1) นักศึกษามีด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรก่อนและหลังด้วยการวิเคราะห์สถิติ The Mann-Whitney U Test ได้ค่า = 2.33 ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) นักศึกษามีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัยด้านการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก 2.3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.4) ทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารดีขึ้น สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน และสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ในระดับดีมาก 2.5) เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษารวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

เพชรรัตน์ ยุรี (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3

โรงเรียนวัดแสมดำ สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มได้ 1 ห้องเรียน ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC 2) แบบทดสอบการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test แบบ dependent

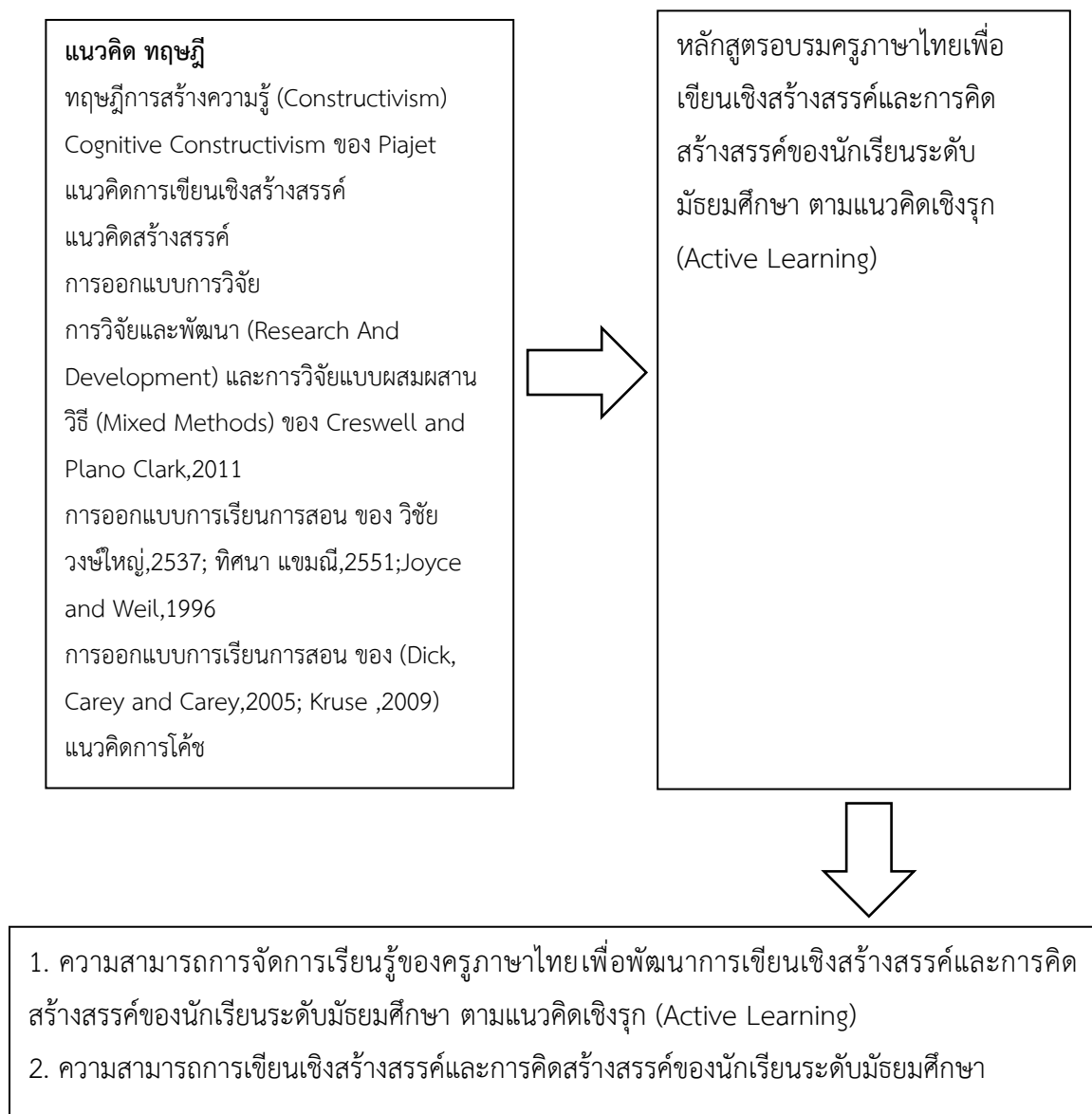
ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในภาพรวมพบว่านักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก

พิสมัย ลาภมาก (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างได้จากประชากร จำนวน 192 คน แยกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 64 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 64 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 64 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 2 ห้องเรียน แยกเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 46 คน นักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินรูปแบบ แบบทดสอบ และแบบสอบถามความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ ค่าที (t-test Independent) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเตรียม (2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (3) ขั้นสอน มีการเตรียมเขียน การยกวางข้อเขียน (การเขียนคำสำคัญ แยกแยะแนวคิดสำคัญและแนวคิดรองจัดลำดับให้แนวคิดที่กว้างอยู่บนสุด และแนวคิดรองอยู่ถัดลงมา นำแนวคิดที่อยู่ในระดับเดียวกันมาจัดกลุ่มเข้าด้วยกันการเขียนรายละเอียดของแต่ละกิ่ง เชื่อมโยงแนวคิดโดยลากเส้น แล้วเขียนคำหรือข้อความเชื่อมระหว่างแนวคิด และตกแต่งเส้น

สีให้สวยงาม นำเนื้อหาข้อความในแต่ละกิ่งที่จัดลำดับความคิดแล้วมาเขียนร่าง) ขั้นการตรวจสอบผลงาน
ขั้นการเรียบเรียงและตรวจทาน ขั้นการจัดทำข้อเขียนให้สมบูรณ์ (4) ขั้นสรุปบทเรียน และ (5) ขั้น
ประเมินผลการทำงานกลุ่ม 4) บทบาทครู 5) บทบาทนักเรียน 6) บรรยากาศการเรียนรู้ และ 7) การวัด
และประเมินผล 2. รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ
เท่ากับ 82.78 /80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.9 กรอบการวิจัย

แผนภาพ 2.1 กรอบการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

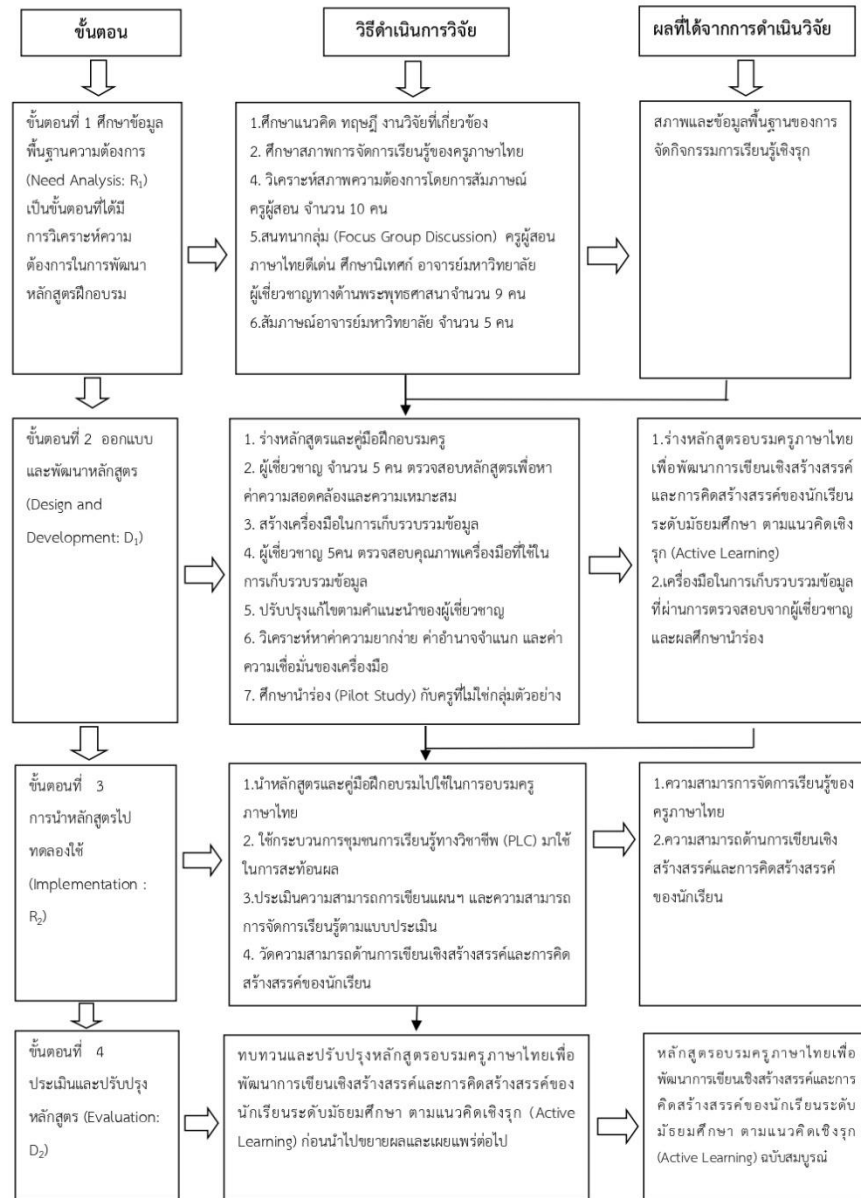
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
3. เพื่อทดลองใช้ หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี (Mix Method) ประเภท Exploratory Design ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสองระยะต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและต่อยอดด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น (Need Analysis: R₁)
- ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D₁)
- ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Implementation: R₂)
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂)

โดยแสดงเป็นแผนภาพดัง ดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 กรอบดำเนินการวิจัย

สำหรับรายละเอียดดำเนินการวิจัยเพื่อ การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁)

การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดดังนี้

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานความต้องการสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การคิดสร้างสรรค์ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาไทย เพื่อนำองค์ความรู้ด้านหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) เป็นครูผู้สอนดีเด่น จำนวน 10 คน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ประกอบไปด้วย 3 ประเด็น คือ 1) สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2) ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ความต้องการในการพัฒนาตนเอง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์

1.3 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ประกอบไปด้วย 3 ประเด็น คือ 1) สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2) ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อนำมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์

1.4 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยผู้วิจัยใช้ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ครูภาษาไทยดีเด่น/ครูเชี่ยวชาญ 3 คน ศึกษาพิเศษ 1 คน อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย 3 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคิดสร้างสรรค์ 2 คน รวมจำนวน 9 คน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย
2. แบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทย
3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูภาษาไทยดีเด่น ศึกษาพิเศษ อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคิดสร้างสรรค์
4. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร

การดำเนินการวิจัยในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร
- 2) กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมสภาพและสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

3) นำแบบวิเคราะห์เอกสารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ	5	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน	4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน	3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00 - 1.49	หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.5 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทยดีเด่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของครูภาษาไทย

2.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน เพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986 : 195)

ระดับ 5 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้อง ตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986 : 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์

3.3 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของครูภาษาไทย

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986 : 195)

ระดับ 5 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้อง ตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา

4. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูภาษาไทยดีเด่น/ครูเชี่ยวชาญศึกษานิเทศก์ อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางการคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับประเด็นการสนทนากลุ่ม

4.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นสนทนากลุ่ม

4.3 นำประเด็นการสนทนากลุ่ม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986 : 195)

ระดับ 5 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้อง ตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986 : 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

4.4 นำประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูภาษาไทยดีเด่น/ครูเชี่ยวชาญศึกษานิเทศก์ อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางการคิดสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง ผลจากการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความสอดคล้องของประเด็นในการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่มตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายความคาดหวัง สภาพปัญหา และวิเคราะห์เอกสารแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและความต้องการอบรมของครูผู้สอนภาษาไทย ในลักษณะสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ทั้งนี้ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis) ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁) ระยะที่ 1

วัตถุประสงค์เฉพาะ	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ 1.1 การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ 1.3 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 1.4 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	1. แบบวิเคราะห์เอกสาร	1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)	1. สภาพและข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เชิงรุก 2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R₁) ระยะที่ 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์เฉพาะ	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	2. สัมภาษณ์เชิงลึก 3. สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	2. สัมภาษณ์เชิงลึก ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูดีเด่นภาษาไทย อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญทางการคิดสร้างสรรค์	2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับครูผู้สอนภาษาไทย 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับอุดมศึกษา 3. ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูดีเด่นภาษาไทย อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญทางการคิดสร้างสรรค์	1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)	1. สภาพและข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ใช้หลักสูตร

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ฉบับร่าง โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบร่างแนวคิดและสร้างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

วิธีดำเนินการ

1. การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) **ฉบับร่าง**

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีองค์ประกอบดังนี้

1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) สารการเรียนรู้ประจำหน่วย 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

1.1 นำร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องและความเหมาะสม จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง

1.2 นำร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนสามหมอโนนทัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 2.1 หน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมของครู
- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก
- 2.3 แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู
- 2.4 แบบประเมินโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม
- 2.5 แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
- 2.6 แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
- 2.7 แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
- 2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
- 2.3 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร
- 2.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
- 2.5 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์
- 2.6 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.7 นำหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ฉบับร่าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

- ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้อง ตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้องและความเหมาะสม ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.8 นำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมครูไปใช้ในการนำร่อง (Pilot Study) กับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ซึ่งได้มาจากเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 หน่วยการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

2.1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2.1.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

2.1.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.1.5 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

2.1.6 ออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

2.1.8 นำหน่วยการเรียนรู้การฝึกอบรมเสนอผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ และประเด็นคำถามด้วยแบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้อง/ความเหมาะสม ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.1.9 นำหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมไปใช้ทดลองกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.1.10 นำหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

2.2.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.2.4 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยชื่อแผนการจัดการเรียนรู้
1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 2) จุดประสงค์ 3) สารการเรียนรู้ 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) ชิ้นงาน/สมอเป็นฐาน 7) กระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 9) การวัดและประเมินผล

2.2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบเหมาะสมของการนำไปใช้

2.2.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

การสร้างแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การออกแบบแผนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

2.3.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการออกแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

2.3.3 สร้างแบบประเมินการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

2.3.5 นำแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986 : 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.3.6 นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

การสร้างแบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย เกี่ยวกับประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

2.4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.4.3 สร้างแบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

2.4.5 นำแบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับ

2.4.6 นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้ประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย มีความถูกต้องสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.5 แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การสร้างและพัฒนาแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้

2.5.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์

2.5.3 วิเคราะห์ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก

2.5.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.5.4 สร้างแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย จำนวน 1 ชุด สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แต่ต้องการใช้จริง 30 ข้อ

2.5.5 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (Best, 1986 : 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.5.6 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ไปหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยนำไปทดสอบกับของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดย Cronbach (1970)

2.5.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.6 แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียน

การสร้างและพัฒนาแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.6.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้

2.6.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์

2.6.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการออกข้อสอบ

2.6.4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.6.5 สร้างแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชุด สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยเป็นแบบวัดชนิดอัตนัย จำนวน 2 ข้อ

2.6.6 นำแบบวัด เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

- ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

- ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.6.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.7 แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทย

การประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 2.7.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร
- 2.7.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร
- 2.7.3 สร้างแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.7.5 นำประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

- ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.7.6 นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมถูกต้องสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้

2) การทดลองนำร่องใช้หลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ผู้วิจัยได้ศึกษานำร่องกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โดยนำหลักสูตรอบรมและเครื่องมือทุกฉบับไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. ประสานขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้หลักสูตรไปยังโรงเรียน

2. ดำเนินการทดลองนำร่องใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยเป็นการจัดอบรม 1 วัน จำนวน 1 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ จากนั้นสังเกต สัมภาษณ์ผู้สอน และผู้เรียนหลังการอบรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมาวิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อร่างและหาคุณภาพหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. ร่างและหาคุณภาพหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านความคิดสร้างสรรค์จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน	1. แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฯ	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. โครงร่างผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
2. เพื่อสร้างหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมฝึกรอบมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1.ดำเนินการออกแบบและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมฝึกรอบมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน	1. แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฯ	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. หน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. เพื่อนำหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง(Try Out)	1. นำหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out)	1. ครูภาษาไทย	1. หน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้	1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. หน่วยการเรียนรู้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ที่ผ่านการทดลองใช้

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
4. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ดำเนินการออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน	1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
5. เพื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกไปทดลองใช้	1. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
6. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ออกแบบและพัฒนาแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นแบบวัดชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้จริง 30 ข้อ	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุกที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว
7. เพื่อนำแบบวัดแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุกไปใช้ทดลองใช้	1. นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุกไปใช้ทดลองกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดเชิงรุก จำนวน 40 ข้อไปทดลองใช้	1. ค่าความยากง่าย (r) 2. ค่าอำนาจจำแนก (p) 3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ความเข้าใจ	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุกที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
8. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. ออกแบบและพัฒนาแบบวัดด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 รวมจำนวน 5 คน	1. แบบวัด ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ ชนิดอัตนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ข้อ	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แบบวัด ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว
9. เพื่อนำแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ไปทดลองใช้	1. นำแบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ไปทดสอบกับนักเรียนไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา	1. แบบวัด ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. ค่าความยากง่าย (r) 2. ค่าอำนาจจำแนก (p) 3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด	1.แบบวัด ความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
10. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรม	1. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรม	1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพหลักสูตร	1. แบบประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรม	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แบบประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว
11. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพแบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. แบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว

ตารางที่ 3.2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) ระยะที่ 2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
12. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพแบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว
13. เพื่อทดลองใช้นำร่องหลักสูตรฝึกอบรม (Pilot Study) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. ดำเนินการนำร่องหลักสูตรฝึกอบรม (Pilot Study) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	1. ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	1. หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง	1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ที่ผ่านการศึกษานำร่องกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R₂)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มาเป็นแบบแผนในการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

จัดอบรมให้กับครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 100 คน ที่กำลังสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งเป็นระบบออนไลน์ โดยใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 1,500 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 100 คน โดยได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample)

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (The One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 144) ดังนี้

แบบแผนการทดลองเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย มีดังนี้

O ₁	X	O ₂
----------------	---	----------------

O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการฝึกอบรม

X หมายถึง การอบรมโดยใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการทดลอง

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในขั้นนี้ 1 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2. ปฐมนิเทศและชี้แจงรายละเอียดการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3. ทดสอบความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย โดยใช้แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ

4. ทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

5. ครูภาษาไทยออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

6. ประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

7. ประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย โดยใช้แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดชุดเดียวกับแบบวัดก่อนอบรม แต่สลับข้อ สลับตัวเลือก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นนี้เป็นหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติ t-test ประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินความสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก โดยการหาค่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูภาษาไทยระดับประถมศึกษาหลังจากฝึกอบรมตามหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ทั้งนี้ได้แสดงรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการในระยะที่ 1 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation) ระยะที่ 3

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อนำหลักสูตร อบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียน เชิงสร้างสรรค์และ การคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนระดับ มัธยมศึกษา ตาม แนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ไปใช้กับกลุ่ม ตัวอย่าง	1. นำหลักสูตรอบรมครู ภาษาไทยเพื่อ พัฒนาการเขียนเชิง สร้างสรรค์และการคิด สร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตาม แนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ไป ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	1. ครูภาษาไทย ที่ กำลังสอน นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาปี ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 100 คน	1. หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิง สร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 2. หน่วยการเรียนรู้ การฝึกอบรมหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการ เขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 3. แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และ การคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. t-test independent	1. ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการ เรียนรู้ของครู ภาษาไทยที่ พัฒนา ความสามารถ ด้านการเขียน เชิงสร้างสรรค์ และความคิด สร้างสรรค์ของ นักเรียนตาม แนวคิดการ เรียนรู้เชิงรุก

ระยะที่ 2 การใช้กระบวนการโค้ช (Coach) เพื่อติดตาม

ผู้วิจัยได้ให้ครูภาษาไทยที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 คน เข้ากลุ่มทดลอง โดยให้เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการโค้ชเพื่อติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งใช้เวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2567) โดยจะมีการใช้กระบวนการโค้ช จำนวนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง 1 ชั่วโมง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 ดำเนินการใช้กระบวนการโค้ชเพื่อติดตามให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนภาษาไทย

วงรอบที่	ประเด็น	วัน เดือน ปี	เวลา
วงรอบที่ 1	กิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พฤติกรรมการสอนของครู และ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	21 มิถุนายน 2567	15.30 - 16.30 น.
วงรอบที่ 2	กิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พฤติกรรมการสอนของครู และ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	28 มิถุนายน 2567	15.30 - 16.30 น.
วงรอบที่ 3	กิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พฤติกรรมการสอนของครู และ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	5 กรกฎาคม 2567	15.30 - 16.30 น.
วงรอบที่ 4	กิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล พฤติกรรมการสอนของครู และ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	12 กรกฎาคม 2567	15.30 - 16.30 น.

การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นที่กำลังสอนนักเรียนมัธยมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นครูที่เข้าร่วมการอบรมตามหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 100 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบหลังเรียน (The One Group Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555 : 144) ดังนี้

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

วิธีดำเนินการทดลอง

เมื่ออบรมครูภาษาไทยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจำนวน 10 คน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก และผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางโรงเรียน เพื่อขอทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
2. ประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ให้แก่ครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อซักซ้อมความเข้าใจและเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. ครูภาษาไทยทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยใช้กระบวนการโค้ชเพื่อให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปรับปรุง แก้ไข การจัดกิจกรรมในสัปดาห์ต่อไป รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง
5. ผู้วิจัยและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน หรือครูผู้รับมอบหมายประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ระหว่างที่กำลังดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง ตามระยะ คือ ระยะแรก (สัปดาห์ที่ 1) ระยะกลาง (สัปดาห์ที่ 3) และระยะสุดท้าย (สัปดาห์ที่ 4) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมของครูภาษาไทย
6. ครูภาษาไทยวัดนักเรียนก่อนเรียน โดยใช้แบบวัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบวัดชนิดอัตนัย จำนวน 2 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นนี้เป็นประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์และประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสรุป อภิปรายโดยใช้กระบวนการโค้ช โดยผู้วิจัยหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลนักเรียน ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ทั้งนี้ได้แสดงรายละเอียดการดำเนินการขั้นตอนที่ 3 ในระยะ 3 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.5 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ (Implementation: R₂) ระยะที่ 3

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. นำแบบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ไปทดลองใช้กับครู	1. ครูภาษาไทย ที่กำลังสอนนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน	1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย
2. เพื่อประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ครูภาษาไทย ที่กำลังสอนนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน	1. แบบประเมินความสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
2. เพื่อประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ประเมินประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ครูภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน	1. ประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย	1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3. เพื่อวัดความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. นำแบบวัดความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไปทดสอบกับนักเรียน	1. นักเรียนที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 100 คน	1. แบบวัดความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน	1. t-test dependent	1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation: D₂)

ในขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้ประเมิน ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อหาประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในการพิจารณาและปรับปรุง โดยมีขั้นตอนวิธีการดังนี้

1. ผลการแสดงความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมฯ
  2. ผลการแสดงความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
  3. ผลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
- ทั้งนี้ทั้งนี้ได้แสดงรายละเอียดการดำเนินการขั้นตอนที่ 4 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.6 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) ระยะที่ 4

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. สะท้อนผลหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)	1. ครูภาษาไทย 2. นักเรียนที่ได้รับการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก	1. แบบสะท้อนความคิดเห็น	1. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1. หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: R1) เป็นขั้นตอนที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อไปสู่

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D1) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation: R2) เป็นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D2) เป็นขั้นตอนการประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรและคู่มืออบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทั้งนี้

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R1)

ในขั้นที่ 1 นี้คณะผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis) ในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) โดยคณะผู้วิจัยได้รายงานผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

1. ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แนวคิดสร้างสรรค์นิยม แนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แนวคิดการจัดการเรียนรู้การสอนเขียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมและสติปัญญาให้แก่เด็กเพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ประเทศชาติ และการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ส่งเสริมความคิดความอ่านและฉลาดรอบรู้และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นผู้รอบรู้และสามารถสื่อสารได้อย่างมีเหตุมีผลและเลือกใช้ถ้อยคำภาษาได้สละสลวยลึกซึ้ง

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมัธยมศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ด้านหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนมากขาดทักษะการบูรณาการนำองค์ความรู้ที่นำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ไม่สามารถนำทักษะการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์เข้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ครูส่วนใหญ่ต้องการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ โดยการอบรมอาจจะเป็นการอบรมระยะสั้นในวันเสาร์และวันอาทิตย์ นอกจากนี้ยังต้องการอบรมเชิงปฏิบัติการอีกด้วย เพื่อจะได้ลงมือในการปฏิบัติจริง โดยนำองค์ความรู้สู่แผนการจัดการเรียนรู้ และต้องการให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญไปติดตามการจัดการเรียนการสอน คอยให้คำชี้แนะในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับผิชอบ และมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มตัว โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรม สำรวจตรวจสอบ คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและให้นักเรียนได้แสดงออก เกี่ยวกับการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการสะท้อน ความรู้สึก ความคิดเห็นจากความรู้ที่นักเรียน ได้เรียนรู้ไปแล้ว โดยมีขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ ผู้สอนนำนักเรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะอยากเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน และสรุปความ คิดเห็นของกลุ่มอีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์ ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน ขั้นที่ 4 ขั้นติดตาม ผล เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติม โดยจัดทำเป็นรายงานหรือให้นักเรียนเขียนบันทึก ประจำวัน รวมถึงให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น ๆ นอกจากนี้การเรียนรู้เชิงรุกเป็น วิธีการ (Approach) ที่มีความหมายกว้างครอบคลุมวิธีการสอนหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนและ ผู้เรียนสู่สถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิง รุก อาจรวมถึงการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ การเขียนตอบในชั้นเรียน การสอนโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ การอภิปรายการแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม และการสอน กลุ่มย่อย เป็นต้น

4. ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการ พัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมัธยมศึกษา เพื่อการนำการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มาใช้ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา ความสามารถการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมัธยมศึกษา เพื่อนำการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการเสริมสร้าง ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดอบรม เพราะครูผู้สอน ต้องพัฒนาความสามารถของตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการคิด สร้างสรรค์มาใช้ในการเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการศึกษากระบวนการคิดสร้าง สรรค์มีความสำคัญและสามารถส่งเสริม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผล นำไปสู่ความซาบซึ้ง และเข้าใจความรู้สึกนึกคิด รวมถึงมิติต่าง ๆ ของวิถีชีวิต ผู้เรียนย่อมมีความตระหนักถึงคุณค่าและเห็นถึง ความสำคัญของการศึกษากระบวนการคิดสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา ในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ภาษาไทยด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2) ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยส่วนใหญ่ กิจกรรมการเรียนรู้มักเน้นที่การเขียนตามจินตนาการมากกว่าการสอนให้นักเรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล หรือบางทีมุ่งเน้นให้นักเรียนเขียนเกี่ยวกับประวัติของตนเอง หรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ประสบพบเจอมา

4.2 ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า วิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ทันสมัย ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจได้ และนักเรียนไม่สามารถริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานได้หรือนำเสนอความคิดแปลกใหม่อย่างอิสระ มักจะถูกจำกัดว่าสิ่งนี้ทำได้สิ่งนี้ทำไม่ได้

4.3 ความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่า ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการกระบวนการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการศึกษากระบวนการคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผล นำไปสู่ความซาบซึ้ง และเข้าใจความรู้สึกรักคิด รวมถึงมิติต่าง ๆ ของวิถีชีวิต

5. ประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน และด้านการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน ซึ่งผู้คณะวิจัยได้ได้เป็นผู้ดำเนินการ เปิดประเด็นการสนทนากลุ่ม พบว่า ครูภาษาไทยส่วนมากรู้จักการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แต่ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากพอ และมองว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างแน่นอน ส่วนประเด็นความต้องการในการฝึกอบรมนั้นพบว่า ครูภาษาไทยส่วนมากเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D1)

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการทั้งทางด้านเอกสาร งานวิจัย และครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนสัมมนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับอุดมศึกษา ครูภาษาไทยดีเด่นศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้พิจารณาและตรวจคุณภาพหลักสูตร โดยคณะผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมฉบับร่าง ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร
- 1.2. หลักการของหลักสูตร
- 1.3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.4. สาระการเรียนรู้ประจำหน่วย
- 1.5. กระบวนการฝึกอบรม
- 1.6. กิจกรรมการเรียนรู้
- 1.7. สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 1.8. วัดและประเมินผลหลักสูตร

รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละองค์ประกอบ แสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Rating (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ Compassion (ความมีเมตตา กรุณา มีคุณธรรม รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมไปถึงการมีระเบียบวินัย) (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 19) ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สามารถพัฒนาได้ โดยครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะต้องบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเอง เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ สร้างชิ้นงานที่สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ในสังคม

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในปัจจุบันการเรียนภาษาไทยมิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้เป็นสาระที่ 2 มีมาตรฐานการเรียนรู้ ท 2.1 ที่กำหนดไว้ว่า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดให้เรียนรู้การเขียนเกี่ยวกับ การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 1 - 3)

การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะสามารถใช้บันทึกเรื่องราว วิชาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้และยาวนานกว่าการพูด และยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมด้านสติปัญญาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้อย่างยั่งยืนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ทักษะหนึ่งนอกเหนือจากทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะการเขียนเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะใช้ในการสื่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รับรู้และทราบถึงความต้องการของผู้เขียน การสื่อสารด้วยวิธีการเขียนจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการความสามารถของผู้เขียนในการนำเสนอความคิดที่เป็นระบบระเบียบ มีเหตุผล ชัดเจน ตลอดจนการใช้ภาษาศิลปะที่ให้

ความกระจ่างชัด น่าสนใจ และน่าติดตามอ่าน (ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์, 2542 : 15) ในทำนองเดียวกัน วัลย์ มาศจรัส (2546 : 2) ก็ได้เสนอไว้ว่า การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างกันไม่น้อยไปกว่า การพูด การที่จะทำให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างถูกต้องแล้ว ผู้เขียนจะต้องจัดระเบียบความคิดออกมาอย่างเป็นระบบและต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์การเขียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับคนทุกคน แต่การเขียนเป็นทักษะที่ฝึกให้เกิดความชำนาญกว่าทักษะอื่น ๆ เพราะต้องใช้ทั้งความรู้ที่ต้องฝึกฝน และเทคนิควิธีการของผู้เรียนแต่ละคนที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจงานเขียนนั้น โดยเฉพาะการเขียนที่เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนต้องแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีอิสระในการคิดรูปแบบใหม่ ๆ แตกต่างไปจากแนวคิดเดิมที่มีอยู่ มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำแบบใคร นอกจากนี้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังมีประโยชน์และความสำคัญต่อนักเรียนและครูหรือต่อผู้เขียนและผู้อ่าน โดยจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้ทราบถึงลักษณะของนักเรียนหรือผู้เขียนช่วยฝึกใช้ภาษาของผู้เขียน เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึก นึกคิดอิสระทำให้ครูทราบเจตคติ ประสพการณ์และความแตกต่างของนักเรียน เป็นสื่อความหมายที่คงทน ใช้นับที่แทนความจำเพื่อป้องกันการลืมได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ และสามารถพัฒนาเพื่อยืดเป็นอาชีพได้ วัลย์ มาศจรัส (2546 : 275) ได้เสนอไว้ว่า ไม่มีหลักสูตรฉบับใดของไทยที่ละเลยในเรื่องของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือพื้นฐานสำคัญของการสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีรูปแบบของการเขียนอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งภูมิปัญญาที่ปรากฏออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งเป็นงานเขียนที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและการฝึกฝนเป็นพิเศษ การสอนทักษะการเขียนค่อนข้างมีปัญหาและมีอุปสรรคไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายเท่าที่ควร เนื่องจากนักเรียนมีความเคยชินกับการเรียนที่ต้องตอบคำถามโดยใช้ความรู้ความจำและลักษณะข้อสอบก็ไม่เอื้อในการคิดและเขียนเพราะเป็นข้อสอบแบบปรนัยเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนขาดทักษะการคิด

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุมและผสมผสานจนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ อารี รังสินันท์ (2532 : 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1959: 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด

(Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เกตเซล (Getzels. 1962 : 450 - 455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ด กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีอิสรภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่นการที่เด็กสร้างผลงานด้วยตนเองจะสร้างความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก

อย่างไรก็ตามแม้การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ จะมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แต่ก็พบว่าปัจจุบันนี้ผู้เรียนไม่สามารถเขียนเรื่องราวได้อย่างแปลกใหม่ ไม่มีการใช้จินตนาการนำไปสู่การเขียน ขาดการสังเคราะห์ความคิดใหม่ ๆ เป็นการเขียนเรื่องราวเดิม ๆ ซ้ำไปมาทวน ทำให้ผู้อ่านไม่สนใจที่จะอ่านงานเขียนนั้น ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทย และมีโอกาสได้ฝึกอบรมครูภาษาไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูภาษาไทยยังขาดหลักสูตรอบรมหรือนวัตกรรมในการนำมาแก้ไขปัญหาผู้เรียน ไม่มีรูปแบบการสอนเขียนที่ดี นักเรียนในยุคปัจจุบันนี้ไม่สนใจในการเขียน เขียนไม่ถูกต้อง เขียนไม่สร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ต้องการเขียนอะไรก็เขียนได้ตามใจชอบหรือตามที่ตนเองอยากเขียน ขาดการคิด พิจารณา ไตร่ตรองให้ดีก่อนเขียน มองว่าการเขียนนั้นเป็นทักษะที่ยาก ไม่รู้จะเขียนไปทำไม เขียนแล้วได้อะไรเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้มองเห็นและพยายามแก้ไขตลอดเวลา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า หลายรูปแบบการสอนสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าวได้ เช่น การสอนตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) Gordon (อ้างถึงในอดิยศ สรรคบุรานุรักษ์ และ ธนาเทพ พรหมสุข, 2560 : 2555 - 2566) ได้กล่าวถึงขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดที่ได้ใหม่ ไปใช้ในการทำงานของตนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด มีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่ใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เข้ามาพัฒนาความสามารถผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น พล พิมพ์โพธิ์ (2561 : 81) ทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิตอรรถฐาน

ร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ และเจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์เป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีค่าร้อยละ 80.20 3) งานเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) เจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับณัฐนิชา จิตตะคาม (2561 : 57) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาผู้เรียนในด้านดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยครูจะต้องเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีผ่านกระบวนการอบรมอย่างเข้มข้น ซึ่งการอบรมนั้นถือว่าเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนอย่างดี ดังที่จันทรานี สงวนนาม (2548 : 20 - 23) ได้กล่าวถึงการอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม เป็นกลไกสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการบริหารองค์การอย่างแท้จริงเนื่องจากการฝึกอบรมเป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อขจัดหรือบรรเทาปัญหา รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้บังเกิดขึ้นกับบุคลากรและองค์การได้ในที่สุด การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กิจกรรมจะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องความจำเป็นในการฝึกอบรม เกิดขึ้นจากการมีปัญหาข้อขัดแย้งและอุปสรรคที่ไม่พึงปรารถนาในหน่วยงานหรือองค์การ การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ไขปัญหาในหน่วยงานหรือองค์การได้ทั้งหมด การฝึกอบรมที่วางแผนอย่างดีก็น่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคลและการฝึกอบรมสามารถแก้ไขได้บ้างหากเกิดปัญหาจากอุปกรณ์วัสดุต่าง ๆ

จากรายงานการวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข่งขัน, 2550 : 402) พบว่า สมรรถนะครูทั้งในและต่างประเทศมีความสอดคล้อง ซึ่งสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสมรรถนะครูสมรรถนะหนึ่ง โดยระบุแนวทางการกำหนดสมรรถนะครู ว่าควรกำหนดสมรรถนะครูเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะสาขา เพื่อให้ประเมินสมรรถนะได้สอดคล้องกับความสามารถของครู ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูนั้น สถาบันครูศึกษาควรจัดพัฒนาหลักสูตร แบบเน้นสมรรถนะ (Competency-based curriculum) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาครูควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดอบรม/สัมมนาโดยตรง จัดระบบการเรียนรู้ทางไกล (Distance Learning) จัดการเรียนรู้แบบ e-learning ส่วนในท้องถิ่นทุกกันดารที่ขาดแคลนเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็อาจให้ครูพัฒนาสมรรถนะโดยเรียนรู้จากวีดิทัศน์หรือชุดการสอน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ทั้งนี้เพื่อให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีหลักการดังต่อไปนี้

1.2.1 เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

1.2.2 เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

1.2.3 เป็นหลักสูตรที่นำทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2.4 เป็นหลักสูตรที่มีการติดตาม ให้คำปรึกษาให้แก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

1.3.2 เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น

1.3.3 เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

1.3.4 เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา นำกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.3.5 เพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน

1.4 สาระการเรียนรู้ประจำหน่วย

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ <ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 2. ความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 3. หลักการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 4. แนวปฏิบัติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 5. ลำดับขั้นของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	แนวคิดการคิดสร้างสรรค์ <ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ 2. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ 3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ 4. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 5. กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย <ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของหลักสูตร 2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 3. การวิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา 4. นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

2. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
3. วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง
4. ฝึกปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มาใช้
5. นำเสนอผลการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
โดยการนำการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้

1.5 กระบวนการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวีดิทัศน์ใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงานนำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะ

นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

1.6 กิจกรรมการเรียนรู้

- 1.6.1 ทำแบบทดสอบก่อนอบรม
- 1.6.2 เตรียมความพร้อม
- 1.6.3 วิทยากรบรรยายให้ความรู้
- 1.6.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 1.6.5 แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
- 1.6.6 ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน
- 1.6.7 ทำแบบทดสอบหลังอบรม
- 1.6.8 ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน
- 1.6.9 สะท้อนผลการอบรม

1.7 สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 1.7.1 หลักสูตรฝึกอบรม
- 1.7.2 โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
- 1.7.3 วัสดุทัศน์ประกอบการบรรยาย
- 1.7.4 เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
- 1.7.5 เกม
- 1.7.6 แบบทดสอบ
- 1.7.7 ใบงาน
- 1.7.8 เอกสารการเรียนรู้
- 1.7.9 กระดาษชาร์ต
- 1.7.10 ปากกาเคมี
- 1.7.11 กระดาษ A4

1.8 การวัดและประเมินผลหลักสูตร

ตารางที่ 4.1 การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นฐาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
	ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	
4. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา นำการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
5. เพื่อเสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบทดสอบการเขียนสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ฉบับร่าง

ผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมด้านความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตร โดยปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีความสอดคล้องในภาพรวมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้จริง ดังตารางที่ 4.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง
1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร			
1.1 ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสังคม	4.50	0.50	มากที่สุด
1.2 มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตร	4.78	0.46	มากที่สุด
1.3 มีความจำเป็นที่ต้องเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน	4.84	0.49	มากที่สุด
รวม	4.71	0.48	มากที่สุด
2. หลักการของหลักสูตร			
2.1 สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน	4.86	0.54	มากที่สุด
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม	4.65	0.57	มากที่สุด
2.3 ผู้อบรมสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.81	0.43	มากที่สุด
รวม	4.77	0.51	มากที่สุด
3. เป้าหมายของหลักสูตร			
3.1 ตรงตามมาตรฐาน	4.50	0.59	มากที่สุด
3.2 มีความชัดเจน	4.67	0.51	มากที่สุด
3.3 จัดกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย	4.64	0.63	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง
รวม	4.60	0.58	มากที่สุด
4. จุดประสงค์ของหลักสูตร			
4.1 มีความชัดเจน	4.78	0.57	มากที่สุด
4.2 ครอบคลุมเนื้อหาทุกสาระ	4.83	0.59	มากที่สุด
4.3 จุดประสงค์นำไปสู่ตัวชี้วัดและมาตรฐาน	4.76	0.52	มากที่สุด
รวม	4.79	0.56	มากที่สุด
5. เนื้อหาสาระ			
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.81	0.68	มากที่สุด
5.2 เนื้อหาสาระครบถ้วน	4.86	0.63	มากที่สุด
5.3 จัดเรียงลำดับเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจน	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	4.75	0.60	มากที่สุด
6. กิจกรรมการฝึกอบรม			
6.1 ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย	4.70	0.65	มากที่สุด
6.2 กิจกรรมส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิด สร้างสรรค์สำหรับผู้เรียน	4.60	0.63	มากที่สุด
6.3 นำกิจกรรมตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มาใช้ ในการเรียนการสอน	4.82	0.72	มากที่สุด
รวม	4.71	0.67	มากที่สุด
7. สื่อประกอบการอบรม			
7.1 มีสื่อที่หลากหลาย	4.68	0.50	มากที่สุด
7.2 ใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างคุ้มค่า	4.75	0.63	มากที่สุด
7.3 สื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการ เรียน	4.61	0.67	มากที่สุด
รวม	4.68	0.60	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง
8. การวัดและประเมินผล			
8.1 วัดได้ตรงตามจุดประสงค์	4.50	0.62	มากที่สุด
8.2 ประเมินตามสภาพจริง	4.63	0.68	มากที่สุด
8.3 วัดและประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน	4.75	0.57	มากที่สุด
รวม	4.63	0.62	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.71	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับ มากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสอดคล้องมากที่สุด คือ ด้านที่ 4 จุดประสงค์ของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.79) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.56) ด้านที่ 2 หลักการของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.77) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.51) ด้านที่ 5 เนื้อหาสาระ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.75) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.60) ส่วนด้านที่ 1 ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.48) และด้านที่ 6 กิจกรรมการฝึกอบรม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.67) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ ด้านที่ 7 สื่อประกอบการอบรม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.68) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.60) ด้านที่ 8 ด้านวัดและประเมินผล ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.62) ส่วนด้านที่มีความสอดคล้องน้อยที่สุด คือ แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมากที่สุด คือ ด้านที่ 3 เป้าหมายของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58)

2.2 ผลการประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีความเหมาะสมในภาพรวมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการอบรมได้ ดังตารางที่ 4.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ฉบับร่าง

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง
1. ที่มาของการพัฒนาหลักสูตร			
1.1 ความจำเป็นในการพัฒนา	4.69	0.64	มากที่สุด
1.2 หลักการและเหตุผล	4.56	0.52	มากที่สุด
1.3 ตรงกับสภาพความต้องการและความจำเป็น	4.67	0.74	มากที่สุด
1.4 รูปแบบแนวทางในการแก้ปัญหา	4.75	0.54	มากที่สุด
รวม	4.66	0.61	มากที่สุด
2. หลักการของหลักสูตร			
2.1 หลักสูตรมีความเป็นไปได้	4.70	0.52	มากที่สุด
2.2 นำไปใช้ได้จริง	4.65	0.57	มากที่สุด
2.3 มีแนวคิด ทฤษฎีรองรับ	4.55	0.59	มากที่สุด
รวม	4.63	0.56	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
3.1 มีความชัดเจน	4.63	0.51	มากที่สุด
3.2 มีความเป็นไปได้	4.45	0.54	มาก
3.3 เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	4.48	0.58	มาก
รวม	4.52	0.54	มาก
4. เนื้อหาสาระของหลักสูตร			
4.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 เนื้อหามีความชัดเจน	4.50	0.89	มาก
4.3 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด
4.4 เรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม	4.52	0.98	มากที่สุด
รวม	4.66	0.69	มากที่สุด
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ สอดคล้อง
5.1 กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
5.2 กระบวนการอบรมมีความเหมาะสม	4.48	0.55	มาก
5.3 สถานที่และระยะเวลาที่มีความเหมาะสม	4.65	0.55	มากที่สุด
5.4 กิจกรรมน่าสนใจ	4.50	0.50	มากที่สุด
รวม	4.56	0.52	มากที่สุด
6. สื่อและอุปกรณ์			
6.1 มีสื่อหลากหลาย น่าสนใจ	4.68	0.65	มากที่สุด
6.2 มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการอบรม	4.59	0.82	มากที่สุด
รวม	4.63	0.73	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล			
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.81	0.47	มากที่สุด
7.2 มีความสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้เข้ารับการอบรม	4.56	0.59	มากที่สุด
7.3 วัดและประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง	4.63	0.67	มากที่สุด
รวม	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.61	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความเหมาะสม ในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.61) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.60) แสดงว่ามีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านที่ 7 การวัดและประเมินผล ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ที่มาของการพัฒนาหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.61) และด้านที่ 4 เนื้อหาสาระของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.69) มีค่าเท่ากัน และรองลงมา คือด้านที่ 2 หลักการของหลักสูตร ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.= 0.56) และด้านที่ 6 สื่อและอุปกรณ์ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.73) มีค่าเท่ากัน และด้านที่ 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.52) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.54)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ดังต่อไปนี้

2.2.1 ควรเพิ่มวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ครอบคลุมและสอดคล้องกัน

2.2.2 กิจกรรมที่นำมาฝึกอบรมต้องเน้นให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติและมีความหลากหลาย

2.2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ต้องเขียนให้ละเอียดทุกขั้นตอน

2.2.4 ควรกำหนดคุณสมบัติวิทยากรอบรมและผู้เข้ารับการอบรม เพื่อที่จะได้ทราบ ว่ามีข้อจำกัดหรือไม่อย่างไร

2.3 ผลการนำร่องใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Pilot Study) ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้ นำร่องกับครูผู้สอนภาษาไทยเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ไปใช้ในการนำร่องกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนสามหมอโนนทัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยเป็นการสมัครใจเข้ารับการอบรม ซึ่งได้จัดอบรมนำร่อง จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยจัดอบรมในวันพุธ ที่ 8 สิงหาคม 2567 ณ ห้องประชุมโรงเรียนสามหมอโนนทัน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้จริงว่ามีความเหมาะสมเพียงใด กิจกรรม สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมกับกิจกรรมหรือไม่ โดยผล การศึกษานำร่องนี้จะนำไปใช้ในการทดลองภาคสนามจริง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการอบรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความ

คิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิด และปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงาน ภายในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้ ขั้นที่ 4 อภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอน ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้ และขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์ วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

2.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยที่นำร่องใช้หลักสูตร ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง โดยคณะผู้วิจัยได้ให้ครูผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนผลการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กระบวนการฝึกอบรม
- 2) ความรู้ความสามารถของวิทยากร
- 3) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก
- และ 4) ประโยชน์ในการนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยได้รับข้อเสนอจากครูผู้เข้ารับการอบรมดังนี้

2.4.1 กระบวนการฝึกอบรม ผลจากการแสดงความคิดเห็นของครูภาษาไทยด้านกระบวนการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นว่า การอบรมที่จัดขึ้นนั้นมีกระบวนการจัดอบรมอย่างชัดเจน เป็นไปตามลำดับ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ความรู้จากการอบรม ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“กระบวนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยจะนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปสอนผู้เรียนต่อไป”

(ครูภาษาไทยคนที่ 1, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2567)

“กระบวนการฝึกอบรมเป็นส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก สำหรับครูภาษาไทยในการนำไปบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

(ครูภาษาไทยคนที่ 2, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2567)

2.4.2 ความรู้ความสามารถของวิทยากร ผลจากการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยด้านความรู้ความสามารถของวิทยากร พบว่า วิทยากรมีความรู้ความสามารถอบรมได้อย่างกระจ่างชัด มีเทคนิค วิธีการที่หลากหลาย อบรมอย่างสนุกสนาน ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“การอบรมครั้งนี้ได้เพิ่มทักษะตามกระบวนการอบรม วิทยากรมีความรู้ความสามารถใช้เทคนิคการอบรมที่น่าสนใจ”

(ครูภาษาไทยคนที่ 3, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2567)

2.4.3 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ผลจากการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก พบว่า การอบรมครั้งนี้สามารถช่วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้เข้ารับการอบรมยังสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกของตนเองได้ ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“จะนำเทคนิค วิธีการ หรือวิธีสอนที่ได้อบรมไปพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก”

(ครูภาษาไทยคนที่ 4, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2567)

2.4.4 ประโยชน์ในการนำไปใช้ ผลจากการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก และนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอบรมไปพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิธีการสอนต่อไป”

(ครูภาษาไทยคนที่ 5, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2567)

จากการศึกษานำร่องหลักสูตรฝึกอบรมทำให้คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิด ข้อเสนอแนะ หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น โดยมีการปรับปรุง ทั้งแผนการจัดการ กิจกรรม สื่อและอุปกรณ์ เอกสารการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผลให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลการนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation : R2)

การนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการศึกษาสำรวจและผู้เชี่ยวชาญไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 10 คน ที่กำลังสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ในวันเสาร์ ที่ 19 สิงหาคม 2567 และวันอาทิตย์ ที่ 20 สิงหาคม 2567 ซึ่งเป็นระบบออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก โรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ผลปรากฏดังนี้

1. ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ที่ทำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลการศึกษา พบว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 4.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	df	p
ก่อนเรียน	100	30	18.20	0.66	45.51	98	.00
หลังเรียน	100	30	28.25	0.57			

*นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4.4 แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 18.20) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) เมื่อรับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก โรงเรียนในสังกัดศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น พบว่าความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 28.25) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57)

2. ผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ครูภาษาไทยระดับมัศึกษามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	มีองค์ประกอบของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน	4.54	0.50	มากที่สุด
2	ครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.40	0.69	มาก
3	ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.64	0.66	มากที่สุด
4	เนื้อหาในการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.75	0.52	มากที่สุด
5	ประเมินพฤติกรรมการเขียนแผนได้เหมาะสม	4.40	0.46	มาก
6	เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม	4.53	0.56	มากที่สุด
7	การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุม นิยามศัพท์เฉพาะด้านความสามารถในการจัดการ เรียนรู้	4.62	0.68	มากที่สุด
รวม		4.55	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า แสดงผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.55) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 เนื้อหาในการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.75) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 3 ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ

ข้อที่ 7 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.62) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.68) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการ ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 มืองค์ประกอบของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.54) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมาก รองลงมาคือ ข้อที่ 6 เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.56) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.69) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมาก และข้อที่ 5 ประเมินพฤติกรรมการเขียนแผนได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.46) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมาก

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.64	0.50	มากที่สุด
2	แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.67	0.49	มากที่สุด
3	ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.85	0.52	มากที่สุด
4	เนื้อหาในการประเมินครอบคลุมพฤติกรรมการ ประเมิน	4.75	0.52	มากที่สุด
5	ประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม	4.59	0.50	มากที่สุด
6	เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม	4.53	0.50	มากที่สุด
7	การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ	4.40	0.57	มาก
รวม		4.63	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า แสดงผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.51) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.85) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 4 เนื้อหาในการประเมินครอบคลุมพฤติกรรม การประเมิน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.75) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 แบบประเมินมีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.49) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ประเมิน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 5 ประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.59) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดเชิงรุก ระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 6 มีเกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 7 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดเชิงรุก ระดับมาก

ผลการประเมินผล (Evaluation: D2)

การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D2) เป็นขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลดังต่อไปนี้

1. ผลการแสดงความคิดเห็นของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ผลการศึกษาพบว่า

1.1 ด้านกระบวนการจัดอบรม ครูภาษาไทยระดับมัศึกษามองว่ามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ระยะเวลามีความเหมาะสม สถานที่มีความเหมาะสม

1.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจปรากฏว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเพิ่มมากขึ้น ด้านการนำประโยชน์ไปใช้ให้กับผู้เรียนพบว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาได้นำความรู้ จากการอบรมไปพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก นอกจากนี้ด้านการนำความรู้ไปใช้ในอนาคตพบว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาทุกคนมองว่า การอบรมมีประโยชน์พัฒนาความรู้และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อีกในอนาคตได้

1.1.2 ระยะเวลา อาหาร และสถานที่ จากการแสดงความคิดเห็นครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับการจัดกระบวนการอบรมด้านระยะเวลา อาหารและสถานที่ พบว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มองว่า ระยะเวลาในการจัดอบรมมีความเหมาะสม อาหารมีรสชาติอร่อย สถานที่มีความเหมาะสม

1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ จากการแสดงความคิดเห็นครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าหลังจากการจัดอบรมแล้ว ครูภาษาไทยระดับมัศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2. การแสดงความคิดเห็นการติดตามการโค้ช (Coaching Approach) ผลการแสดงความคิดเห็นพบว่า ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเห็นว่ากระบวนการโค้ชนั้นมีประโยชน์ ผู้โค้ชกับผู้รับการโค้ชเป็นกัลยาณมิตร ผู้โค้ช คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการโค้ชอย่างใกล้ชิด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: R₁) เป็นขั้นตอนที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อไปสู่

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation: R₂) เป็นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นนี้เป็น การนำหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D₂) เป็นขั้นตอนการประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรและคู่มืออบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทั้งนี้

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้สอนภาษาไทย และการสนทนากลุ่มย่อยครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีความต้องการที่จะให้มีการฝึกอบรมให้แก่ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม แสดงความคิดเห็น โดยครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นอย่างดี และต้องนำแนวคิดการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ที่มองว่าการฝึกอบรมมีความสำคัญและมีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ข้อมูลจากการศึกษาพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ประกอบไปด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) สารการเรียนรู้ประจำหน่วย ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แนวคิดการคิดสร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดเชิงรุก และ 5) กระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมการอบรม 5 ขั้นตอนหรือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เรียกว่า SBADF ดังนี้ ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือ ดูวีดิทัศน์ในเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมองระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากร มอบหมายให้ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบ การบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ ข้อสรุปที่ได้ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม และวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอน และผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

นอกจากนี้ ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และคู่มือฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.71) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมากที่สุด และหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.61) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.60) แสดงว่ามีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก

3.1 ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 18.20) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) เมื่อรับการฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก พบว่า ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 28.25) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57)

3.2 ผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.55) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 เนื้อหาในการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.75) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 3 ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.66) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 7 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.62) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.68) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการ ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 มีองค์ประกอบของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.54) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ 6 เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.56) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.69) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และข้อที่ 5 ประเมินพฤติกรรมกรรมการเขียนแผนได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.46) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.51) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และถ้าพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.85) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 4 เนื้อหาในการประเมินครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการ

ประเมิน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.75) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.52) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.49) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 5 ประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.59) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 6 มีเกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.50) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 7 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.57) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก พบว่า ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้สอนภาษาไทยและการสนทนากลุ่มย่อยครูภาษาไทยระดับมัศึกษามีความต้องการที่จะให้มีการฝึกอบรมให้แก่ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม แสดงความคิดเห็น และครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นอย่างดี และนำแนวคิดการเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนใช้ในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ พิระพรรณ ทองศูนย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ ด้านการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการสัมภาษณ์บุคคล และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูพบว่า หลักสูตรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การวัดและประเมินผล คำอธิบายรายวิชา เพื่อให้ครูนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้าง การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิง สร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ประกอบไป ด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระ การเรียนรู้ประจำหน่วย กระบวนการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ การวัดและ ประเมินผลหลักสูตร นอกจากนี้ ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร และคู่มือฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พิระพรรณ ทองศูนย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การประเมิน หลักสูตรและการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การวัด และประเมินผล คำอธิบายรายวิชา เพื่อให้ครูนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิง สร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ประกอบด้วย 1) ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ของครูภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษา หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ผลการประเมินการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.55) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.58) แสดงว่ามีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิง รุก ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D. = 0.51) แสดงว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับ สมหวัง มหาวัง (2554 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเหมาะสม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลและเกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม และครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ และมีการประเมินตนเองด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติและด้านทักษะปฏิบัติ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประเมินความเหมาะสมการใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพีระพรรณ ทองศูนย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่าการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อจะมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใด ๆ ผู้พัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม อย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสอบถาม สัมภาษณ์ สนทนากลุ่มย่อย หรือการวิเคราะห์เอกสาร ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมไปใช้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยระดับประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเป็นหลักสูตรที่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีองค์ประกอบของหลักสูตร ถูกต้องครบถ้วน มีกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาได้ ดังนั้น เมื่อนำหลักสูตร

ไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร และกระบวนการของหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยจะต้องมีการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้ครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปอาจทำให้การฝึกอบรมตามหลักสูตรนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. หลักสูตรฝึกอบรม สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวไปใช้ในการฝึกอบรมครูประจำการทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุก ทั้งนี้จะได้นำความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย** เอกสารประกอบหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร. พลยุทธ์. (2541). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดลาดประหลาดเค้า กรุงเทพฯ. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2533). การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). **ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัด ประเมินผล**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- กองทัพ เคลือบพานิชกุล. (2542). **การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2558). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา ชูครุทวงศ์. (2544). **ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ศึกษา : บทเรียนจากประเทศสหรัฐอเมริกา** : รายงานการเสวนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สกศ.
- กุสุมา แสงมาศ. (2555). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทประยุกต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนการสอนตามปกติ. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). **การคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ชักเชสมิเดีย.
- เกศินี จุฑาวัจิตร. (2552). **การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ : Idem ดี ๆ ไม่มีวันหมด**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ขจิตพรพรณ ประดิษฐ์พงศ์. (2535). การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชนิภูธา กาญจนรังสีนนท์. (2551). การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา. *วารสารพัฒนาชุมชน*, 38(1), 12-16.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การจัดการชั้นเรียนห้องเรียนแห่งความสุข (Classroom Management: Happiness Classroom). กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2548). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : บุ๊คพอยท์.
- จิตรลดา คันธะวงศ์. (2558). การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเชิงซ้อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จุฬากร เมืองโคตร. (2555). ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 27(3) : 122 – 132.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2552). การพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อสรุปสาระสำคัญ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*. 4(1) : 51 – 60.
- ชัยวาทย์ สร้อยเงิน. (2553). การพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนิชา จิตตะคาม. (2561). การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบชินเนคติกส์ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- ณัฐพงศ์ชัย ไทรพงษ์พันธุ์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร*. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ติลก ติลกานนท์. (2534). การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2551). การเรียนเชิงรุก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). การสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ทัศนีย์ บุญเต็ม. (2551). การสร้างหลักสูตร. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทศนา แคมมณี. (2551). 14 วิธีสอนสำหรับครูมีอาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2554). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2556). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนานันท์ ขาดิชนบท. (2553). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยแนวคิด SYNECTICS INSTRUCTIONAL MODEL. **รายงานการศึกษา อิสระปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญญรัตน์ ธนรัตน์. (2554). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาปัญหาฐาน กลุ่มสาระการ เรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วิทยานิพนธ์ปริญาการศึกษา มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญพร บุษปฤกษ์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง บุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. **วารสารศิลปการ ศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5(1) : 57 – 69.
- ธำรง บัวศรี. (2532). **หลักสูตรการบริหาร : การออกแบบและพัฒนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ครู สภา.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- นพดล จันทร์เพ็ญ. (2542). **การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นพดล จันทรเพ็ญ. (2535). **หลักการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : เจเนซีสมอเดียคอม.
- นิจ จันทรมล. (2535). การใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บันลือ พงษ์ตะวัน. (2539). **มิติใหม่ในการสอนอ่าน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554 : 13). **การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุหงา วัฒนะ. (2546). **Active learning**. วารสารวิชาการ. 10(9) : 30 – 34.
- ประภาศรี สีอำไพ. (2531). **การเขียนแบบสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2538). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : นำอักษร.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2537). **ความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาได้**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2541). **การเขียนเชิงสร้างสรรค์วารสารศาสตร์**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ผลทาน ศรีณรงค์. (2528). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นกับวิธีการสอนแบบธรรมดา. **ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผุสดี ภูอินทร์. (2537). **เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เอกสารประกอบการสอนวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 – 15**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ. (2323). **การเขียนสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- พรทิพย์ ประการแก้ว. (2543). การใช้ซินเนคติกส์ช่วยสร้างความคิดในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พล พิมพ์โพธิ์. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข่งขัน. (2550). **สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. รายงานการวิจัย**.
- พิศมัย อำไพพันธุ์. (2537). **การเขียนเชิงสร้างสรรค์**. โครงการตำรา คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิสมัย ลาภมาก. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 14(64) : 197 – 206.
- พีระพรรณ ทองศูนย์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพชรรัตน์ ยური. (2558). การศึกษาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์**. สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญศรี รังสิยากุล. (2538). **การอ่านภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนัส บุญประกอบ และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยฉบับที่ 80 การวิจัยและพัฒนาเทคนิคการสอน **วิทยาศาสตร์ตามแนวทางยกระดับคุณภาพวิทยาศาสตร์ศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). เอกสารประกอบการสอนวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วารุณี นวลจันทร์. (2539). เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ตาตา บลิเคชั่น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). **พัฒนาหลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.
- _____. (2525). **การพัฒนาหลักสูตรการสอนมิติใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เนศการพิมพ์.
- _____. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ ปรีนท์.
- วีณา ประชากุล. (2547). ผลของการเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. **วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิศักดิ์ โกชนกุล. (2552). **บทบาทของห้องสมุดกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning**. วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศศิธร ฉัญลักษณ์นันท์. (2542). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น. กรุงเทพฯ : เจริญเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- ศักดิ์ดา ไชยกิจภิญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน. 2(2) : 12 – 25.
- ศิริพร ลิ้มตระกูล. (2534). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอ่าน.” ในเอกสารการสอนชุดวิชา การอ่าน ภาษาไทย หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์. **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศิริวรรณ ชาวดร. (2551). การใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคแอทลาสเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สังต์ อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาบันภาษาไทย.
- สนิท ตั้งทวี. (2526). **การอ่านไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมหวัง มหาวัง. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัญญา ภัทรการ. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความน่าจะเป็น. **ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2561). **ศาสตร์การสอนในศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2558). **การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตร และวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2542). **ปัญหาการอ่านภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุมน ไวยบุญญา. (2557). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ
นักศึกษาครูที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย. สาขาหลักสูตรและการนิเทศ
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวรรณ ก้อนทอง. (2547). ผลการจัดศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ
 เด็กปฐมวัย. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2551). **ครบเครื่องเรื่องความคิด**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และ ธนาเทพ พรหมสุข. (2560). ชินเนคติกส์ : รูปแบบการสอนที่ส่งเสริม
 นวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. **Veridian E-
 Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**.
 10(3) : 2555 – 2566.
- อัมพิกา ภูเดช. (2541). การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning). การศึกษาเอกชน. 7(72) : 57 – 58.
- อารี พันธมณี. (2540). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- อารี รังสินันท์. (2532). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

ภาษาอังกฤษ

- Baldwin, J., & Williams, H. (1988). **Active Learning: A trainer's guide**. England: Baldwin
 Education.
- Beauchamp, G.A. (1975). **Curriculum Theory**. 3rd ed. Wilmette Illinois : The Kagg Press.
- Best, John W. (1986). **Research in education**. London: Prentice-Hall India.
- Bonwell, Charles C., and James A. Eison. (1991). **Active Learning: Creating excitement in
 the classroom**. ERIC Digest. [Online] Available.
- Bonwell. C.C. (1996). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom** (Online)
 Available. www.active-learning-site.com.
- Brades, D., & Ginnis, P. (1996). **A Guide to Student-Centred Learning**. Nelson Thornes.
- Cresswell, J., & Plano Clark, V. (2007). **Designing and Conducting Mixed Methods
 Research**. Thousand Oaks, CA: Sage.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Getzels, J.W., & Jackson, P.W. (1962). **Creativity and intelligence: Explorations with gifted students.** Wiley.
- Good. (1973). **Dictionary of Education.** New York: McGraw Hill.
- Shenker, J. L.; Goss, S. A; & Bemstein, D.A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom.** Retrieved September 22, 2011, from [http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html](http://s.psych.uiuc.edu/~jskenker/active.html).
- Guilford, J. P. (1959). **The Nature of Human Intelligence.** McGraw-Hill. Book Company.
- Guilford, J. P., & Hoepfner, R. (1971). **The Analysis of intelligence.** New York, NY: McGraw-Hill Book Co.
- Hurlock, E.B. (1972). **Child Development.** New York: McGraw-Hill. Jellen, G. and K. Urban.
- Hutchison, E.D. (1949). **How to Think Creativity.** New York: Abindon press.
- Jellen, G.; & Urban, k. (1986, Spring). **Test For Creativity Thinking Drawing Production.** The Creative Child and Adult Quarterly. 11(8): 107 – 155.
- Johnson, D.W. and R. Johnson. (1997). **Learning together and alone: Cooperative, competitive and individualistic learning.** Boston: Allyn & Bacon. First edition.
- Joyce, B. & Weil, M. (2009). **Model of teaching.**5th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Testing.** New York: Harper & Row.
- Meyers C, Jones, TB. (1993). **Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom.** Jossey-Bass Pulishers, San Francisco.
- Michael k. Salemi. (2001). **Research in Economic Education: Five New Initiatives.** American Economic Review, American Economic Association. Vol. 91(2), May, p. 440 – 445.
- Saylor, Alexander and Lewis. (1981). **Curriculum Planing for The Better Teaching and Learning.** New York: Holt Rinehart and Winston.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Shenker, J. I., Goss, S. A., & Bernstein, D. A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Torrance.** (E. Palue.) Education and the creative potential. Minneapolis, MN: The Lund Press.
- Stufflebeam, Daniel L. (1971). **The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability.** Journal of Research and Development in Education, 5: 19 – 25.
- Taba Hilda. (1962). **Curriculum Development: theory and practice.** New York: Brace & World.
- Torrance, E.P. (1965). **Guiding creative talent.** NJ: Prentice-Hall.
- Torrance, E.P. (1964). **Guideline Creative Talent.** Englewoodcliffs, N.J.: Prentice_Hall,Inc.
- Tyler Ralph W. (1949). **Basic Principia of Curriculum and Instruction.** Chicago: the University of Chicago press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข หนังสือคำสั่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ 158/2566

ภาคผนวก ค หนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์

ภาคผนวก ง คู่มือ

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

.....

1. ประเภทของเอกสาร

- ( ) หนังสือ   ( ) ตำรา   ( ) บทความ
 ( ) วารสาร   ( ) วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัย   ( ) อื่น ๆ

2. ชื่อเอกสาร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

3. ผู้แต่ง

.....
 .....
 .....

4. ปีที่พิมพ์

.....
 .....

5. สถานที่พิมพ์

.....
 .....
 .....

6. สรุปเนื้อหาสาระของเอกสาร

.....
 .....
 .....
 .....

7. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้วิเคราะห์
(.....)
...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ
การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์
และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาไทยต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ..... นามสกุล.....

วุฒิการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

ประสบการณ์สอนภาษาไทย .....ปี

ประสบการณ์ในการจัดอบรม .....ปี

ประสบการณ์ในการสอนการเขียน .....ปี

ประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร .....ปี

ประเด็นหรือหัวข้อที่จัดอบรม.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

1. ท่านคิดว่าจะมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรจะนำเนื้อหาใดไปบรรจุไว้ในหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียน
เชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active
Learning)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์
และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

คำชี้แจง

แบบสนทนากลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาไทยต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม
 (.....)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาพัฒนาการเรียนเชิงสร้างสรรค์ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
2. ท่านคิดว่าตัวเองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด
3. ท่านคิดว่าการสอนการเรียนเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ท่านคิดว่าการอบรมจะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้หรือไม่ เพราะเหตุใด
5. ท่านคิดว่าหากมีการจัดอบรม ควรเป็นการจัดอบรมในรูปแบบใด
6. ท่านคิดว่าจำนวนวัน และเวลาในการอบรมควรมีมากน้อยเพียงใด
8. ท่านคิดว่าหากแก้ปัญหาการเรียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ จะเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
9. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนเชิงรุกจะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเรียนเชิงสร้างสรรค์หรือไม่ อย่างไร
10. ท่านคิดว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทย เพื่อพัฒนาการเรียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
11. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาการเรียนเชิงสร้างสรรค์

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(.....)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

ผู้รับการประเมิน.....
 ครั้งที่..... หน่วยการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ .....เรื่อง.....
 กลุ่มสาระการเรียนรู้.....โรงเรียน.....ชั้น.....
 วันที่.....เวลา.....จำนวน.....ชั่วโมง

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องแสดงความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าตรงกับระดับคุณภาพ
 ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้มาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้น้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้น้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียด ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน					
2	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้					
3	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน					
4	การเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้ถูกต้อง					
5	จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ					
6	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ					
7	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก					
8	กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับเวลา					
9	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ					
10	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง					
11	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านและเขียนของนักเรียน					
12	กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง					
13	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย					
14	สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ					
15	มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน...../...../.....

( ) อาจารย์ ( ) ผู้บริหาร/ผู้ได้รับมอบหมาย

แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

ผู้รับการประเมิน.....
 ครั้งที่..... หน่วยการเรียนรู้ที่..... ชื่อ.....
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ..... เรื่อง.....
 กลุ่มสาระการเรียนรู้..... โรงเรียน..... ชั้น.....
 วันที่..... เวลา..... จำนวน..... ชั่วโมง

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา โดยกำหนดค่าน้ำหนักในการประเมินดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับน้อยที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับพฤติกรรมที่ตรงกับพฤติกรรมของครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา ที่แสดงออกในการจัดการเรียนรู้

ข้อที่	ความสามารถการจัดการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
1. ด้านสาระการเรียนรู้						
1.1	นำเสนอสาระการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอน					
1.2	นำเสนอสาระการเรียนรู้ถูกต้องและชัดเจน					
1.3	นำเสนอสาระการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
1.4	นำการเสนอสาระการเรียนรู้ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ในหลักสูตร					
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
2.1	ระบุตัวชี้วัดอย่างชัดเจน					
2.2	จัดกิจกรรมการสอนตรงตามตัวชี้วัด					
2.3	ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย					
2.4	นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดกิจกรรม					
2.5	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม					

ข้อที่	ความสามารถการจัดการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
2.6	กิจกรรมส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน					
3. ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้						
3.1	เลือกใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสม					
3.2	ใช้สื่อการเรียนรู้ถูกโอกาสและเกิดประโยชน์ คุ่มค่า					
3.3	ใช้สื่อและนวัตกรรมที่หลากหลาย					
4. ด้านการวัดและประเมินผล						
4.1	วัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์					
4.2	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานตนเอง					
4.3	มีการประเมินตามสภาพจริง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วัน...../...../.....

( ) อาจารย์ ( ) ผู้บริหาร/ผู้ได้รับมอบหมาย

แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ชุดที่ 1

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการ (Need Analysis) ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
2. แบบสัมภาษณ์อาจารย์สอนภาษาไทยระดับอุดมศึกษา
3. แบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทย
4. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเรียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับคะแนน โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนรายข้อดังนี้

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
- ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

แบบวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

รายการตรวจสอบ	ความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
2. ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์					
3. การใช้ภาษาสื่อความหมายอย่างชัดเจน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทย

รายการตรวจสอบ	ความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
2. ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์					
3. การใช้ภาษาสื่อความหมายอย่างชัดเจน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รายการตรวจสอบ	ความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
2. ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์					
3. การใช้ภาษาสื่อความหมายอย่างชัดเจน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ชุดที่ 2

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บทดลองข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
2. แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)
3. แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย
4. แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว เพื่อนำไปในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับคะแนน โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนรายข้อดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

**แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิง
สร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก
(Active Learning) ฉบับร่าง**

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร					
1.1 ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสังคม					
1.2 มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตร					
1.3 มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน					
2. หลักการของหลักสูตร					
2.1 สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน					
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม					
2.3 ผู้อบรมสามารถนำไปใช้ได้จริง					
3. เป้าหมายของหลักสูตร					
3.1 ตรงตามมาตรฐาน					
3.2 มีความชัดเจน					
3.3 จัดกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย					
4. จุดประสงค์ของหลักสูตร					
4.1 มีความชัดเจน					
4.2 ครอบคลุมเนื้อหาทุกสาระ					
4.3 จุดประสงค์นำไปสู่ตัวชี้วัดและมาตรฐาน					
5. เนื้อหาสาระ					
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์					
5.2 เนื้อหาสาระครบถ้วน					
5.3 จัดเรียงลำดับเนื้อหาได้ถูกต้องชัดเจน					
6. กิจกรรมการฝึกอบรม					
6.1 ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย					
6.2 กิจกรรมส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์					
6.3 กิจกรรมแบบเชิงรุก					
7. สื่อประกอบการอบรม					
7.1 มีสื่อที่หลากหลาย					
7.2 ใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างคุ้มค่า					
7.3 สื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน					

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
8. การวัดและประเมินผล					
8.1 วัดได้ตรงตามจุดประสงค์					
8.2 ประเมินตามสภาพจริง					
8.3 วัดและประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

**แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิง
สร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก
(Active Learning) ฉบับร่าง**

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ที่มาของการพัฒนาหลักสูตร					
1.1 ความจำเป็นในการพัฒนา					
1.2 หลักการและเหตุผล					
1.3 ตรงกับสภาพความต้องการและความจำเป็น					
1.4 รูปแบบแนวทางในการแก้ปัญหา					
2. หลักการของหลักสูตร					
2.1 หลักสูตรมีความเป็นไปได้					
2.2 นำไปใช้ได้จริง					
2.3 มีแนวคิด ทฤษฎีรองรับ					
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
3.1 มีความชัดเจน					
3.2 มีความเป็นไปได้					
3.3 เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม					
4. เนื้อหาสาระของหลักสูตร					
4.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
4.2 เนื้อหามีความชัดเจน					
4.3 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม					
4.4 เรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม					
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
5.2 กระบวนการอบรมมีความเหมาะสม					
5.3 สถานที่และระยะเวลามีความเหมาะสม					
5.4 กิจกรรมน่าสนใจ					
6. สื่อและอุปกรณ์					
6.1 มีสื่อหลากหลาย น่าสนใจ					
6.2 มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการอบรม					
7. การวัดและประเมินผล					
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
7.2 มีความสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้เข้ารับการอบรม					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
7.3 วัดและประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

แบบประเมินความสามารถการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. มีองค์ประกอบของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน					
2. ครอบคลุมวัตถุประสงค์					
3. ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาในการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
5. ประเมินพฤติกรรมการเขียนแผนได้เหมาะสม					
6. เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม					
7. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะด้าน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

แบบประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง				
	5	4	3	2	1
1. ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมวัตถุประสงค์					
2. แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
3. ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาในการประเมินครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการประเมิน					
5. ประเมินพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม					
6. เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม					
7. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนิยาม ศัพท์เฉพาะ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ 158/2566 เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษา
หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรม
ครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
วิทยาเขตลำปาง
เลขที่รับ..... 01091
วันที่รับ..... 19-5-66
ผู้รับ.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สถาบันวิจัยญาณสังวร โทร. ๑๑๒๕ - ๑๑๒๗

ที่ อว ๗๙๑๑/ว ๐๑๖๔

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ส่งคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

กราบเรียน/เรียน รองอธิการบดีวิทยาเขต/คณบดี/ผู้อำนวยการวิทยาลัย

ตามที่ คณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยหัวหน้าโครงการวิจัย ได้จัดทำเอกสารคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ต่อสถาบันวิจัยญาณสังวร เพื่อดำเนินการตามระเบียบของมหาวิทยาลัย นั้น

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านได้โปรดแจ้งคำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ แก่หัวหน้าโครงการวิจัย ตามรายละเอียดที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียน/เรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ตามทนายฯ ชิมศรี
(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร

นมัสการ รองอธิการบดี วิทยาเขตลำปาง

เพื่อโปรดทราบ/พิจารณา
 มอบ..... ดำเนินการ

- ทราบ/อนุมัติ
- มอบ.....
เพื่อพิจารณาประสาน/ดำเนินการ

ลงชื่อ.....
ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตลำปาง

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตลำปาง

19 พ.ค. 2566

19 พ.ค. 2566

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ ๑๕๙/๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษา หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย
โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียน
เชิงสร้างสรรค์ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)” ประจำปี
งบประมาณ ๒๕๖๖ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติการประชุมคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๕
เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๔๔/๒๕๖๕ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นที่ปรึกษา
หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดังนี้

๑. พระครูสุนทรมหาเจดียนุรักษ์, ผศ.ดร.	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๒. ดร.อรรถพงษ์ ผิวเหลือง	หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย
๓. ผศ.ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทาภกุล	นักวิจัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖

พระเทพวิมลเมธี

(พระเทพวิมลเมธี, ผศ.ดร.)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๐๒๔/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

TITLE: DEVELOPMENT OF A THAI TEACHER TRAINING CURRICULUM FOR DEVELOP CREATIVE WRITING AND CREATIVITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING ACTIVE LEARNING

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.อรุณพงษ์ ผิวเหลือง

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๖ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๖๔๔/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการลวงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในข้อช่วยของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๙ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๙ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

ลงนาม

(พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขที่ วจ 6620661

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยคณะมนุษยศาสตร์

ขอมอบวุฒิบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ดร.อรรถพงษ์ ผิวเหลือง

ได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ออนไลน์)

หลักสูตรการฝึกอบรม ๑ วัน เรื่อง หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ประกอบด้วย ๙ ประเด็นความรู้

ประเด็นความรู้ที่ ๑ วิวัฒนาการของจริยธรรมการวิจัย (History of Research Ethics)

ประเด็นความรู้ที่ ๒ หลักจริยธรรมการวิจัยพื้นฐาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(Principles of Research Ethics, Laws, and Regulations)

ประเด็นความรู้ที่ ๓ กระบวนการขอความยินยอม (Informed Consent Process)

ประเด็นความรู้ที่ ๔ การวิจัยในกลุ่มอ่อนแอ/เปราะบาง (Research among Vulnerable Population)

ประเด็นความรู้ที่ ๕ การรักษาความลับ (Confidentiality)

ประเด็นความรู้ที่ ๖ การประเมินคุณประโยชน์และความเสี่ยง (Risk and Benefit Assessment)

ประเด็นความรู้ที่ ๗ จริยธรรมการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ (Ethical Consideration in Social Studies)

ประเด็นความรู้ที่ ๘ หน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยทั้งก่อนและหลังได้รับการรับรอง

(Responsibility of Investigators including Pre and Post Review Process)

ประเด็นความรู้ที่ ๙ ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

วุฒิบัตรนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๘

ขอให้เจริญในธรรมและหน้าที่การงานเป็นนิตย์เทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

พระปริยัติวัชรภว
(พระปริยัติวัชรภว)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

พระเทพวัชรเมธี
(พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.)
อธิการบดี

สมชาย
(ศ.เกียรติคุณ ดร.พญ.จันทรา กาบวัง เหล่าถาวร)
ประธานมูลนิธิ SIDCER-FERCAP

เลขที่ MBUIISC.BHRE2-113

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มอบวุฒิบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล

ได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หลักสูตรการฝึกอบรม ๑ วัน

เรื่อง หลักจริยธรรมพื้นฐาน และการทบทวนพิจารณาโครงการวิจัยด้านสังคมศาสตร์
สำหรับอาจารย์ นักวิจัยทั่วไป และนักศึกษา

ประกอบด้วย ๙ ประเด็นความรู้

- ประเด็นความรู้ที่ ๑ วิชาการของจริยธรรมการวิจัย (History of Research Ethics)
- ประเด็นความรู้ที่ ๒ หลักจริยธรรมการวิจัยพื้นฐาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Principles of Research Ethics, Laws, and Regulations)
- ประเด็นความรู้ที่ ๓ กระบวนการขอความยินยอม (Informed Consent Process)
- ประเด็นความรู้ที่ ๔ การวิจัยในกลุ่มอ่อนแอ/เปราะบาง (Research among Vulnerable Population)
- ประเด็นความรู้ที่ ๕ การรักษาความลับ (Confidentiality)
- ประเด็นความรู้ที่ ๖ การประเมินคุณประโยชน์และความเสี่ยง (Risk and Benefit Assessment)
- ประเด็นความรู้ที่ ๗ จริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Ethical Consideration in Social Studies)
- ประเด็นความรู้ที่ ๘ หน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยทั้งก่อนและหลังได้รับการรับรองให้ทำงานวิจัย (Responsibility of Investigators including Pre and Post Review Process)
- ประเด็นความรู้ที่ ๙ ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วุฒิบัตรนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

ของจึงมีความสุขความเจริญไพบูลย์ในพระพุทธศาสนาเป็นนิตย์ เทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พระเทพวิเชียรเมธี

(พระเทพวิเชียรเมธี, ผศ.ดร.)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูสุจริยวัฒน์

(พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ดร.พญ.จินตรา กาบวัง เหล่าถาวร

(ศ.เกียรติคุณ ดร.พญ.จินตรา กาบวัง เหล่าถาวร)

ประธานมูลนิธิ SIDCER-FERCAP

ภาคผนวก ง

หลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

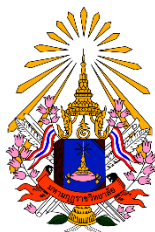

หลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

พัฒนาโดย
คณะผู้วิจัย

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2566

หลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

พัฒนาโดย
คณะผู้วิจัย

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2566

คำนำ

การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการอบรมครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเพื่อมุ่งเน้นให้นำทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนต่อไป

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้น จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แนวคิดการคิดสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ฉบับนี้จะมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือในการฝึกอบรมให้แก่ครูสังกัดอื่น ๆ ที่มีความสนใจต่อไป

คณะผู้วิจัย

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning)

*****

สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Rating (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ Compassion (ความมีเมตตา กรุณา มีคุณธรรม รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมไปถึงการมีระเบียบวินัย) (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 19) ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สามารถพัฒนาได้ โดยครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเอง เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ สร้างชิ้นงานที่สร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ในสังคม

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในปัจจุบันการเรียนภาษาไทยมิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งกำหนดสาระการเขียนเป็นสาระที่ 2 มีมาตรฐานการเรียนรู้ ท 2.1 ที่กำหนดไว้ว่า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียน

รายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดให้เรียนรู้ การเขียนเกี่ยวกับ การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และเขียน เชิงสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 1 - 3)

การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะสามารถใช้บันทึกเรื่องราว วิชาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้และยาวนานกว่าการพูด และยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมด้านสติปัญญาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ไว้ได้อย่างยั่งยืนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่มีความจำเป็นต่อ ชีวิตประจำวันทักษะหนึ่งนอกเหนือจากทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะการเขียนเป็น เครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะใช้ในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รับรู้และทราบถึงความต้องการของผู้เขียน การสื่อสารด้วยวิธีการเขียนจะประสบความสำเร็จได้ หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เขียนในการนำเสนอความคิดที่เป็นระบบระเบียบ มีเหตุผล ชัดเจน ตลอดจนการใช้ภาษาศิลปะที่ให้ความกระจ่างชัด น่าสนใจ และน่าติดตามอ่าน (ศศิธร ธีธัญญ์ วัฒนานันท์, 2542 : 15) ในทำนองเดียวกัน ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 2) ก็ได้เสนอไว้ว่า การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างกันไม่น้อยไปกว่าการพูด การที่จะทำให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความ เข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างถูกต้องแล้วผู้เขียนจะต้องจัดระเบียบความคิดออกมาอย่าง เป็นระบบและต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์การเขียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับคนทุกคน แต่การ เขียนเป็นทักษะที่ฝึกให้เกิดความชำนาญยากกว่าทักษะอื่น ๆ เพราะต้องใช้ทั้งความรู้ที่ต้องฝึกฝน และ เทคนิควิธีการของผู้เรียนแต่ละคนที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจงานเขียนนั้น โดยเฉพาะการเขียนที่เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนต้องแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกิดจากจินตนาการของ ผู้เขียนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีอิสระในการคิดรูปแบบใหม่ ๆ แตกต่างไปจากแนวคิดเดิมที่มี อยู่ มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำแบบใคร นอกจากนี้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังมีประโยชน์และ ความสำคัญ ต่อนักเรียนและครูหรือต่อผู้เขียนและผู้อ่าน โดยจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้ทราบถึงลักษณะของ นักเรียนหรือผู้เขียน ช่วยฝึกใช้ภาษาของผู้เขียน เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึนึกคิดอิสระทำ ให้ครูทราบเจตคติ ประสบการณ์และความแตกต่างของนักเรียน เป็นสื่อความหมายที่คงทน ใช้บันทึก แทนความจำเพื่อป้องกันการลืมได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ และสามารถ พัฒนาเพื่อยึดเป็นอาชีพได้ ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 275) ได้เสนอไว้ว่า ไม่มีหลักสูตรฉบับใดของไทยที่ ละเลยในเรื่องของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือพื้นฐานสำคัญของการ สื่อสารที่สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีรูปแบบของการเขียนอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่ง

ภูมิปัญญาที่ปรากฏออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งเป็นงานเขียนที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและการฝึกฝนเป็นพิเศษ การสอนทักษะการเขียนค่อนข้างมีปัญหาและมีอุปสรรคไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายเท่าที่ควร เนื่องจากนักเรียนมีความเคยชินกับการเรียนที่ต้องตอบคำถามโดยใช้ความรู้ความจำและลักษณะข้อสอบก็ไม่เอื้อในการคิดและเขียนเพราะเป็นข้อสอบแบบปรนัยเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนขาดทักษะการคิด

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุม และผสมผสานจนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์ อารี รังสินันท์ (2532 : 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1959: 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เกตเซล (Getzels. 1962 : 450 - 455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ด กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีอิสรภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่นการที่เด็กสร้างผลงานด้วยตนเองจะสร้างความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก

อย่างไรก็ตามแม้การเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ จะมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แต่ก็พบว่าปัจจุบันนี้ผู้เรียนไม่สามารถเขียนเรื่องราวได้อย่างแปลกใหม่ ไม่มีการใช้จินตนาการนำไปสู่การเขียน ขาดการสังเคราะห์ความคิดใหม่ ๆ เป็นการเขียนเรื่องราวเดิม ๆ ซ้ำไปมาวทวน ทำให้ผู้อ่านไม่สนใจที่จะอ่านงานเขียนนั้น ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทย และมีโอกาสได้ฝึกอบรมครูภาษาไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูภาษาไทยยังขาดหลักสูตรอบรมหรือนวัตกรรมในการนำมาแก้ไขปัญหาลูกผู้เรียน ไม่มีรูปแบบการสอนเขียนที่ดี นักเรียนในยุคปัจจุบันนี้ไม่สนใจในการเขียน เขียนไม่ถูกต้องเขียนไม่สร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ต้องการเขียนอะไรก็เขียนได้ตามใจชอบหรือตามที่ตนเองอยากเขียน ขาดการคิด พิจารณา ไตร่ตรองให้ดีก่อนเขียน มองว่าการเขียนนั้นเป็นทักษะที่ยาก ไม่รู้จะเขียนไปทำไมเขียนแล้วได้อะไรเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้มองเห็นและพยายามแก้ไขตลอดเวลา

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่าหลายรูปแบบการสอนสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าวได้ เช่น การสอนตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) Gordon (อ้างถึงในอดิทยศ สรรคบุรานุรักษ์ และ ธนาเทพพรหมสุข, 2560 : 2555 - 2566) ได้กล่าวถึงขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดที่ได้ใหม่ ไปใช้ในการทำงานของตนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด มีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่ใช้รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เข้ามาพัฒนาความสามารถผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น พล พิมพ์โพธิ์ (2561 : 81) ทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ และเจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดอรรถฐานร่วมกับรูปแบบการสอนซินเนคติกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์เป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีค่าร้อยละ 80.20 3) งานเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) เจตคติต่อการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับณัฐนิชา จิตตะคาม (2561 : 57) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาผู้เรียนในด้านดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยครูจะต้องเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีผ่านกระบวนการอบรมอย่างเข้มข้น ซึ่งการอบรมนั้นถือว่าเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนอย่างดี ดังที่ จันทรานี สงวนนาม (2548 : 20 - 23) ได้กล่าวถึงการอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม เป็นกลไกสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการบริหารองค์การอย่างแท้จริงเนื่องจากการฝึกอบรมเป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อขจัดหรือบรรเทาปัญหา รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้บังเกิดขึ้นกับบุคลากรและองค์การได้ในที่สุด การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กิจกรรมจะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องความจำเป็นในการฝึกอบรม เกิดขึ้นจากการมีปัญหาข้อขัดแย้งและอุปสรรคที่ไม่

พึงปรารถนาในหน่วยงานหรือองค์กร การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ไขปัญหาในหน่วยงานหรือองค์กรได้ทั้งหมด การฝึกอบรมที่วางแผนอย่างดีก็อาจจะแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคลและการฝึกอบรมสามารถแก้ไขได้บ้างหากเกิดปัญหาจากอุปกรณ์วัสดุต่าง ๆ

จากรายงานการวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข่งขัน, 2550 : 402) พบว่า สมรรถนะครูทั้งในและต่างประเทศมีความสอดคล้อง ซึ่งสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสมรรถนะครูสมรรถนะหนึ่ง โดยระบุแนวทางการ กำหนดสมรรถนะครู ว่าควรกำหนดสมรรถนะครูเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะสาขา เพื่อให้ประเมินสมรรถนะได้ สอดคล้องกับความสามารถของครู ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูนั้น สถาบันครูศึกษาควรจัดพัฒนาหลักสูตร แบบเน้นสมรรถนะ (Competency-based curriculum) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดอบรม/สัมมนาโดยตรง จัดระบบการเรียนรู้ทางไกล (Distance learning) จัดการเรียนรู้แบบ e-learning ส่วนในท้องถิ่นทุกกันดารที่ขาดแคลนเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็อาจให้ครูพัฒนาสมรรถนะโดยเรียนรู้จากวิดีโอทัศน์หรือชุดการสอน

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ทั้งนี้เพื่อให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีหลักการดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
3. เป็นหลักสูตรที่นำทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. เป็นหลักสูตรที่มีการติดตาม ให้คำปรึกษาให้แก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น
3. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน
4. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัศึกษานำกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน

สาระการเรียนรู้ประจำหน่วย

หลักสูตรอบรมครูภาษาไทยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์
	1. ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 2. ความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 3. หลักการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 4. แนวปฏิบัติในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ 5. ลำดับขั้นของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	แนวคิดการคิดสร้างสรรค์
	1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ 2. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ 3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ 4. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 5. กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและการเรียนการสอน

ภาษาไทย

1. ความหมายของหลักสูตร
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
3. การวิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษา
4. นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

1. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
2. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
3. วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง
4. ฝึกปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำ
การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้
5. นำเสนอผลการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
โดยการนำการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้

กระบวนการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการ
อบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวีดิทัศน์ใน เรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและ
ปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงาน
ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับ
มอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็น
ที่วิทยากรมอบหมายให้

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับ การอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผล การอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนอบรม
2. เตรียมความพร้อม
3. วิทยากรบรรยายให้ความรู้
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
6. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน
7. ทำแบบทดสอบหลังอบรม
8. ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน
9. สะท้อนผลการอบรม

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หลักสูตรฝึกอบรม
2. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
3. วัสดุทัศนประกอบการบรรยาย
4. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
5. เกม
6. แบบทดสอบ
7. ใบงาน
8. เอกสารการเรียนรู้
9. กระดาษชาร์ต
10. ปากกาเคมี

11. กระดาษ A4

การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกเป็นฐาน	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
	การจัดการเรียนรู้	เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ ของครูภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	
4. เพื่อให้ครูภาษาไทยระดับ มัศึกษานำการเขียนเชิง สร้างสรรค์ และ การคิด สร้างสรรค์ไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้	1. ตรวจสอบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการ ทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอ ผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ ของครูภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
5. เพื่อเสริมสร้างการคิด สร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต ของนักเรียน	1. ตรวจสอบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การเขียนเชิง สร้างสรรค์และการ คิดสร้างสรรค์	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอ ผลงาน 5. แบบทดสอบการเขียน สร้างสรรค์และการคิด สร้างสรรค์ของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบอัตนัย	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

เกณฑ์การผ่านการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมเข้าอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจผ่านร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมต้องทำงานกลุ่ม และนำเสนอผลการทำงานอย่างน้อยร้อยละ 80

เอกสารอ้างอิง

- กอบกาญจน์ วงศ์วิสิทธิ์. (2551). **ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **บั้นสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ซัดเซสมิเดีย.
- ขวลิต ชูกำแหง. (2553). **การวิจัยหลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2545). **ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.
- ทศนา แคมมณี. (2544). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช วันชูชาติ. (2542). **พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นภดล จันทร์เพ็ญ. (2553). **หลักการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : เจเนซิส มีเดียคอม.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2552). **การใช้ภาษาไทยในวงราชการ**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เพ็ญศรี จันทร์ดวง. (2549). **คู่มือวรรณสารศึกษา ม.4 การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : แม็ค
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2557). **เติบโตตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2553). **การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). **การจัดการเรียนรู้ (Learning Management)**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สอังกค์ ดำเนินสวัสดิ์ และคณะ. (2546). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภาษาไทย ม.4**. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). **เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). **เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎีและแนว
ปฏิบัติ.**

โสภณ สาทรสัมฤทธิ์ผล. (2551). **ภาษาไทย 1**. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2540). **การอ่านเพื่อชีวิต**. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี่.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2542). **คู่มือปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน**. นครพนม : สวันพา.

เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. (2552). **กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.

Annenberg Institute for School Reform. (2005a). **Professional Development
Strategies That Improve Instruction: Instructional Coaching**. accessed
February 7, 2005. available from <http://www.nsd.c. Org>

Fullan, M. (2001). **Leading in Culture of Change**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Webber, A.M. (2007). **Learning for a Change**. Fast Company Magazine.

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล ดร.อรรถพงษ์ ผิวเหลือง

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
ปริญญาตรี	พุทธศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)	2555	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
ปริญญาโท	พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)	2557	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
ปริญญาเอก	พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)	2562	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

2. ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาวิชาการสอนภาษาไทย

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

เลขที่ 103 วัดเจดีย์หลวง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่

3. ผลงานทางวิชาการ

3.1) ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 1019 ภาษาศาสตร์ภาษาไทยสำหรับครู

3.2) บทความวิจัย

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง และชุ่ม พิมพ์ศิริ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ED1020 ประวัติวรรณคดีและวรรณคดีเอกของไทย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ RASEP Model สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2565). หน้า 1 – 10.

บัญชา ธรรมบุตร, บัญชา เกียรติจรุงพันธ์, คชา ประณีตพลกรัง, และอรรถพงษ์ ผิวเหลือง. (2565).

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและคิดแก้ปัญหาของ
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน.
วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2565). หน้า 77 –
91.

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์, ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล และอรรถพงษ์ ผิวเหลือง. (2563). การพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ED1020 ประวัติวรรณคดีและวรรณคดีเอกของไทยโดยการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดเชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาไทย
ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. ตีพิมพ์วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มมร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม). หน้า 106 – 117.

3.3) บทความทางวิชาการ

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบ RASEP Model. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญา
พัฒนา. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม). หน้า 19 – 26. (TCI 2).

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง และคณะ. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน : แนวคิดเพื่อพัฒนาการ
สอนอ่านและเขียนภาษาไทย. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1
(มกราคม – มีนาคม). หน้า 24 – 36. (TCI 2).

อรรถพงษ์ ผิวเหลือง. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้โดยการกระทำ. วารสาร
บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม). หน้า 22 – 30. (TCI
2).

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกิตต์ สิริวัฒนาทากุล

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา	พ.ศ.ที่จบ	สถาบัน
ปริญญาตรี	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ. ภาษาไทย)	2551	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม. หลักสูตรและการสอน)	2555	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปริญญาเอก	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด. หลักสูตรและการสอน)	2560	มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิชาการสอนภาษาไทยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 บ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

3. ผลงานทางวิชาการ

3.1) ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน

ณัฐกิตต์ สิริวัฒนาทากุล. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 465140 ศิลปะการอ่าน

ณัฐกิตต์ สิริวัฒนาทากุล. (2562). การวิจัยเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย. นครปฐม

: ปรีณสวการพิมพ์. จำนวน 255 หน้า.

3.2) ผลงานการวิจัย

ณัฐกิตต์ สิริวัฒนาทากุล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างความสามารถจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนภาษาไทยของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. (ทุนภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร). วารสาร

ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2561 อยู่ใน
ฐานข้อมูล TCI ฐาน 1.

ณัฐกิตติ์ นาทา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน : แนวคิดเพื่อการพัฒนาทักษะทาง
ภาษาไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. ปีที่ 38 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2561 :
หน้า 182-202.,

Natthakit Nata and Ketvirun Tungvirivat. (2017). Active Learning for Language Skills
Development. International (Humanities, Social Sciences and Arts). **Veridian E-
Journal, Silpakorn University**. Volume 10 Number 5 July -December 2017. อยู่
ในฐาน TCI ฐาน 1.

ชลธิชา หอมฟุ้ง, สมพร ร่วมสุข, ณัฐกิตติ์ นาทา, สมพร ร่วมสุข, รจนา คำนิ้งผล, วันวิสาห์ ปัญญาจิร
วุฒิ และไพรินทร์ ฟุ้งพงษ์ .(2559). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” **วารสาร Veridian
E-Journal**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3. (เดือนกันยายน - ธันวาคม). (TCI กลุ่ม 1.)

มีชัย เอี่ยมจินดา บุชบา บัวสมบุรณ์ และณัฐกิตติ์ นาทา. (2560). การวิจัยและประเมินโครงการสืบ
สานภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารวิชาการ Veridian E-
Journal, Silpakorn University** ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ
ศิลปะ. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2560. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. (TCI กลุ่ม 1).

พินดา วราสุนันท์, บุชบา บัวสมบุรณ์, สรัญญา จันทร์ชูสกุล, และณัฐกิตติ์ นาทา. (2560). ผลการนำ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 ไปใช้ในการสอนอ่านและเขียนภาษาไทย
ระดับชั้นประถมศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. **วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์คณะ
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**,18(1). 70-82.(TCI กลุ่ม 1).

3.3) บทความทางวิชาการ

บุชบา บัวสมบุรณ์ บำรุง ชำนาญเรือ, มีชัย เอี่ยมจินดา, กรภัสรสรณ์ อินทรบำรุง และณัฐกิตติ์
นาทา. (2560). “Evaluation of the Curriculum for the Master of Educaton in
Teaching Thai Language program (Revised Version of 2014) the Faculty of
Education at Silpakorn University” **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal,**
Silpakorn University ฉบับ International (Humanities, Social Sciences and Art) ปี
ที่ 10 ฉบับที่ 5 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2560. (TCI กลุ่ม 1).

Meechai Iemjinda and Natthakit Nata. (2018). Coaching Approach As An Agent Of Managing Curriculum Change. Vol 11 No 4 (2018): ฉบับ International Humanities, Social Sciences and arts (January - June2018)